

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארנ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מרה שהו'ף לפניו ק'עז'מי
עז'מים ולנצח נצחים (אשר בחל')

למוד יומי

ב'בלי י'רושלמי ת'וספתא
בעריכה מפארת מונקדת ומפסקת

פרשת וישב תשפ"ג

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פארק

**4801 11th Ave,
Brooklyn NY 11219
347.760.5924**

היכל הקודש

קרית יואל

**8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.243.0563**

היכל הקודש

מאנסי

**32 Dolson Road
Monsey NY 10952
347.733.7551**

היכל הקודש

בני ברק

**רחוב הבעל שם טוב 7
052.760.5715**

היכל הקודש

וויליאמסבורג

**27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652**

היכל הקודש

קרית יואל

**8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.467.5299**

היכל הקודש

בלומינגטאון

**24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804**

היכל הקודש

ירושלים

**רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150**

צו הערן די

הערליכע שיעורים

פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

ג'דפס ע"י

**קרן הדפסה
היכל הקודש**

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

רדרים השותפין – כן חמישי דף מז עמוד א – מתוך מהדורות "אבן ישראל" (שטיינזליץ) ר"ב

1 ח"ב בעי אבימי קנסם בית דה שאתה נכנס ומתו א שמכרו לאור מרה. ארם אוסר דבר וכו'.
 2 ואפילו לאור שמתו א שמכרו לאור חדי גמי אסור, או לא נתן חתם לקמן בפרק ה'תדר'
 3 מן הדיק. קנסם פירות האלו עלי או קנסם חן עלי פי אסור בחילופיהן.
 4 אם תחלפו בפירות אחרות. ודבר שלא כל לעולם הוא. יודוליהו. שנטעק והגדיל. על
 5 פניו. שחלפו על חבירו. מתי. אי יורי אסור
 6 בחילופיהן מנו שחאו אסור. אי לאז מי אמרין?
 7 גביה דיליה. כי אמר 'קנסם חן לפי' או על פי'
 8 – אסור בחילופיהן. קאל על גב דהדי דבר לשביל.
 9 האילו ואשכחן גבי דיליה כי האי חומרא אדאודו
 10 אוס פירות חבירו עליו. והאיב מחמירי דלביה
 11 דאסור נמי עליו ארם אפשיה. אבל גבי חבירו.
 12 הואיל ואינו אוסר פירות חבירו על חבירו. דאי
 13 אמר ליה 'קנסם פירות של פלוני עלך' – לא
 14 הדי כלומ. לא בחילופיהן קנסם פירות של דאית בידי למישר ליה
 15 בחלופיהן. דהדי שר דבר שא כל לעולם.
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60

1 "האומר 'חבירו' וכו'." בעי אבימי: "קנסם לבית זה
 2 שאתה נכנסים", מת או שמכרו לאחר, מהו? אדם
 3 אסור דבר שברשותו קלשציא מרשותו או לא? אמר
 4 רבא: "ת"ש: 'האומר לבניו' קנסם שאי אתה נהנה לו".
 5 ויבית: "ירושלמי: 'בחבירו ובמתו' ויבית – יירושלמי.
 6 ש"מ: אדם אסור דבר שברשותו קלשציא מרשותו,
 7 שבעו מניה. הנהן החתם: 'קנסם פירות האלו עלי,
 8 קנסם חן עלי פי קנסם חן כפי' – אסור בחילופיהן
 9 ובגידוליהן. מעי רמי בר חמא: אמר 'קנסם פירות
 10 האלו על פלוני' מהו בחילופיהן? מי אמרין? גבי דיליה, הואיל ואדם אסור פירות
 11 חבירו על עצמו – אדם אסור דבר שלא קלשציא על עצמו, גבי חבירו, הואיל
 12 ואין אדם אסור פירות חבירו על חבירו – אין אדם אסור דבר שלא קלשציא על חבירו.
 13 א"

1 ארז דעלטא. דאז אמרין כנורא. וזכי דמי דשרי – ומקבל כמסקא, ומקבל כנסקא לאו
 2 דהינו שכירות. אלא חקיקה דרי דואל של מחוק לעולם, ומוריש לבניו, אלא שנתן דבר
 3 ידוע בכל שנה לבעלים הראשונים. וכל פי האי נוגא – קנין חנוף מיקרי, אל שעבוד בלבד
 4 שפיקעו קנסו. והאי דנקט מושכרין במתניהו – אשמוש דתסקא זו כענין שכירות הוא, ארם
 5 אינו עומד וממיל עליו שנה שנה – דהיא ארעא
 6 למרא. ובדאמרין בעלמא (מ"ד ז' ט"ג): ארעא
 7 לטסקא משעבדא, ומלכא אמר. דיהיב טסקא –
 8 ליכול ארעא. אפילו דבר, כיון דכל אמת דבעי
 9 למפיע לא מצי מסלק ליה אידיך – קנין חנוף יש
 10 לך וקנין, ומשי"ל לא מצי אסור. אבל שבירות
 11 דעלמא מצי אסור, כל זה מפלגו הראשונים וכו'.
 12 והנהני עליהם. לפי שאני אמר להלכה דאפי
 13 שבירות דעלמא. כל שאין לו למדיד יפסתי די
 14 – שרי מודר לאתווינו מנודין וכו' ובדי שרי די
 15 למדיד מושכרין בעיה. דאיעז' דמן דינא ודיא
 16 דמשכרי' ליכל לאסור על השוכר, ואפי' דקוקים
 17 השוכר למושכרי שכו, ודברשיטא לעיל
 18 במתניהו דריש פירקא. וזני מילי – כשאוטא ארוח
 19 לשוכר, או כשאוטא ארוח על כל אדם. שחושב
 20 בכלל. משום דכיון דקונתו מפיקעי מדיי שעבוד
 21 אסתלק ליה שעבדא דשוכר לגמרי.
 22 לאסור אותו על ארז – לא כל הימנו, דכיון דאשתייה ליה שעבדא דשוכר, כשהמודר נהנה – לא ממודר הוא נהנה אלא מן השוכר כניל, ודבר ברוח הוא. ולפיכך אני אומר. דכי נתן
 23 לעיל. הדין הוא מן השוק מודר מאי מרם נהנה אל דימס לחזר. אפי' עיבק אסור וכו' – לאו מרם ברוח דהיה ארעא – קנין חנוף דמי נקטיה. יסרא:
 24 ביה דוקסרי רבן גהון קנין אסור ארעא – דימס מרם עיבק עינין שעבור, ודכתיבנא לעיל. לא כל לאדון מן הארעא – לא מן חזר שאין מה דין חלוקה. מצי א"ל כיון
 25 שעבדו חבירך עדיין נשאר אצלו – לחזק שלו אני נכנס. ולא לחזק שלך. קמיל. דכיון דדיד מודר מצי קני ליה ברא חזר קנין גוף ופירות – לא כל הימנו. האומר לחבירו קנסם
 26 לביהך שאני נכנס. כלומר, להנה שאני נכנס בו. שרדך שאני לוקח. כלומר, אם אקנה. מתא או ככרין אמר. והשאת לאו בתייה ודיא. והדי לאי נתנן לארזי גמי
 27 שרי, אלא להכי נתן כפרן – לאשמועינן דדוקא דמכרן לארז. אבל אמר 'כיתין שאני נכנס' ומכרו לו – אסור. קנסיהם לבית זה שאני לוקח מת או מכרו לארז אסור.
 28 דכיון דרבי' דהו' קניט – שיהי עמיה דרביה דאסורא. הלכך אפילו מכרו לארז – אסור. ויודע דיהי דרבי' דהו' אמר 'מכרתי' לענין מכרן לארז, ודבי נמי
 29 הדי לענין נפילה. דאי אמר 'כיתין שאני נכנס' ונפל בנאו – אסור לכנס בו. דכל שהוא כיתין משמע. ואני אמר 'כיתו' הדי ונפל. אף ע"פ שחזר ונבאו – מותר בו, דכיתו דנפל ארזא. ואי אמר
 30 'כיתו' הדי – אסור. וכן תוספי. כין לא חומרא דמכריה כיון לקלתי' נפילה. והכי יתאב בירושלמי: 'כיתו' הדי משום מה אתה תופסו – משום 'נפל וכו' – לא הית אלת. ושמעינן
 31 מן דרסא: האומר לירושלמי ונהו בית חותנת לבני או בית ארמולה ליתא רבלי – וירושלמי דיהיבי לבעות. 'כיתו' הדי ונפל – אסור. וכן אמרין 'כיתין שאני נכנס'
 32 נפל ובני ליה אסור – לאו דוקא נפל ובני ליה במקום. דהדי אם נבחו במקום ארז אסור. דכל שהוא כיתין קסאר. דהדי דנקט נפל ובני – לרבותא נקטיה. דבאמרי' 'כיתו' הדי ארעא שחור
 33 אבוקמו ובחודו הראשונה – מותר. גמ' בעי אבימי קנסם בית דהו' שאתה נכנס מתו או מכרו לארז מותר. כלומר, דהדי דאמרין במתניהו 'דבאמר' 'כיתו' הדי' מכרו לארז אסור – הדי
 34 מן דרסא: האומר לחבירו קנסם בית דהו' שאתה נכנס מתו או מכרו לארז מותר. ודבי נמי אמרין 'כיתין שאני נכנס' ונפל – אסור. וכן תוספי. כין לא חומרא דמכריה כיון לקלתי' נפילה. והכי יתאב בירושלמי: 'כיתו' הדי משום מה אתה תופסו – משום 'נפל וכו' – לא הית אלת. ושמעינן
 35 מן דרסא: האומר לירושלמי ונהו בית חותנת לבני או בית ארמולה ליתא רבלי – וירושלמי דיהיבי לבעות. 'כיתו' הדי ונפל – אסור. וכן אמרין 'כיתין שאני נכנס'
 36 נפל ובני ליה אסור – לאו דוקא נפל ובני ליה במקום. דהדי אם נבחו במקום ארז אסור. דכל שהוא כיתין קסאר. דהדי דנקט נפל ובני – לרבותא נקטיה. דבאמרי' 'כיתו' הדי ארעא שחור
 37 אבוקמו ובחודו הראשונה – מותר. גמ' בעי אבימי קנסם בית דהו' שאתה נכנס מתו או מכרו לארז מותר. כלומר, דהדי דאמרין במתניהו 'דבאמר' 'כיתו' הדי' מכרו לארז אסור – הדי
 38 מן דרסא: האומר לחבירו קנסם בית דהו' שאתה נכנס מתו או מכרו לארז מותר. ודבי נמי אמרין 'כיתין שאני נכנס' ונפל – אסור. וכן תוספי. כין לא חומרא דמכריה כיון לקלתי' נפילה. והכי יתאב בירושלמי: 'כיתו' הדי משום מה אתה תופסו – משום 'נפל וכו' – לא הית אלת. ושמעינן
 39 מן דרסא: האומר לירושלמי ונהו בית חותנת לבני או בית ארמולה ליתא רבלי – וירושלמי דיהיבי לבעות. 'כיתו' הדי ונפל – אסור. וכן אמרין 'כיתין שאני נכנס'
 40 נפל ובני ליה אסור – לאו דוקא נפל ובני ליה במקום. דהדי אם נבחו במקום ארז אסור. דכל שהוא כיתין קסאר. דהדי דנקט נפל ובני – לרבותא נקטיה. דבאמרי' 'כיתו' הדי ארעא שחור
 41 אבוקמו ובחודו הראשונה – מותר. גמ' בעי אבימי קנסם בית דהו' שאתה נכנס מתו או מכרו לארז מותר. כלומר, דהדי דאמרין במתניהו 'דבאמר' 'כיתו' הדי' מכרו לארז אסור – הדי
 42 מן דרסא: האומר לחבירו קנסם בית דהו' שאתה נכנס מתו או מכרו לארז מותר. ודבי נמי אמרין 'כיתין שאני נכנס' ונפל – אסור. וכן תוספי. כין לא חומרא דמכריה כיון לקלתי' נפילה. והכי יתאב בירושלמי: 'כיתו' הדי משום מה אתה תופסו – משום 'נפל וכו' – לא הית אלת. ושמעינן
 43 מן דרסא: האומר לירושלמי ונהו בית חותנת לבני או בית ארמולה ליתא רבלי – וירושלמי דיהיבי לבעות. 'כיתו' הדי ונפל – אסור. וכן אמרין 'כיתין שאני נכנס'
 44 נפל ובני ליה אסור – לאו דוקא נפל ובני ליה במקום. דהדי אם נבחו במקום ארז אסור. דכל שהוא כיתין קסאר. דהדי דנקט נפל ובני – לרבותא נקטיה. דבאמרי' 'כיתו' הדי ארעא שחור
 45 אבוקמו ובחודו הראשונה – מותר. גמ' בעי אבימי קנסם בית דהו' שאתה נכנס מתו או מכרו לארז מותר. כלומר, דהדי דאמרין במתניהו 'דבאמר' 'כיתו' הדי' מכרו לארז אסור – הדי
 46 מן דרסא: האומר לחבירו קנסם בית דהו' שאתה נכנס מתו או מכרו לארז מותר. ודבי נמי אמרין 'כיתין שאני נכנס' ונפל – אסור. וכן תוספי. כין לא חומרא דמכריה כיון לקלתי' נפילה. והכי יתאב בירושלמי: 'כיתו' הדי משום מה אתה תופסו – משום 'נפל וכו' – לא הית אלת. ושמעינן
 47 מן דרסא: האומר לירושלמי ונהו בית חותנת לבני או בית ארמולה ליתא רבלי – וירושלמי דיהיבי לבעות. 'כיתו' הדי ונפל – אסור. וכן אמרין 'כיתין שאני נכנס'
 48 נפל ובני ליה אסור – לאו דוקא נפל ובני ליה במקום. דהדי אם נבחו במקום ארז אסור. דכל שהוא כיתין קסאר. דהדי דנקט נפל ובני – לרבותא נקטיה. דבאמרי' 'כיתו' הדי ארעא שחור
 49 אבוקמו ובחודו הראשונה – מותר. גמ' בעי אבימי קנסם בית דהו' שאתה נכנס מתו או מכרו לארז מותר. כלומר, דהדי דאמרין במתניהו 'דבאמר' 'כיתו' הדי' מכרו לארז אסור – הדי
 50 מן דרסא: האומר לחבירו קנסם בית דהו' שאתה נכנס מתו או מכרו לארז מותר. ודבי נמי אמרין 'כיתין שאני נכנס' ונפל – אסור. וכן תוספי. כין לא חומרא דמכריה כיון לקלתי' נפילה. והכי יתאב בירושלמי: 'כיתו' הדי משום מה אתה תופסו – משום 'נפל וכו' – לא הית אלת. ושמעינן
 51 מן דרסא: האומר לירושלמי ונהו בית חותנת לבני או בית ארמולה ליתא רבלי – וירושלמי דיהיבי לבעות. 'כיתו' הדי ונפל – אסור. וכן אמרין 'כיתין שאני נכנס'
 52 נפל ובני ליה אסור – לאו דוקא נפל ובני ליה במקום. דהדי אם נבחו במקום ארז אסור. דכל שהוא כיתין קסאר. דהדי דנקט נפל ובני – לרבותא נקטיה. דבאמרי' 'כיתו' הדי ארעא שחור
 53 אבוקמו ובחודו הראשונה – מותר. גמ' בעי אבימי קנסם בית דהו' שאתה נכנס מתו או מכרו לארז מותר. כלומר, דהדי דאמרין במתניהו 'דבאמר' 'כיתו' הדי' מכרו לארז אסור – הדי
 54 מן דרסא: האומר לחבירו קנסם בית דהו' שאתה נכנס מתו או מכרו לארז מותר. ודבי נמי אמרין 'כיתין שאני נכנס' ונפל – אסור. וכן תוספי. כין לא חומרא דמכריה כיון לקלתי' נפילה. והכי יתאב בירושלמי: 'כיתו' הדי משום מה אתה תופסו – משום 'נפל וכו' – לא הית אלת. ושמעינן
 55 מן דרסא: האומר לירושלמי ונהו בית חותנת לבני או בית ארמולה ליתא רבלי – וירושלמי דיהיבי לבעות. 'כיתו' הדי ונפל – אסור. וכן אמרין 'כיתין שאני נכנס'
 56 נפל ובני ליה אסור – לאו דוקא נפל ובני ליה במקום. דהדי אם נבחו במקום ארז אסור. דכל שהוא כיתין קסאר. דהדי דנקט נפל ובני – לרבותא נקטיה. דבאמרי' 'כיתו' הדי ארעא שחור
 57 אבוקמו ובחודו הראשונה – מותר. גמ' בעי אבימי קנסם בית דהו' שאתה נכנס מתו או מכרו לארז מותר. כלומר, דהדי דאמרין במתניהו 'דבאמר' 'כיתו' הדי' מכרו לארז אסור – הדי
 58 מן דרסא: האומר לחבירו קנסם בית דהו' שאתה נכנס מתו או מכרו לארז מותר. ודבי נמי אמרין 'כיתין שאני נכנס' ונפל – אסור. וכן תוספי. כין לא חומרא דמכריה כיון לקלתי' נפילה. והכי יתאב בירושלמי: 'כיתו' הדי משום מה אתה תופסו – משום 'נפל וכו' – לא הית אלת. ושמעינן
 59 מן דרסא: האומר לירושלמי ונהו בית חותנת לבני או בית ארמולה ליתא רבלי – וירושלמי דיהיבי לבעות. 'כיתו' הדי ונפל – אסור. וכן אמרין 'כיתין שאני נכנס'
 60 נפל ובני ליה אסור – לאו דוקא נפל ובני ליה במקום. דהדי אם נבחו במקום ארז אסור. דכל שהוא כיתין קסאר. דהדי דנקט נפל ובני – לרבותא נקטיה. דבאמרי' 'כיתו' הדי ארעא שחור

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60

1 לווה. כלומר, האשה, ובעלי חוב באין ונפרעין. דנדי דמתסרי עלה נכסי בעלה, מיזו אבתי
 2 שיעבדה אנכסיה קאי. הילכך, בעלי חוב באין ונפרעין. דאפילו לחן דאמר דרמפוטנ
 3 אשתו של חבירו דניח משותפי על קין הוצי - דהו' במבעלה לה מוונתיה. אבל כשהיא לוח
 4 - חייבת היא במה שלוותה, ובעלי חוב נפרעין מן הבעל, דמוציאין מזה ונתנין לה מדר'
 5 נתן. ובה יצאתי ידי חובתי מכל מה שהארץ
 6 הרשבי"א בזה. **מנא** טעמא בעלי חובין באין
 7 ונפרעין לאו משום דחולפין לאו בגדוליהן דמו. ו
 8 דקס"ד רבין דבשעה שדיא לוח משעבדה נכסי
 9 הבעל - הרי היא כמחלפת נכסי הבעל בנכסי
 10 אחרים, כיון דלכסוף בע"ח באין ונפרעין. נדי קאי
 11 אמרינן מיט' בע"ח באין ונפרעין - לאו היא נופח
 12 קשיא לך, דלדיליהו ליכא איסורא כלל. אלא הכי
 13 קאמר. כיון דלכסוף בעלי חוב באין ונפרעין הדי
 14 שרית לה ללוות; כך פירשו רבותי. ולי נראה
 15 דהק. אית אהא דחולפין בגדוליהן דמו - והיאך
 16 בעלי חובין באין ונפרעין; דנדי דמדינא מוציאין
 17 מזה ונתנינן לה מדרבין נתיק, אבל אן סהדי
 18 דארעית ידיה נחית. ולאו ארעית דבעל, כי
 19 הדיכ ולא לעבד היא איסורא על ידיהו; ונראה
 20 לי דלחבי פשטי לה מוך בריהא, ולא פשטי
 21 מסיפא דמתני' דהאומר לבני 'קונם שאתה נוטה ליה וכו' דנתן בסיפא; לוח ובעלי חוב באין
 22 ונפרעין, משום דאדיו לא הוי כמחולף. דהא מצו קני נכסי. אבל אשה שאין לה קנין בלא
 23 בעלה - סליק ארעתיך דהויא כמחלפת נכסי הבעל ממש. ומשני: ויילמא לכתחלה הוא
 24 דלא, ואי עבד - עבד. כלומר, כשהוא בא לחלוף איסור בהיתר לכתחלה בידים - אסור. ודחליפין אסורין. אבל וז, בשעה שלוותה, אינ' פושעל מתחייב - אין כאן חליפי איסור ממש,
 25 הילכך יכלה היא ללוות ולאכול. ואע"פ שאיכח נפרעין מן הבעל - דיעבד הוא שנועש חליפין למה שאכלה. **ת"ש** המקדש בעליה אינה מקודשת מכרן וקידש ברמזין דריי וז מקודשת.
 26 דקס"ד רבין שאסור ליתנו מן החליפין, אפילו עבר ונתנה, שדחליפין באור, דליהו חליפי חליפין - אסורין. ומשום הכי קשיא ליה בשעבר וקידש ברמזין למה היא מקודשת מגוריה, ואינה
 27 צריכה לקדש פעם אחרת; דאי אסירי חליפין מדרבנן - והה לן לאצרכוב קודשי אחרנינו! ואמרינן: הבא נמי, לכתחלה הוא דלא, ואי עבד - עבד. כלומר, לכתחלה הוא שאסור ליתנו מן
 28 החליפין, אבל אם עבר ונתנה - נתנה, דחליפין מותרין. **ולענין** הלכת. לבני נודד עצמו דאמר "אל" - אפילו חולפין אחר, נודד אסור בהן, והיינו מתני'. אבל כשהודיע אחר, וכן נמי
 29 בנודד עצמו דלא אמר "אל" - מסובריא ולקלא נקטי'. רבין דבבי הוא נוגא נבי אסורי הגאה דעלמא ליכא למימר דחולפין בגדוליהן דמי, אלא מדרבנן בעלמא. וברפרישת ללעל
 30 הה ליה ספיא דרבנן ולקלא. ואפילו עבר דחולפין - חליפין מותרין. אבל הדיכ רביעי משה בר סימון דל בתב ב' חמישי מהלכות נדרים (הל' ז'): הרי גדוליהן וחולפיהן ספק, פליכך
 31 חברו אסור בגדוליה פירות אלו חולפיהן, והרמב"ם דל מסתם לה סתמי לנפק בפרק "הנדר" מן דירק. **מתני'** חריני עליך דרם. שיהא דנאתו עליו כרסם של בוך הבית. ובגליל מירי,
 32 דסתם חרימי לברך הבית (גילי דף יח). **חרי** את עלי. שיהא דנאת חברו עליו כרסם. **מותריין** חברו של עלי בכל, שהקדושם עליו בכל לכל ישראל.

או ילימא. הכי קאמר: דהאי אסור בחולפין, דמיני גדוליהן נגזו, וכי הדיכ דאסור
 בגדוליהן - הכי נמי אסור בחליפין. קונם שאני נתנה לך לוח ובעלי חובין באין ונפרעין.
 מבועלה, דרעון הבעל הוא שילוחו לה. והא הבא דלוחיה מאחרים, דחולפו ממונו של בעל
 הוי, ולא מיתסר. אלמא דאן אום אסור דבר שלכיל על חבירו, דהא נפרעין מבעלה
 לאו בגדוליה דמי. ובגדוליה אסור, אבל בחליפין
 מותרה אמר רבא: לעולם אימא לך דחליפין
 בגדוליה דמו ומיתסר, ואהכי לכתחלה - לא
 תלוח ותחבל. אבל בדיעבד - שפיר דמי. והא
 דאמרנן בךך פירקא דלעיל (דף מג.). המודר
 הגאה מחבירו ואין לו מה איכל, נתן לוח, ובא
 הלה ונטל מזה - לא ומיא להא. דהאי לא רמי
 עליה דהאי למיפסדה, והאי וקידה להאי -
 אימור לא משום מודר קאי יחיב ליה, אלא מתנה
 בעלמא דהא דקא יחיב להאי. אבל האי בעל
 דלמפרסה קאי, אימא דליחסר ליה לפרוע
 לבעל חוב לכתחלה הוא דלא, תא שפיק,
 דמותר אפי' לכתחלה. המקדש בעריה. שהוא
 איסור הגאה, אינה מקודשת. מכרן וקידש
 ברמזין מקודשת. אלמא דחליפין לאו בגדוליהן
 דמו. דגדוליהן אסור ובחליפין מותרין. ח"ל מירי
 דלכתחילה לא ימכרו, ואם קידש ברמזים - מאי דעבד עבד. **מתני'** חריני עליך דרם.
 נכסי היזו עליך דרם. המודר אסור. אבל המודר - מותר.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32

1 והבור שבאמצע: כדמפרש בשלח פרק בתרא דיעובין (ף קד.) כדבר של אותה העיר.
2 דשל שנתן. וכן, והספדים: ספרי תורה, שנתנוך נתנו בןן מעט עם אנשי אותה העיר.
3 והכותב חלקו לנשיא, אגמור מפרש. ל של הכותב לנשיא א"צ לכותב. עיי אחר. אבל
4 הכותב חלקו לדיוט - צריך לכותב, ובה בו כשיא יפה מנח מוח. בחוזה, שכן דרך לחלוק
5 כבוד לנשיא: מנח תניא רבי יודיה אמר: אנשי
6 גליל קמפריין קתו: בעמטין קתו. והכתיב: מדבר של
7 אותה העיר לנשיא, בדי שיהו אלו ואלו מותרין
8 בןן. **מתני'**: המודר הנאה מחבירו ואין לו מה
9 **אביל**. דך מנתנין איתוי נמי לעיל באידך
10 פירקין (ר. ג.מ.). אלא דהתם אל נקט לך אלא
11 משום דרוקא, משום דבעי למינחא עלה הפקר.
12 דפליג בו רבי יוסי. ויהא תקין תלוי ביראש.
13 שיהא אבוי המודר הנאה אובל על דיו. אמר:
14 הכמים כל מתנה שאינה כל כך ברשות המקבל
15 שאם הקדישה אינה מקודשת - אינה מתנה.
16 **גמ'**: מעשה לסתור. דברשא קתני: המודר
17 הנאה וכו'. וקתני תתנא, רמעי למעבר כדב' של
18 הדר תני מעשה וכו' לסתור דברוי הראשונים.
19 המור: מחסריא ויחי קתני: במנותיך: המודר
20 הנאה וכו'. ואם הוכיח סופי על תלתא, שלא תל
21 לו אלא על מנת שיהיו לזה ויאכל - אסור.
22 ומעשה וכו' וכו'. לא שני. דאינה מתנה, אלא
23 דאמר ליה "דיתנין לפניך", ומשמע דרבי איל
24 דיתנין נתנין לך אלא על מנת שיבא אבא. אבל
25 אמר ליה ויהן לפניך שיבא אבא ויאכל ממתנה?
26 הוא דקא אמר ליה. דרבי משמע: הנהנין קתני.
27 וחס דברתינ שיבא אבא. ויהי דוקא לו. ע"א: אמר:
28 רבא: אל תחידק ותנמא יאירא חילוק בןן "דיתנין"
29 לפניך" וכן "דיתנין לפניך", ודאי תרידתי אסורי,
30 דהא סעודתו מוכחת עליו שלא נתן לו אלא על
31 מנת שיבא אבוי ויאכל, הדיל במיד "דיתנין"
32 לפניך.
33 כ"פ

24 הימני הנאה, ונתה משיא את בנו, ואמר לחבירו: הצר וסעודה נתנינים הינן לפניך, אלא כרי
25 שיבא אבא ויאכל עמנו בפסעודה. אמר: אם שפוי הם - יהי הם מוקדשין לשמיים. א"ל: נתתי
26 את שפוי שתקדישם לשמיים? אמר לו: נתתי להם את שפוי אלא שתהא אתה ואבדך אוכלין
27 ולשתוי ונתרעיון זה הנה, ויהא עמי תלוי בראשו. אמרו חכמים: כל מתנה שאינה שאינה הקדישה
28 תהא מקודשת - אינה מתנה. **גמ'**: מעשה לסתור! חסריא מיתפסא ויחי קתני: ואם הוכיח
29 סופו על תחלתו - אסור. ומעשה נמי בכותב פאחד דנתה סופו מוכיח על תחלתו: אמר
30 רבא: לא שנו אלא דאמר ליה "ויתנין לפניך אלא כרי שיבא אבא". אלא א"ל "שיהו לפניך",
31 שיבא אבא" - מיתעיק הוא, א"ל: "לישנא אחרנא אמרין לה, אמר רבא: לא תיקא מעמא
32 דא"ל "ויתנין לפניך" הוא דאסור, אלא א"ל "הו לפניך", שיבא אבא ויאכל". מתנה: אלא
33 אפילו אמר ליה "הו לפניך, יבא אבא ויאכל" - אסור. מאי מעמא - סעודתו מוכחת עליו.
התרא

מתניתא. כל מתנה שדא בדרעמא. שאינה שאם הקדישה תהא מקודשת - אינה מתנה. **גמ'**: ומה תקתן. שלא ידו אסורין. **מעשה** לסתור. לא לסתור משם קאמר. דהבא שיבא דאמר
ליה דיתנין לפניך. אלא הכי פריך: כיון דמיעקר תנא שרי. הכי מייחי עובד דאסור? דארוזיה דתנא למינחא מעשה לסתוריה למאי דתנא בירישא. **ואם** תוכיח סופו על תחלתו. שותבי
סוף דרביי על תחלתן שאין אלא תרעמה, ובכח מתנת בית חורון. דאסיק למילתיה ואמר "דיתנין לפניך". אבל כל שלא אמר בפרשוי, אינש שותעין מוכיח בעצמו דלא יחיד ליה אלא כי
51 הכי וילתניו מודר - אפה הויה מתנה. **לא** שנו אלא דאמר ליה **ויתנין** לפניך. דרדי תנאי גמור. אבל א"ל "ויבא אבא" - מרעוק דהו דאמר ליה, דלאו תנא הוא. ומתנה גמורה היא. כי
52 אלא דאי בני שביח הכי, ובאמרינן בפי "יריש" (פ"ג ט) בדורא דאמר "חבוי" ד נאה וזו לפלגיא ולסיב בראגי. דאמר רבא: ד' נאה וזו שקיל, בריהי - אי בני יוסב, אי בני לא נסיב.
53 **ל"א** אמר לך הנאה רבא אל תמנא טעמא דאל דיתנין לפניך הוא דאסור אלא אפילו יכא אבא ויאכל אסור מיט סעודתו מוכחת עליו. דרדי דבעלמא "יבא" לא תנאי הוא, הבא שאי
משום דאין שדיי שאין אדם מכין סעודה לנשואו בני ונתנה לאחר. דרדי סעודתו מוכחת עליו. דמאי דאמר "ויבא אבא" - לתנאי גמור קאמר. מיהו, כתב הרשב"א דל דרוקא כשאמר
56 כן בשעת מתנה, אבל לארזי מנח. לא. כיון דבשעת מתנה לא אמר מיד. אבל הרב רבנו משה בר מימון ול רב (פ"ג ט"ז מ"ג ט"ז) דאפי' לאוחר שדא מתנה, ואינה מתנה.
הדוא

נדרים הנודר מן המבושל – פרק שישי דף מט עמוד א – מתוך מהדרות "אבן ישראל – (שטיינזילץ)" קס"ה רש"י

1 **הנודר** מן המבושל מותר בצלי ובשוקו. מבושל. מבושל כראוי. שלוק. מבושל יותר
 2 מרואי. קונם תבשיל שאינו מוקם. כל תבשיל במשמע. מעשה קדרה דך. שיש
 3 בה רובע. אבל לא כמנהג בני דייסא. שרומזם הרבועה. מפרש בגמ'. החתום. דבר
 4 הרוחה. כגון רובע וכל דומי ליה. היודל לקדרה. דמשמע כל צונן בין רוחה. אסור בכל
 5 התבשילין. בין דך בין עבה. גמ' ר' אישח
 6 אביי. בצלי ובשוקו. דמתקרי גמי מבושל. חלקי
 7 אחר לשון בני ארם. דאין דרכם לקרות לצלי
 8 מבושיל. והא תבשילי נדר. דמשמע בך בין
 9 עבה. והא תנא. דמתניתין. דלא קרי לעבה
 10 תבשיל. ככל דך דמתאבאל בית ריפתא.
 11 דמלפתין בא ואת הפת קרי תבשיל. והא תנאי.
 12 בנחוחא. בהשריית רבות. ברילועין רבות
 13 שהחליק אובלין בתן פתין. איני מי אובלין
 14 החולין מתוק; הוא קרא דמיוחא. דלעת מנוחת
 15 שם שיהיה אובל מנוחה. לוליאי דקרא כסלקא.
 16 תוכו של דלעת יפה לאבול עם החרדין. לוליאי
 17 דבינתא. תוכו של דרעני פשתן יפים לאבול
 18 כבוותא. ודבר זה אסור לאימרו בפני עם הארץ.
 19 משום דדבר מעולה הוא לרפתא. ואסור לומר
 20 להם שם דבר שיהיה מנוח. ואית דאמר. דלא
 21 ליכלו טובא וליפסודו ביתנא. חולין רבנן
 22 שטסקין בתורה ואינם נהנים מן השלם. והאים
 23 לירי חולי.

הדרן עקר השותפין שנדרו

20 **הנודר** מן המבושל מותר בצלי ובשוקו. שאינם
 21 בכלל לשון מבושל. שלוק – שישל ולא
 22 בשיל. דנדי שלוק גמי משמע מבושל יותר מרואי.
 23 כדאמרין בפ' 'כל הבשר' (תלוי דף קנ"ג) הבב
 24 אסור ואינה נאסרת. שלוקא אסרת ואסרת.
 25 אסרת דבשר בשיל ולא בשיל הוא. דבגדים ודך
 26 אחר לשון בני אדם. ותבשיל שנתבשל יותר מרואי
 27 בכלל מבושל הוא. אמר קונם תבשיל שאינו
 28 טועם אסור במעשה קדרה דך ומותר בעבה.
 29 מעשה קדרה כגון חלקא טריגס טיטני. וקאמר
 30 דאם אור דך – אסור. אבל עבה – מותר. והאי
 31 גנא כל מידי דמתאבאל ביה רפתא תבשיל קרי
 32 ליה. כדאי' בגמ'. ומעשה קדרה עבה באפי נפשיה
 33 אמרי ליה בלא פה. ואמר' בגמי דאסור בצלי
 34 מבושל דהא מתאבאל ביה רפתא. וכי שאני טועם – לאו דוקא דאמר הבן. אלא לרבותא נקט. לומר דאפילו אמר 'שאני טועם' – מותר בשיל מותר בעבה. הכי גמי טורד מן המבושל מותר בעבה. ולא מתאבאל ביה רפתא. ודוקא בהוה דרשקין לא ביה חמימי אלפא זמיני. ולאפי' זמיני במיאי קריירי דע דמתוטרוא כדבילע לה. ולא מתאבאל ביה רפתא. ומשמע דדוקא בהוה דרשקין. אבל כל שלא נתבשלה כל כך – אסורה. דהא מתאבאל רפתא בחדה. וחביי איתא בירושלמי בשם רב חסדא: אסור בבירה מגולגלת שכך דרך החולה לאבול בה פה. דאלמא כל שלא נעסקתה כל כך. שחפת נאכלת עמה – בכלל תבשיל הוא. גמ' תנאי ר' יאשה אוסר. דתודר מן המבושל אסור בצלי. ואנ' פ שאין רחיה לומר. שהוליה יתא בכלל מבושל – וזר לומר. דרובי' ויבשלו (את) הפחם; ופסח אינו נאכל אלא עבה. ורובי' ויבשלו. ומידי. לאו אמר מורה ויהי. כדאמר במסכתא. דבגדים והך אחר לשון בני אדם. **וירושלמי**. אמר רבי יוחנן: הלכו בגדים אחר לשון בני אדם. אמר ר' יאשה: הלכו בגדים אחר לשון תורה. דהא נפיק בניהויקו; אמר 'קונם יין שאני טועם בתני'. דרעתה דרבי יוחנן – אסור ביום טוב האחרון של חג. על דעתיה דר' יאשה – מותר. אר' יאשה מודה שהוא אסור. לא אמרה ר' יאשה אלא לחומרין. ע"כ. ולפום גמרא דילן דאפי' ר' יאשה מודה דהא דחליבין בגדים אלא אחר לשון בני אדם. שמעתינ מניה דבין לוקחין בין להחמיזי האומר 'בחג' – ד'ט האחרון של חג בכלל. **והא** מתבשיל נדר. ואמאי מותר בעבה? דהא תבשיל הואו **והא** תנא כל מידי דמתאבאל ביה רפתא תבשיל קרי ליה. אבל מעשה קדרה עבה. דלא מתאבאל רפתא בהדיה – לא מיקר תבשיל. ואת דפמיש דאסור במעשה קדרה דך קא קשיא ליה. והא תבשיל הוא. ושני דבין דמתאבאל ביה רפתא – תבשיל קרי ליה. **והתנאי**. בנחוחא. **ואסור** בהשריית רבות. ודלועין קטנים. **שהחולין** אובלין בתן פתן. מדיק איהו טעמא לאסורא נפמי שחחלין אובלין בתן פתן – ש'מ דכל מידי דמתאבאל ביה רפתא מתאבאל ביה רפתא בנחוחא. **אני**. דדלועין פתין לחותה. **כרביכ**. מעלי. **אשונ**. שקין. **בכריא** גופיה. קשה. **נוויה** דקרא. מה שבתוכו מעלי. **לוליבא** דקרא. מה שבתוכו. **כסילקא**. יבשלת עם תרדין. לוליבא דכיתנא כבוותא. מה שבתוכו טוב לאבול עם כותה. **ודבר** זה אסור לאמרו בפני עם הארץ. בדי שלא עקרו הפשתן לכך. **מאן** חולין רבנן. אין חביי מידי דקרין בין רביכי בין שאני. שקין לחילי. וכי קונם שחולין אובלין בתן פתן – לאו חולין מנש. אלא מאן חולין – רבנן. דאפילו בביראותן חן תחשיב בהו. מפני שהתורה מותשת בתום.

1 **הנודר** מן המבושל מותר בצלי ובשוקו. מבושל. מבושל כראוי. שלוק. מבושל יותר
 2 מרואי. קונם תבשיל שאינו מוקם. כל תבשיל במשמע. מעשה קדרה דך. שיש
 3 בה רובע. אבל לא כמנהג בני דייסא. שרומזם הרבועה. מפרש בגמ'. החתום. דבר
 4 הרוחה. כגון רובע וכל דומי ליה. היודל לקדרה. דמשמע כל צונן בין רוחה. אסור בכל
 5 התבשילין. בין דך בין עבה. גמ' ר' אישח
 6 אביי. בצלי ובשוקו. דמתקרי גמי מבושל. חלקי
 7 אחר לשון בני ארם. דאין דרכם לקרות לצלי
 8 מבושיל. והא תבשילי נדר. דמשמע בך בין
 9 עבה. והא תנא. דמתניתין. דלא קרי לעבה
 10 תבשיל. ככל דך דמתאבאל בית ריפתא.
 11 דמלפתין בא ואת הפת קרי תבשיל. והא תנאי.
 12 בנחוחא. בהשריית רבות. ברילועין רבות
 13 שהחליק אובלין בתן פתין. איני מי אובלין
 14 החולין מתוק; הוא קרא דמיוחא. דלעת מנוחת
 15 שם שיהיה אובל מנוחה. לוליאי דקרא כסלקא.
 16 תוכו של דלעת יפה לאבול עם החרדין. לוליאי
 17 דבינתא. תוכו של דרעני פשתן יפים לאבול
 18 כבוותא. ודבר זה אסור לאימרו בפני עם הארץ.
 19 משום דדבר מעולה הוא לרפתא. ואסור לומר
 20 להם שם דבר שיהיה מנוח. ואית דאמר. דלא
 21 ליכלו טובא וליפסודו ביתנא. חולין רבנן
 22 שטסקין בתורה ואינם נהנים מן השלם. והאים
 23 לירי חולי.

17 **דמתאבאל ביה ריפתא** – תבשיל קרו ליה. **והתנאי**: הנודר מן התבשיל – אסור בכל מיני
 18 תבשיל. ואסור בצלי ובשוקו ומבושיל. ואסור בהשריית רבות שהחולין אובלין בתן פתין.
 19 ואיני? והא רבי ירמיה הלשן. על גנביה הווא אקאי לאסיה. הוא קרא דמחת בכותיה –
 20 שבקיה זנפן. אמר: מלאך מוחא אית ליה דין בכותיה. ואני איעול לאסא? ויתיה?! לא
 21 קשיא; הא – פרכיביה. הא – פרכיביה. רבא בר עוביא אמר: הא – בקרא גופיה. והא – בגויה
 22 בקרא. דאמר ר' יוחנן: הלויבא דקרא כסילקא. לוליבא דיתנא כבוותא. **ודבר** זה אסור
 23 לאמרו בפני עם הארץ. רבא אמר: מאן חולין – רבנן. רבא לטעמיה. דאמר רבא:
 כמאן

נדרים הנודר מן המבושל – פרק שישי דף מט עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" ר"נ

1 כמאן מצלין אקצירי ואמריעי. בכל ימות השנה. כמאן כי רסי ידאמו בפיך דריה
2 (ה' טו.) אדם נהן בכל יום. דאילו לרבנן דאת ליה נהון בריה, כיון שנומד דינן – אין תפלה
3 מועלת לון. קצירי ממש. חילון ומקור קצירי לפי שנשמש קצרה נקמת חליים.
4 מתני' דלא כבבאלי. מתני' דשרי עבה משום ולא מתאבלא בי ריפתא. ודלא כבבאלי.
5 דאילו כבבאלי, כיון דאבלי בהו ריפתא –
6 תבשל מקירי, ואסור. נקדתי. שאובלי נקומת.
7 למען ארחי: נקדתי. שמוקדקים באבילותך.
8 וכדאמרין בפי "שלשה שאבול" (מס' טו. ד.)
9 הנקדקים ותפסין אותו בכר. ודייסא. מאכל של
10 חטים מבושלים. דחייבי בלחמא דחייבי. דרב הסאד
11 מבני בבא דיהו, שהיו אוכלים פת בדייסא. בחסיסי.
12 קמה של קליות. עד פרסה. לך פרסה כדי לאכול
13 ריסיא. לפתיליה של אבר. שאינו מתכבל.
14 כהוצא. כשליפת עין. מאבילני עין.
15 שאן דין לקמח הורגא לאתר שנתנה לחון פיו
16 כשתחזירה בקשרה. מאבילני עוארק. עזאה
17 שותת הפענים. כולוספיין. מין האנים,
18 שקטין להחלעה. כ"ש שנומקן עליון למחר.
19 שמתוך שאין מבעלזעב מונעבבין במעיה, ומזן וכל
20 שעתמידן שם – זין את הניק. מורה רות. בעל
21 הוראה ומשתכר? שמתוך שראתה פניו עתהבין
22 היתה סבור ששנתכר. כמגולתי חייבי. שמתוך
23 שתרופחין הדיבא פורחין עוזובין. גולפא. קוקב.
24 ויהי מביאו לבית המדרש כדי שישב עליו.
25 שמכבדת. זאת בעליה. שלא היה יושב עיג
26 קרקע. הרומב. גלמא חשוב. שעמני
27 מעיל. שהיה חשוב בעמילי.
28 דלי

20 דאבלי בהוצא דלאבלי באצבענתיה: עד מתי אתה מאבילני צואתך! אמר ליה דאבלי
21 באצבענתיה דלאבלי בהוצא: עד מתי אתה מאבילני רוקך! רבי יהודה ורבי שמעון איתיה
22 לקמיהו בלוספיין, רבי יהודה אבלי, ר' שמעון לא אבלי. א"ר רבי יהודה: מאי שמענא לא
23 אבלי מר? אמר ליה ר' שמעון: אליו אין יוצאין מבני מעיה קל עוקר. אמר ליה רבי יהודה:
24 כ"ש שנקמך עליהן למוח. רבי יהודה הוה ותיב קמיה דר' מרפון. אמר ליה רבי מרפון:
25 היום פניך צהובין. אמר ליה: אימש יצאו עבדך לשה, והביאו לנו תרדן, ואכלנום בלא
26 מלה. ואם אכלנום בלחה – קל שכן שהיו פניו צהובין. אמרה התיא מרופותתא לרבי יהודה:
27 ואתר רותי? אמר ליה: והימנותא ברא דהתיא איתתא, אי מעימנא אלא קודשא ואבדלתא
28 וארבעה פסי דפסחא, וחורבני צודיע מן הפסח עד העצרת. אלא: "חכמת אדם תאיר ביה".
29 אמר ל' התיא מינא לרבי יהודה: פניך דומין אי כמנורא רבית אי כמנורא חורין. א"ר: ביהודאי
30 תרתייהו אסין, אלא עשרים וארבעה בית הפסא אית ל' מן ביהא עד בי מדרשא, וכל שעה
31 ישעה אי נכנס לבל אחר ואחר. ר' יהודה: פד אויל לבי מדרשא שקיל גולפא על פתחיה,
32 אמר: גולפה מלאכה שמכבדת את בעליה. רבי שמעון שקיל צנא על פתחיה, אמר: גולפה
33 מלאכה שמכבדת את בעליה. דביתיהו דרבי יהודה נקמת נקמת עמרא, עברה גלמא דהומב.
34 פד נקמת לשיקא מיפסאי ביה, וכד נפיק רבי יהודה לצלויי הוה מכסי ומצלי. וכד מיפסי
35 ביה הוה מכרד "פרוך ששמי מעיל". ומנא חרא גור רבן שמעון בן גמליאל תעניתא, ר'
36 יהודה לא אתא לבי תעניתא. אמרו ליה: לא את ליה כפויא. שדר ליה גלמא ולא קביל.
37 דלי

מצלין אקצירי. דופא חולי עמו ישראל. מריעי. יעל פליטת סופריהן. מתנין. דוקני
דעה לא מתאבלא בריפתא. ולא כבבאלי. דמפליט פתח בדייסא. דחייבי עבה. נקדתי.
דייקים במאכל. והיבין מעלי. באיזה דבר משלה אבילת הדייסא. רחשי. יכול לאבלה
בלחם של חטים, ודייסא דשרי יכול לאבלה בלחם של שערות. או ריפא. ודייסא של
חטים יפה לאבול בשל עורבים, ושל שערות
בשל חטים. ואית דרסיי נקדתי. מלשון "כי פוך
עור פניך" (שמות לד.) שמתחלץ – סלאן אנו פרסאסות.
פניהם, שנא: "חכמת אדם תאיר פניו. אבלי
בחסיסי. היה מלפת פתוח בחסיסי. ומרשי לה
בנסכת פסחים (דף לטז.) קומתא דאבשוטא –
קמה של קליות שערות שלא הביאו שלישי,
ומבישין אותן בתנור, וקולפתיין הן. פומני לך
לאבול ריסיא עד פרסה. עד שאותו מאכל איתו
סוער עליו אלא עד חילוף פרסה. ובשר השור
עד שלש פרסאות. ע"א: אי מוטי לך לאבול
ריסיא עד פרסה. לך אתר דייסא לאבול, וטפי
לא. ולאבול בשר שור – סלאן אנו פרסאסות.
כל מידעם לא תפלו קמי רבי. לא תרוק רוק
בפי רבך, כדאמר בסמי ערובין (דף עט.) הרוק
לפני רבו – חייב מיתה. שאמר ר' יבלי משנאי
אהבו מות. אבל אם אכלת דלעת ודייסא
ונדמן לך הרוק בפין – פלטע שרין רבך הרוק
אחרו לחון. שיש בו כנות פשוט. שרון השין
לנפוש של אדם כפתילה של אבר. ואפילו לפני
שבור מלכא פלופ. ואל תבטיש. עד מתי אתה
מאבילני רוקך. שהיה נהון הורגא בפי מרוביק
בו הרוק שבפיו. ומחוריו בקשרה. צאתך.
עפירותיה שבצדפי. כולוספיין. האנים שנתבשלו
זרמא. כיון שאין יוצאין מבני מעיה. כ"ש
דמעילי, שנומקן עליון, שאן אנו פרסאסות.
לאבול מאכל אחר למחר. מורה רות. ויהי. אתה
תלמיד בעל הוראה, ואתה שכורין מפני שהו
פניו עתהבין כל שעה. והימנותא ברא דהתיא
איתתא. אמנותי בידך שאני שותה כל השנה יין
אלא קודשא ואבדלתא. וחורבני צודיע. וקושר
אנו צודיע פדחתו משום מוחשו ראשי. מפני ד'
כוסות ששותיה, שאני חושש מןן מפסח עד
עצרת. אי כמלי בבית ב'. שחן מריתין
ביתה, ופנתון חורבני ופיין. תרתייהו. לגדול חייבין
ולחלותו ברבית אסורי לידרא; וראי לא
אנו נקמת פני עוזובין. שקיל גולפא. היה נושא
הקטן לבית המדרש לישוב עליה. מלאכה
ששכבדת בו. דעכשו ישב עליה בבית המדרש.
נקמת נקמת עמרא. יצאת לשוק וקרתה לצנזר
ועברה גלמא. דהומב. ועשתה ממנו סרבל טוב.
וכד נקמת אידו לשוקא לאבי מכסי ביה. ורבי
יהודה כן היה מצלי הוה נמי מכסי ביה. שעמני
מעיל. שהיה לחן חביב כל כך, שלא היה לחן
אחר.
דלי

כמאן מצלין אקצירי ואמריעי. בכל ימות השנה. כמאן כי רסי ידאמו בפיך דריה
(ה' טו.) אדם נהן בכל יום. דאילו לרבנן דאת ליה נהון בריה, כיון שנומד דינן – אין תפלה
מועלת לון. קצירי ממש. חילון ומקור קצירי לפי שנשמש קצרה נקמת חליים.
מתני' דלא כבבאלי. מתני' דשרי עבה משום ולא מתאבלא בי ריפתא. ודלא כבבאלי.
דאילו כבבאלי, כיון דאבלי בהו ריפתא –
תבשל מקירי, ואסור. נקדתי. שאובלי נקומת.
למען ארחי: נקדתי. שמוקדקים באבילותך.
וכדאמרין בפי "שלשה שאבול" (מס' טו. ד.)
הנקדקים ותפסין אותו בכר. ודייסא. מאכל של
חטים מבושלים. דחייבי בלחמא דחייבי. דרב הסאד
מבני בבא דיהו, שהיו אוכלים פת בדייסא. בחסיסי.
קמה של קליות. עד פרסה. לך פרסה כדי לאכול
ריסיא. לפתיליה של אבר. שאינו מתכבל.
כהוצא. כשליפת עין. מאבילני עין.
שאן דין לקמח הורגא לאתר שנתנה לחון פיו
כשתחזירה בקשרה. מאבילני עוארק. עזאה
שותת הפענים. כולוספיין. מין האנים,
שקטין להחלעה. כ"ש שנומקן עליון למחר.
שמתוך שאין מבעלזעב מונעבבין במעיה, ומזן וכל
שעתמידן שם – זין את הניק. מורה רות. בעל
הוראה ומשתכר? שמתוך שראתה פניו עתהבין
היתה סבור ששנתכר. כמגולתי חייבי. שמתוך
שתרופחין הדיבא פורחין עוזובין. גולפא. קוקב.
ויהי מביאו לבית המדרש כדי שישב עליו.
שמכבדת. זאת בעליה. שלא היה יושב עיג
קרקע. הרומב. גלמא חשוב. שעמני
מעיל. שהיה חשוב בעמילי.
דלי

ר' יצתא, הגביה המחוללת שהיה חיוב עליה, ואמר ליה לשלחא, דאול לביתיה, חוי
מאי איכא, ראה כמה עשיר יש לי, שנעשה לו נס ותמלא כל אותו מקום הובים.
ואתגביסת ליה כסותא, בימות החרוף, היה נגו כי תכבא, היו ישנים בין הרבן, שלא היו
לדם כרים וכסותו, קא מנקט ליה תיבאן מן מויתא, היה מלקט הובן משערי, או חוי לי
רשינא, לך ירושלים דרובא, אם היה לי סופוק,

1 שאתעשר – אעשה לך ירושלים של זהב, כתי
2 נפש שמעויתא, לכל עניני ירושלים, והיינו
3 דארמינן מבוסכת שבת (דף נט). עדי ירושלים
4 של זהב, כדבעי ליה רבי עקיבא לדבריהו, אתא
5 אליו, קרא אבבא וכו', עבר הכי שמוס קורת
6 רוח לחן, דלדידיה לא היה לו אפילו תבן כמנ
7 לדם, שפיר עבד לך אבוך, דאדורך מנכסיה,
8 חידא רלא דמי לך, שהוא גרוע ממך, ועדי
9 שמנךך באלמנת הויא, שהרי הנידך כמה
10 שני, יודע צדיק נפש בחותו, אית דאמר
11 דאדיד הות דיעה דר' עקיבא הוה, ואמרה ליה
12 דלא מיתגבא בעיניה, ואית דאמר דלא הות
13 דיעה, אלא הובי קא אמרה דגורק לא מבה
14 לאנשי, שילי ושלבם שלח חיא, על ידה הוא כל
15 מה שלמהו, מן שית מילי איתרי רבי עקיבא
16 מן כלבא שבוע, דפליג ליה בנבסיה, ומן אילא
17 דספניתא, דכל ספניתא עבדו ליה מן עינא,
18 עושין לון מן אותו עין של איל, ואית גורסי:
19 מן עינא, היו עושין כמין צאן של עץ, והו
20 נרתיים בו כספם, אנשייה על כף ימא, שכחו
21 לאורו איל על שפת הים, ומצאו רבי עקיבא,
22 ומן גווא, תיבה, ארבעה וויי לפסנאי, ליוודי
23 הים לריות, איתו לי מרעם, הבואו לי שום דבר,
24 מרנא עליה, ימתוך אונותו עליו עד שנבאי לך
25 יתר, דוימנא חיא מבקע ספניתא, וכל ממונא
26 דהוה כספיתא, הוה מונח בהווא גווא, ומן
27 כספיתא, שפעם אחת הוצרכו כהנים ממון
28 הדבא לבית המדרש, ושערו את ר' עקיבא אצל
29 מטרותא, אתה, ולוה מננה ממון גדול,
30 וכשנתנה לו אמרה לו מי יהיה לי ערב שתרע
31 לי לזמן קבוע? אמר לה מי שתרעה, אמרה לו:
32 הקדיה הדים, שהיה ביתה על שפת הים, אמר
33 לה ר' ע' כי יהיה, כשהגיע הזמן חלה ר'ע ואל
34 היה יכול להביא הממון, יצאת אנתא מטרותא
35 על שפת הים, ואמרה רבשעי, גלוי יודוע לפנך
36 כי לך ולים חוה, ולא אמנתי מעותי, הכניס הקדיה
37 רוח שטות כלבו של ובת קיסר, ונכנס לבית
38 גבוז ונטלה קרסילת וחרקה לים, והשליכה הים
39 לפתח של אותה מטרותא ונטלה, ולארוז מן
40 שמונתי בליד כומנו, וספדה לו כל המעשה, ותנה לו מתנות גדולות, ופטרתי שלום.

ר' יצתא, גיפתא, מחוללת, חוי מא איכא, מעשה נסיס הוב נקט, מן מויתא, היה מלקט הובן
משערותיה, ר' ירושלים דרובא, תכשית של זהב שירושלים ממערי בת, הובי
עבר לה, כדאיתא בפרק 'במה אשה' (מס' דף נט), אתא, אליוהו אדמו לזון באשכא, כדו
לזום אותם, ולדראות להם שם עניני יזור מהם, דלא דמי לך, שאינו רומה לך,
ממשפחה חרובה כמותך, ואת להובא,
שלא היו לה בגדים ראייים, יודעי צדיק נפש
בדמותו, יודע הוא כי שירושלים ממערי בת, שילי
ושלבם שלה הוא, תורתו ותורתכם בשבילה, ודיא
שנתנה לי עצה למלול לבי רב, אילא
דספניתא, בכל ספניה היו עושין דמות איל
מנעין, לזנח ולסימן שהיא הספניה קלה
בליכתה כאיל, והיו ממלאין אותו דיערי זהב,
וזהו תיבה העשויה להדעיה בתוכה ממון
הספניה, כדאמרין (דף נט) כי בוגא דררמנא – לשון
איתר, ומן מטרותא, פעם אחת הוצרכו ר'ע
ותלמודיו משות, הלכו אל מטרותא, אמרה לו
לר'ע, היני מלווא אותך, ותודה אתה לזוה
והקבץ וים ערבים ברבר, קבע לה זמן לפרעון,
וכשהגיע זמנה הלכה אותה מטרותא על שפת
הים, אמרה רבשעי, גלוי יודוע לפנך שרע
ותלה, ולא היה בידו לפרעו תובו – ראה שאתה
ערב ברבר, מיד נשתיית בתו של קיסר ונטלה
ארנז מלא אבנים טובות דיערי זהב, וחרקה לזון
הים, והים הבאותו במקום שהיתה אותה
מטרותא וישבת על שפת הים, מיד נטלה אותו
ארנז והלכה לה, לימיום נתרפא וביא לו אצל
היא מטרותא ומעתינו בידו לפרעון תובו,
אמרה לה, חורווי אצל הערע, והוא פרע על החוב,
הוא לך מה שנתן לי יזור, ומאורו ממון שהחזירה
לו נתעשר ר'ע.

1 ד'ר' יצתא, ואמר ליה לשלחא: חוי מאי איכא.
2 מהו, לא ניהא לי ד'אתהני בהרין ע'קמא, ר' עקיבא
3 איתקדשת ליה ברתיה (דבר) ד'כפא שבוע, שמע
4 (בר) פ'כא שבוע אדרה הנאה מפ' נכסיה, אילא
5 ואתגביסת ליה, בסיתא תהה נגו בי תיבאן, תהה קא
6 מנקט ליה תיבאן מן מויתא, אמר לה: אי תהאי לי –
7 רמינא ל'ך ורושלים ד'ד'בא, אתא אליוהו אדמו ל'זון
8 באנשא, וקא קרי אבבא, אמר לה: הבו לי פורתא
9 ד'תיבאן, ד'יקרת אתהי ו'לית לי מ'דעם לאנניה, אמר
10 לה ר' עקיבא לאנתתיה: חוי ג'בא דאפילו תיבאן
11 לא אית ליה, אמרה לה: ו'ז תהי בי רב, אול
12 תרתו כרי שנין קמי דר' אליעזר ור' יוחנן, ק'משלם
13 תרתו כרי שנין, קא אתא א'תא ד'ר'ביתא: שמע עבד
14 ביתה ד'קאמר לה חד ר'שע ד'ר'ביתא: שפיר עבד
15 ל'ך אבדו, תדא – ד'לא דמי ל'ך, ועוד [שבדן]
16 ארמלות חיות כ'הון שנין, אמרה לה: אי צאת
17 ק'רילי – ל'הני תרתו כרי שנין אחריתא, אמר: הואיל
18 ויתבת לי רשותא – איתדר לאחורי, תדר אול תה
19 תרתו כרי שני אחריתא, אתא בעשרין וארבעה
20 ארפיין וזני תלמודי, נפק בול' ע'קמא לאפיה, ואף
21 הוא קמת למיפק לאפיה: אמר לה תהוא ר'שעיא:
22 ואת ד'היבא? אמרה לה: "יודע צדיק נפש בהמו",
23 לה רבנן, אמר להון: הניחו לה, שפי ושקבם שקה הוא, שמע (בר) פ'כא שבוע, א'תא
24 ואתישל על נדריה ואשתרי ואשתרי, מן שית מ'ילי איעתר רבי עקיבא: מן פ'כא
25 שבוע, מן אילא דספניתא – ד'כל ספניתא עבדו ליה מן עינא, וימנא חיא אנשייה
26 על כף ימא, אתא הוא אשכחיה, ומן גווא – ד'וימנא תדא תיב ארבעה וזני כספניא,
27 אמר לה: איתיי לי מ'דעם, ולא אשכחו אלא גווא על כף ימא, איתיה ליה, אמרו
28 לה: עבד מ'נא עליה, אישתבח דהוה קלי דיערי, ד'וימנא תדא קבעת ספניתא וכו'לי
29 ע'שקא תהה מחית בהווא גווא, ואישתבח בהווא וימנא, דמן ד'סוקותא, ומן מ'טרוניתא,
30 ומן

גדרים. הגדר מורד המבושל - פרק שישי דף נ עמוד ב - מותר מהדרות "אבן ישראל" - (שינויין?) רש"י

1 וזמן אשתו של טורטרוסיפ. שהיה ר"ע מקפחו בקראי בפני קיסר ומקטרו בדברים. פעם
 2 ארתו כא לביתו סך דונק, אמרה לו: אשתו מפני מה פקדו ועמיפם? אמר לה: מפני ר"ע
 3 שמקטור אותי בים דבריים. אמרה לו: אליהם של אלו שונא ומה אמר, תן לי רשות
 4 ואבשל אותו דבר בעירד. נתן לה רשות, ונתקשה והחלה לה אצל ר"ע. כשראה ר"ע
 5 אותה, רק שחק ונבא. אמרה לו: מה אינון הך?
 6 תלת מליין? אמר לה: שנים אמרש, שליש לא
 7 להי-י. על אבנאט מטפה סרוחה. בביתו
 8 - על האי שפרא דבלי בארנא. והוא שחק -
 9 שצפה ברוח הקדש שעתידה להתגייר ולהנשא
 10 לו. ולא רצה להודיעה. אמרה לו: כלום יש
 11 תשובה? אמר לה: תן. והלה ותגיירה. ונשאל לו
 12 לה"ע. והנביטה לו מנון הרבה. ואי דקטינא רב
 13 שלום פתחיה בע"ז (ה"ק). ודאמרין וכו'
 14 דשמע אבא ואשתו על נרדא - מפרש בבבולות
 15 ב"י "אנפי" (ה"ק) דפתח ליה אלו תרת יודי
 16 ודחוא חתך צורבא מרנבן מי ארדתה? אמר לו:
 17 אפי פק אדה. אפילו הלכה אשת. איבא
 18 לאקשויי הכי פתח ביה לאה פתחא: הוא נולד
 19 הוא. ותן לקמך ב"י "פתוחין" (ה"ק) דאין פתוחין
 20 בנולה. כירבא אמר: קומנ שאני נתנה לאיש פלתי?
 21 ונעשה סופר, ואמר: אילו הייתי יודע שיעשה
 22 סופר - לא הייתי נרדו יש לומר: דשיניא הבא.
 23 דר"ע על דעת שילמדו סופר גנאה. באריתא הוה
 24 ב"י "אנפי" כירבא. וזכין שכן - לא נולד אלו.
 25 דשכח טובא שילמדו פק אדה והלכה אחת.
 26 רב גמרא וכו' קופא. קוף. אשתמימי. ברת
 27 ונבט בתוך חור אודי. אייתרין ליה בולוין.
 28 מנרת חסידות. ולא מן הדין? וסרי נתקלקל
 29 הדין. אי הו' סנו. ספי חוד גמירין. שפי לאו
 30 נאמי. לו הכי דבלע יתה. כשיעור שרודם כילו
 31 בלעלה באותו בלא לעישה. סרין עלה הבא
 32 היה נאחו ונסך ביבוע. וכו' נפק ארתיא.
 33 כשהיתה יוצאת מן הגוף. ידע אסאי מאי סמא
 34 מתבעי ליה. לפי מראה שבה היה מכיר הרופא
 35 באיזה סם ירפא החולי. בקולחא.
 36 ידעתי מה הוא. ולפי שלא היה בן שמואל בבית?
 37 טורמיטא היה ברוך עצמו בקו בלחא. עד
 38 דמסתרין אינשי ביתה עליה שעריתון. שכל כך
 39 היה אותו קולחא ברוך אותו עד שהיה שמואל
 40 מתעלק, ואינשי ביתה מתוך צערו היו סותרות
 41 קליעת שער שלחן. היה עשה בכלפוסין מין
 42 תאנים. לא יאכל בננות שבע. מין אחר
 43 תאנים. ומשה לא יאכל - שאין לו לפועל לאכול
 44 אלא מאותו מין ממש שעשה בו. לפרי. שם
 45 תבשיל של תאנים. אבותינו אמרו נשינו טובה.
 46 דכתיב (ה"ק) "נשינו טובה". היה תמה על
 47 שדוא כל כך במיני חטונ. נפקו על בית גנא
 48 דין. להוצאת הישאולין?

1 ומן אשתו של טורטרוסיפ. ואין אחר ששמו רופוס, והיה מופטט בדבירי תורה כגון
 2 ר"ע. והיה ר"ע מנצח בכל פעם. והיה אותו ארון תמיש, ובא שיתו לאשתו. אמרה לו:
 3 אני אפתור ואבשילה, לפי שהיתה יפת תואר כיתה. באתה אצלו וגילתה שוקה כגנדה,
 4 ורק ר"ע ושחק ונבא. אמרה לו: מדוע עשית כן? אמר לה: השנים אומר לך: מה שקרקתי
 5 - בשביל שמיטפה סרוחה באת, וכבתי -
 6 בשביל שיופק עתיד לבלות בארץ. ומה ששחק
 7 לו, לא רצה לומר לה: אנפיכ מצרידה בו, עד
 8 שאמר לה שעתידה להתגייר ותנשא לו. אמרה
 9 לו: וכי יש תשובה? אמר לה: תן. ותגיירה לאור
 10 שמת בעלה. ונשאל לו, והביאה לו מנון גדול.
 11 מן קטינא בר' שלום. מפרש במסכת ע"ז ב"ק
 12 (דף ט"ו) קפא. קוף. על לוחיה. נבט חתך בחור
 13 אחד בקרקע. רבעי רובין. הכי דין, כגון שדמתי
 14 אתוהו בתמידי. ידעת ליה. מכרת אתוהו ורבא
 15 בריסיה. מן גדול יש לו. טורמיטא כירבא עקביד
 16 ליה. להחיא ביבא טורמיטא. שווי אלפא וזי. עד
 17 דמחויבא שמתמעטת. כרו שכול לבלועה
 18 שלמה. ואי ארת ביה כירבא. במעני - סריך עליה
 19 על הדיא ביצה, ונכר בה. ונרפיקא ספיעי.
 20 שלימה. ידע אסאי בו. הוה בריק נפשי
 21 בקולחא. היינו דומיא דיביצה טורמיטא. והיה
 22 ממששש כל מעי אס יש בתן באב. והיה
 23 מתעלק ומתעלק כל כך עד שאשתו נבוע וילי
 24 ותולשת שירה מחמת אדה. היינו עשה. ופועל
 25 שנוקט לו בכלפוסין. לא יאכל בננות שבע.
 26 שלא דרשות התורה לאכול אלא מאותו המין
 27 שהוא מן המין. דכתיב כי תבא בכפר ריב
 28 ואבלת ענבים? וכו' (דברים כג). לפרי. מיני
 29 מאכל. לאמורוי אלפא מיני לפרי. שילמדו
 30 לעשות אלף מיני מאכל. ואמניא לדינא. על
 31 מאתים מין שלא לימדו. אבותינו אמרו נשינו
 32 טובה. דכתיב "נשינו טובה" (איהו ה) שראו
 33 כבר, אלא שעבשתי סכוחה. אבל אנו לא ראנו
 34 טובה מעולם, שאין אנו יודעים כמה מיני טעם
 35 יש בפירות. כלומר, דבר מופלא הוא שכל כך
 36 לימדו. לא אמניא לבר קפאי. לפי שדוא היה
 37 בדון, ומתירא שמוא עישה שום דבר שחוק.
 38 אפי. רב קפרא לרבי: אל לעוברי רצונו משפיע
 39 לו טובה כ"כ, לעשי רצונו בו. שהיה מגנוה על
 40 שלא זימנו. לעשי רצונו. משמע על עבודו
 41 טובה כ"כ. שהחזיקו לספר כשבונו בשביל
 42 שיזינו.

דבבל

1 וזא אומניה דבר קפרא. אמר ליה: אם לעוברי רצונו כך - לעושי רצונו על אחת כמה וכמה.
 2 אומניה. אמר: לעושי רצונו בעולם הזה כך - לעוה"ב עמאי. וימא דמתידן ביה רבי, אתיא
 3 פועלנותא לעלמא. א"ל דבר קפרא: לא תבדוקו, וידיכא דף ארבעין גריו חישי. א"ל: לחיוו מר
 4 רב

דיקולא

1 דבכל גרוא דבעינא באיזה מדה שארצה אתה פשיה כופרא ויפחו מבחץ כדי שחיזיק
 2 החטים ליביל לי ימוד לי. ורשינא כך כלומר, שאתה חייב לי. שתינא חמרא בקרואא
 3 דאברך, שאבך ירסק. ובקרינא דאפך. מבוזגתה. שאנך תמוול לי הכוס. מאי תועבה. עשו
 4 שניהם. תרמי לי נשלא. תמוול לי הכוס, כמו אנטל. תועה אתה בת כלומה שמתיה את
 5 אשתו של היתר. ורפס וו לו זנות. בי עניינא

6 קמא. תתי דבתיכי תימיני לי, ולדידיה איל קום
 7 רקוד לי ופאי תבל. דרתיבין ואשעה לא תעמוד
 8 לפני נהמר לרבעה חבל הוא? ויקרא (יו. וכו')
 9 תבלין שי בת כלומה, יש בינאה זו טעם
 10 מנאחרות, שמתנה בעלה ותרבעת לה בהמה?
 11 מאי היא. ומפיש ביבמות (דף קל) הוא דבא על
 12 נשים הרבה. אכן שבעלה לאנשים הרבה
 13 ואינה יודעת מאיזה מהם תנבעה. וחוליהה כדי
 14 נמצא אב נשאה את בתה. ואב נשאה את אחותו
 15 - על זה נאמר ויזלמה הארץ וימהר כלומר: ב
 16 מה היא. שאין אדם יודע אותה אשה שהוא
 17 נושא, אם מתורתו לא אם לאו. לא יביל בן
 18 אלעשה לימפסל. אותו וילוחא של רבי, לפי
 19 שדיה עשיר גדול ולא היה יכול לראות דבר של
 20 וילוחא ממנו. מאי בן אלעשה כלומר, מנין
 21 יודעה עשר? תספורת יחידתא. שאין בכותה
 22 פירי פקעותיה. שדיה נתון מן גודל לספר שדיה
 23 מספר לו בתגולתו של כ"ג. הרישועה קרא
 24 קרקוזא. דלועין של אותו מקום, שאנין
 25 מתבשלין לשלם יפה. הממונה ברימן, עפר של
 26 גולים, ולאו בחשיל הוא. כילאם עס דיעת
 27 הרישועה. אלמא דהרמונה לאו טעמה ברימן
 28 אלא שם מקום הוא. ומין דרעים הוא. מתני'
 29 מפעשה רתחא. היינו דבר שנגמר בישולו
 30 בקדרה. ואינו אלא מתמשה המינין, לאפוקי
 31 דבר שאין נגמר בישולו בקדרה עש שמבשלין
 32 אותו באילפס. ככל הנעשה בקדרה. אפילו
 33 מבושל באילפס אסור. גמ' בירור באילפס
 34 שכבר ב' האויל וקודם שמתנה באילפס
 35 מבושל בקדרה והדרי מניחו באילפס. כן היה
 36 מנהגו. והיו יורד לקדרה ולפיקן אסור. כן
 37 היורד באילפס מותר בירור לקדרה. קודם שירד
 38 לאילפס. מן הנעשה בקדרה, לומר, כל בישולו,
 39 שאינו יורד אילפס ככל מותר בנעשה
 40 באילפס. אינ' שדיה קודם לבן בקדרה. מותר
 41 בנעשה בקדרה. בנגמר בקדרה.
 מתני'

1 דיקולא רבה. כל גודל. **הפשיה** כפי שחזיק
 2 נקבי הסל. **וסחפיה** על רשיה. הפכה על ראשה. **ליביל** לי מר. **ימוד**. **החטים**
 3 דרשינא. שהלוחין. ולבריותא קאפרי. **ברקורא** דאמך. שיוקד אבך לפני כשאשתה.
 4 **ובקרינא** דאמך. שתהא אמך מקרקרת ומתורת. **תועבה** דבתיב גבי משכב זכור.
 5 **נשלא**. כלי קטן. **תועה** אתה בת כלומה
 6 משכב אשה והולך אצל זכר. **מאי** תבל. דרתיבין
 7 גבי אשה תרבעת להמה. **תבלין** שי בת כלומה.
 8 שניא היא ביאה ביאה מכלולה באות
 9 כלומה. היאך מנחת בן מינה לית אצל בהמה.
 10 **ו** מה היא. לשון ספק. שאין יודע ממי היא
 11 מתעברת. **הספורתא** יחידתא. תספורת
 12 נאה. **כגד** עקר של זה. ומעצם היה. שלא
 13 יעלה אדור מן השערה על חבירו. **קרקוזא**.
 14 על שם מקום. **דלעת** ארמיה היה דלעת
 15 המצויה. כלומר, זו היא דלעת המצויה. **והיא**
 16 בלתי עם דרמונה. אלמא לאו טעמה ברימן
 17 קאמרה. אלא מין דלעת היא שנקראת רמונה.
 18 **מתני'** והירד ממעשה קדרה אינו אסור אלא
 19 במעשה הרחמא. מפרש בירושלמי. איהו מעשה
 20 רחחא - כגון חילקא טריגין וטסני סלת ואורז
 21 ורוד וערסן. והיינו דקאמרי אינו אסור אלא
 22 במעשה רחחא. ונקראת רחחא - על שם
 23 שצריך לרחיחה ולבשל הרבה. **גמ'** שכבר ירד
 24 לקדרה קודם שירד לאילפס. כך היה דרכן
 25 במעשה אילפס שהיו מרחיחין אותו בקדרה
 26 ורחיח קלה. **מן** היורד לאילפס מותר בירור
 27 לקדרה. קביל דלא תימא: כל שהרחיחו אותו
 28 ורחיחה קלה כמו שירד לאילפס יורד לאילפס
 29 מיקרי. מפני שהוא מוכן לבני. **מן** שעדיין לא
 30 ירד - קביל דלא. כך נראה בעיני. **מן** הנעשה
 31 בקדרה מותר בנעשה באילפס. משום דנעשה -
 32 נגמר עשה משמע. ומשום דכי מותר בנעשה
 33 באילפס אף על פי שכבר ירד לקדרה. משום דמי
 34 נגמר עשיתו לא היה בקדרה. **מן** הנעשה
 35 באילפס מותר בנעשה בקדרה. כלומר, אף על פי
 36 שאחר מכן היורד באילפס - שרי, כיון דנגמר
 37 עשיתו בקדרה היה. כך נראה בעיני. **הגודר** מן
 38 היורד לתורר אינו אסור אלא בפת. דסתם יורד
 39 לתורר משמע פת, ואם אמר 'כל מעשה תורר עלי'
 40 - אסור בכל הנעשה בתורר.
 מתני'

1 **כדל גרוא דבעינא ששקרינא**. **שקל** דיקולא רבה. הפשיה
 2 כופרא וסחפיה על רשיה. **ואול ואמר** ליה: **ליביל** לוי מר
 3 **ארבעין גריו חושי דרשינא** כך. **אחוד** רבי. א"ל: **אָאו**
 4 **אחורקד דלא תבדחין!** א"ל: **חוישי דרשינא** קא **מִכְבְּנָא**.
 5 **א"ל** בר **קפרא** **לְרַבְמִיה** **דְרַבִּי**: **לְמַתָּר** **שְׁתִּינָא** **תְּמַרָא**
 6 **בְּרִיקוּדָא** **דְאִבּוּד** **וְקִרְקִינָא** **דְאִמּוּד**. **בְּן** **אֲעֻשָׂה** **תְּהִינָה**
 7 **דְרַבִּי** **הַהוּא** **וְעֵשִׂיר** **גְּרִדִּי** **הַהוּא**. **אֲמַנְיָה** **לְכִי** **הִלְעָא** **דְרַבִּי**
 8 **שְׁמַעוּן** **דְרַבִּי**. א"ל: **בְּר** **קִפְרָא** **דְרַבִּי**: **מֵאֵי** **"תוּעֵבָה"**?
 9 **כָּל** **דְרַבִּי** **רְבִי** **דְרַבִּין** **הוּא** **"תוּעֵבָה"**? **פְּרִיבָה** **בְּר** **קִפְרָא**.
 10 א"ל: **פְּרִישָׁה** **אַתָּא!** א"ל: **תְּהִי** **דְבִיתְכִי** **תְּרִימִי** **לִי** **נְטִילָא**.
 11 **אַתָּה** **רְמִיא** **לִיה**. א"ל **ר'!** **קוּם** **רְקוּד** **לִי** **דְאִמְרִי** **כָּד**.
 12 **הֲכִי** **אִמְר** **רְמִינָא**: **"תוּעֵבָה"**? **תוּעָה** **אַתָּה** **פְּה**. **כִּסְפָא**
 13 **אֲרִינָא** **א"ל** **מֵאֵי** **"כִּכְבָּר"**? א"ל: **כִּי** **עֲנִינָא** **קְרִמְנָא**. א"ל:
 14 **עֵבִיד** **לִי** **דְאִמְרִי** **כָּד**. **עֲבַר**. **אִמְר** **לִיה**: **"תְּבַל** **הוּא** -
 15 **תְּבַלְוִי** **יֵש** **בְּהָא**? **מִי** **שְׁנִיא** **הָרָא** **בִּיּאָה** **מִן** **בּוֹרְהוּן** **בִּיאוּתָא**?
 16 **אִמְר** **לִיה**: **וְכֵאֵי** **"וְיִמּוּד"**. **אִמְר** **לִיה**: **עֵבִיד** **בִּי** **עֲנִינָא**
 17 **קְרִמְנָא**. **עֲבַר**, **וְאִמְר** **לִיה**: **זו** **מִיָּה** **הִיא**. **לֹא** **יִבִיל** **בְּן**
 18 **אֲעֻשָׂה** **לְמִסְבֵּל**, **קָם** **וְנִפֵּק** **הוּא** **וְאִינְתִּיתִיה** **מִתְּמִין**. **מֵאֵי**
 19 **בְּן** **אֲעֻשָׂה**? **דְתִנָּא**: **לֹא** **לְחַנְס** **פְּרִיר** **בְּן** **אֲעֻשָׂה** **אַתָּ**
 20 **מְנוּתִיו**. **אֲלֵא** **לְהִרְאוּת** **בְּהוּן** **תְּסַפְרִית** **שֵׁל** **כ"ג**. **דְבִיתִי**
 21 **"כִּסְמִים** **יְכַסְמוּ** **אַתָּ** **וְאִישֵׁיהֶם**". **תִּנָּא**: **כְּעִין** **לְעִינִית**. **מֵאֵי**
 22 **לְעִינִיתָא**? א"ל **וְהִיָּדָה**: **תְּסַפְרִיתָא** **וְחִדְתָּא**. **הִיכִי** **דְמִי**?
 23 **אִמְר** **רְבָא**: **רֵאשׁוּ** **שֵׁל** **זֶה** **בְּצַד** **עֵקְרִי** **שֵׁל** **זֶה**, **וְהִינִי**
 24 **תְּסַפְרִית** **שֵׁל** **בְּהוּן** **גְּרִדִּי**. **"וּבְרִלְעַת** **הַרְמוּזָה**". **מֵאֵי** **דְלַעַת**
 25 **הַרְמוּזָה**? **אִמְר** **שְׁמוּאֵל**: **קְרָא** **קְרִקוּזָא**. **רַב** **אִישֵׁי** **אִמְר**:
 26 **דְלַעַת** **הַטְּמוּנָה** **בְּרִמְיָן**. **אִיחִיבִיה** **רְבִינָא** **דְרַב** **אִישֵׁי**: **רְבִי**
 27 **נְחִמְיָה** **אִמְר**: **דְלַעַת** **אַרְמִית** **הִיא** **דְלַעַת** **הַמְצוּרִית**, **כְּפִלָּאִים**
 28 **עִם** **הַיְוִנִית**, **כְּפִלָּאִים** **עִם** **הַרְמוּזָה**; **תְּיֻבְחָא**. **מֵתְנִי'** **הַגּוֹדֵר**
 29 **מִמְעֵשֶׂה** **קְדְרָה** - **אִין** **אִסוּר** **אֲלֵא** **מִמְעֵשֶׂה** **רְתַחְתָּא**.
 30 **אִמְר** **"קוּם** **תְּיֻרֵד** **לְקְדְרָה** **שְׂאִי** **מוּעָם"** - **אִסוּר** **כְּכָל**

31 **הַנְּעֻשָׂה** **בְּקְדְרָה**. **גְּמ'** **תִּנָּא**: **הַגּוֹדֵר** **מִן** **הַיְוִנֵי** **לְקְדְרָה** **אִסוּר** **בִּיְוִד** **לְאֵלְפָס**, **שְׁכַבְר** **יְוִד**
 32 **הַיְוִד** **לְאֵלְפָס** - **מוֹתָר** **בִּיְוִד** **לְקְדְרָה**. **מִן** **הַנְּעֻשָׂה** **בְּקְדְרָה** - **מוֹתָר** **בְּנְעֻשָׂה**
 33 **בְּקְדְרָה**. **הַגּוֹדֵר** **מִן** **הַיְוִד** **לְתַנּוּר** **אִין** **אִסוּר** **אֲלֵא** **בִּפְת**. **וְאִם** **אִמְר** **"כָּל** **מְעֻשָׂה** **תַּנּוּר** **עֲלִי"** - **אִסוּר** **כְּכָל** **הַנְּעֻשִׁים** **בְּתַנּוּר**.
 מתני'

1 **מתני'** מן הכבוש אין אסור אלא מן הכבוש של ירק. משום דאמר רבין "הכבוש" – משמע
 2 הדיעה, וסמנו דריק הוא. **כבוש** שאני טעם אסור בכל הבושין, ודין שהוביזו בלא דא
 3 הדיעה – כל כבוש במשעמו. דרשני "שאני טעם" – לאו משום דאי לא אמר "שאני טעם"
 4 לא למתיר כלל הכבושים, ודאי אין כדאמר "כבוש" – מתירם בכללותו. אלא ליתרוא נקטיה,
 5 דאפי' אמר "שאני טעם", אי אמר כבוש – אין.
 6 ואי לא – לא. וכולה מתני' ביבי היא גזנא ממשא.
 7 ברישא מין הגלי' – דמשמע הדיעה, ובסיפא
 8 "גלוי" – המשמע כל גלוי. ברישא הגמלי' כל
 9 המשמע הדיעה, ובסיפא "מלוח" – המשמע כל
 10 המלוחים. ואת דמפרשי: דלא הוי הפרשה
 11 דמתני' בין "הכבוש" ל"כבוש", אלא סיפא דקמי'
 12 בכל הכבושין – משום דקמי' "שאני טעם" הוא.
 13 ובכי הוא גזנא נמי באינין כולוה. **ירושלמי**
 14 הוה בעי משיר מלוח לעולם הא לשע – לא. אמר
 15 ר' יודן, מן מה דהננין ורבי עבד בעשר מלוח ובין
 16 נפק, הוה אמר: מלוח לשע – מלוח הוא. **גמ'**
 17 דכבש מאי שדוק מאי וכו'. לפי פירוש הראשון
 18 שפירשיה במשנתיה, שעיקר החילוק הוא אם
 19 הוכיחו בשם הדיעה, אלא, ובהא הכי מביעני
 20 ליה: כי אמר "הכבוש" ד"שדוק בדיח", אי משמע
 21 הדיעה או לא. ולפי פירוש אחרון שפירשנו
 22 דאיסורא דמתני' משום "שאני טעם" הוא, ובהא
 23 מספקא ליה אי אמר "כבוש" בלא "שאני טעם"
 24 הכי משמע. וסלקא בעיין בתיקא, ולחומרא.
 25 **מתני'** דג דגים שאני טעם אסור כרס מן גדלים
 26 בן קטנים. משום דאמר ר' לישני' דג דגים, דדג
 27 משמע גדול, משום דגמרי בפני עצמו. ודגים
 28 משמע קטנים, לפי שאין נגמרים אלא ביד.
 29 **ומותר** בטריט טרופה וביצי ובמוריים. טריט
 30 טרופה – דג גדול טרופ דק דק. ומשום הכי שרי,
 31 משום דרדיג' – דגים שלמים משמע ולא טרופים.
 32 וכל כש שמוחר בעיר של דגים, שהוא שמון
 33 היוצא מן חוקי דגים מעורבים בו, וכל שכן
 34 שמוחר במוריים שהוא שמונו של דג בלבד, רוח
 35 ואי' לומר ד' קטני. **הגורד** מן הצננה אסור
 36 בטריט טרופה. צננה – דגים שגורם הרבה
 37 מלוחים. ויש מהם טרופים, אלא שגורם שלמים.
 38 וקטני דבין שיש מן טרופין – אסור בטריט
 39 טרופה, ומיהו, בעיר ומוריים מותר. לפי שאין בחתיכות של דג אלא שמון וקרוכי. **הגורד**
 40 בה, משום דבנקצתה מותר ובנקוצתה אסור. דבין דבצננה איכא שלמים וטרופים. בשלמים – שרי,
 41 ליה למתני, דסד' אמאי כיון דגדר מטריט שהוא טרופה דק – דאי אפי' בעיר ומוריים, קמל. **גמ'**
 42 מפרש דכל דג שהוא פחות מליטרא – קטן מקרי. ומיהו, בכנון זה הכל לפי המקומות. **דג**
 43 דבעי מיסד נפשיה בגדולים אמר, דג', ובסוף הדר ריה אמר, דגנה, קמל דלא אמר הכי, אלא
 44 בסוף גדול מליטרא היה, נקרא קטן בערך הראשון. **אלא** הודנה אשר ביאור מותה קטנים
 45 **אמר** דדי עלי ציחון מאי. מי מתיר בעיר ובמוריים או לא דמשום הכי מקור דגים קטנים
 46 ציחון דמשמע בריחא, אי משמעם בה נמי עיר ומוריים או לא. **מתני'** הגורד מן החלב מותר בקום.
 47 **מן** הקום מותר בחלב. לפום לישנא דמתני' משמע ד' יוסי נמי מותר הוא, ומיהו) (בברייתא בגמרא פליג.
 48 הניבתי מלוחות דן, ותימא – מלוחה משמע, שאק טעם קן.

1 **מתני'** אינו אסור אלא כבשו של ירק. דסתם כבוש דיק הוא. אבל אמר "כבוש שאני
 2 טעם", הואיל ואמר כי האי לישנא – אסור בכל הכבושין. והיה בכל תוך, אם אמר
 3 בשלוק סתם – אינו אסור בו, דסתם שלוק שלחן אינו אלא בשר, והיתה לא הוי אלא
 4 בשר, דדרבו להחביש ולהשתלק. **גמ'** אפר קנס רבניש עלי או דשליק עלי מאי. מי
 5 אמרינן רבניש דמי כבוד "הכבוש", או דילמא
 6 דמי נמואן דאמר "כבוש שאני טעם", ואסור
 7 בכל הכבושין? ויבעי. כלומר, חוקי. **מתני'** דג
 8 דגים שאני טעם. דג משמע גדול, דגים משמע
 9 קטנים, ובין דאמר שניהם – אסור בתן בין
 10 גדולים בין קטנים. ומותר במריט מויפיה. דג
 11 אלא מדג הנמכר שלם. וביצוי. ששנושין מקרבי
 12 דגים, וכל שכן במוריים שאין עושין אותו אלא
 13 משמון של דגים. אסור בעיר ובמוריים. דהני
 14 בכלל טרופין נהנה. **גמ'** הוי אפי' לישן בני איה.
 15 שקורין דג' לגדול, ורדגה לקטנים. להכי כי
 16 אמר דג' – מותר בקטנים, וכי אמר דגה –
 17 אסור בקטנים, וכי אמר דג דגה – אסור
 18 בשניהם. אמר ר'י עלי ציחון. מי אמר דגים
 19 מנש קאמרא ולא מנכר אחר, או דילמא דג
 20 כמאן דאמר מן הצננה. **מתני'** מן הקום
 21 משניא. דהיינו נסיוב דחלבא, דקום אינו בכלל
 22 חלב. אסור. דקא סבר שי בו צנחון חלב, והוי
 23 בכלל חלב. מן הקום מותר בחלב. דברי הכל
 24 דחלב אינו בכלל קום.
 25 מותר

1 **מתני'** מן הקבוש – אין אסור אלא מן הקבוש
 2 שפי דק, קבוש שאני טעם – אסור בקבא הקבושים.
 3 מן השלוקים – אינו אסור אלא מן השלוקים של בשר,
 4 "שלוק שאני טעם" – אסור בקבא השלוקים. **גמ'**
 5 א"ל רב אהא בריה דרב אוןא דרב אשי: אמר
 6 "רבניש" מאי, "דשליק" מאי, "דציצי" מאי, "דמליח"
 7 מאי, היכין משמע? תיבעי. **מתני'** מן הגלי' – אין
 8 אסור אלא מן הגלי' של בשר, דברי ר' יהודה. "ציצי"
 9 שאני טעם" אסור בקבא הגליונים. מן המליח" – אין
 10 אסור אלא מן המליח של דג, מליח שאני טעם"
 11 אסור בקבא המליחים, דג דגים שאני טעם" –
 12 אסור בתן בין גדולים בין קטנים, בין
 13 הקפלים, בין חיים בין מבושלים, ומותר בקטניות טרופה
 14 וביצוי. הגורד מן הצננה אסור בקטניות ומותר
 15 בעיר ובמוריים, הגורד מקטניות טרופה – אסור בעיר
 16 ובמוריים. **גמ'** תניא, רבי שמעון בן אקעוור אומר:
 17 דג שאני טעם" – אסור בגדולים ומותר בקטנים,
 18 דג שאני טעם" – אסור בקטנים ומותר בגדולים, דג דגים שאני טעם" – אסור בין
 19 בגדולים בין בקטנים. אמר ר'יה רב פפא לאמרי: ממיא ד' דג שאני טעם" ודלוי הוא – דכתיב
 20 וימני י"י דג גדול קבוצת את יונה, והכתיב ויהפצל יונה אל י"י אלהיו למען ידנהה!
 21 הא לא קשיא; דקמיא פקמייה דג גדול ובלעיה דג קטן. אלא ויהנה אשר ביאור מתנה
 22 קטנים מהו, גדולים לא מתנה? אלא: דגה משמע גדולים ומשמע קטנים, ובגדלים הך
 23 אחר לשון בני אדם. הגורד מן הצננה" כו', אמר ר'יה רבנא דרב אשי: אמר "מרי עלי
 24 ציחון" ממיא? תיבעי. **מתני'** הגורד מן החלב מותר בקום, ור' יוסי אומר. מן הקום – מותר
 25 בחלב. אבא שאול אומר: הגורד מן הבנינה – אסור בה מן מלוחה וטפילה. הגורד מן הקשר –
 מותר

1 **גמ'** ורמיזו מן העדשים אסור באששים ור' יוסי. אששין אמרי בדולמיז דאינו
 2 טלפיו דמבגל ומטנגן ברבש. ומרבי יוסי פרמין. דאילו לרבנן לא קשיא. דאע"ג דובי חלב
 3 שו קום יתינו מרבי קום לאו חלב הוא. אבל אששים אע"ג ומטנגן ברבש – עדשים
 4 גזנה. אבל דבש יוסי אורבי יוסי קשיא: דאי חבא שרי משום דבש ריקא ברז דחובטא
 5 אששין מוקיין – כיש דלא היל למיסר בקום
 6 שהוא ר"ל לגמרי ומקורו טעמא דרבי יוסי
 7 משום דבאתריה הוה קרו לקומא 'קומא חלבא/ ו
 8 וכל שיש אבוי עליו – אסור. אבל אששים כיון
 9 שנשתנו ואין שם עדשים עליון – שרו. ורבנן נמי
 10 משום דהוה שרו בקום – משום דבאתריהו חלבא
 11 קרו ליה חלבא לקומא קומא. וא"ת: לר' יוסי
 12 תינתן נודר מן הדלבל אסור בקום. לפי שיערין שם
 13 חבל עליו, ד'קומא חלבא' קרו ליה. אלא נודר
 14 מן הקום אמאי אסור חולבא? ואז לא קרו ליה
 15 'חלבא דקומא'! יו' לומר: רבין וקרן לקומא
 16 'קומא דחלבא' – ודו דורו חלב וקום רבר אהו.
 17 **מתני'** נודר מן חומר חבבשיל יש בו טעם
 18 יין. שאין במשמעותו של נודר מן חין אלא כשהוא
 19 בעינו. **קונם** – יין שאינו טעם ונפל לחבשיל אם יש
 20 בו טעם יין דרי' אל אסור. רבין דאמר 'שאינו טעם'
 21 אסור אפי' ע"י תשבושן. רבין שיש בו טעם יין
 22 דרי' הוא טעמנו בו. **אמר'** קום ונפל ונעבם אלו
 23 שאני טעם אסור חוב וברזא מן. בגמי מפרש
 24 איתסורא אי היה שטח 'אלר' או ממש 'שאני
 25 טעם'. **גמ'** בעי רמי בר חמא אלו דוקא או שאני
 26 טעם דוקא. דאי פשיטא ליה לרמי בר חמא
 27 דברח מנייהו. א"ל אלא דמסתפק ליה אי רבנא
 28 דוקא ולא 'שאני טעם' דלא מהניא מידא, או
 29 שאני טעם דוקא ר'אלר' לא מהני כלל. ואמר
 30 ליה אי רבנא 'אלר' דוקא. 'שאני טעם' שיהו
 31 וברז הוא דהוה מצי למיסר ליה גמי: אי 'שאני
 32 טעם' דוקא 'אלר' למה ליה. אלא אקמיתא נקט
 33 ודהוה לאידך. ומתרגמין: **הא** קמל דאע"ג דאמר
 34 'שאני טעם' אי אסור 'אלר' מחסר. ואי לא – אי
 35 מנייהו נמי דאי 'שאני טעם' דוקא. דאי קמל
 36 דאע"ג דאמר 'אלר' אי אסור 'שאני טעם'
 37 מחסר ואי לא – לא. **ואיכא** למפרך דהבי
 38 מספקא ליה לרמי בר חמא דלרביה 'שאני טעם'
 39 עדיף טפי מאלו דאן הוא תון אפיכא: 'קום'
 40 פירות אלו עלי אסור בחילופיהו ובגדוליהו
 41 'שאני אובל' 'שאני טעם' מותר בחילופיהו
 42 ובגדוליהו. אלמא טפי עדיף 'אלר' מ'שאני
 43 טעם'! יש לומר: פי עדיף – דלא מהני בחילופיהו
 44 וגדוליהו דאיתנהו בכלל 'אלר' כיון דחייביהו
 45 שיתיה ומשקיהו. וכמו שפירש לפנינו בסיעתא
 46 דרשמיא ומהי' ברין או דליתסור חלופיהו בגדוליהו כי דהכי דאסירי בדרקש. אבל כי אמר
 47 'שאני אובל' – שאני טעם' לא משמע דליתסור חלופיהו וגדוליהו. דארברח את אפיקתהו,
 48 שררי כשואכל חלופיהו ונדוליהו אינו טעם חבל. **אמר'** בא תש קום פירות האלו עלי וכו' ר'א ביורא מן מותר. וס"ד דאי יוצא מן אסור – ספי ודו רבואת דלישמעין דירבא
 49 מן אסור. אע"פ שנשתנית עזרת הפירות שאסר עליו, מחלופיהו וגדוליהו שרעיהו היא קיימת. ומפך ליה. דארברח. הא עדיפא ליה לאשתמעין דחלופיהו אע"פ שלא יצא מן האיסור
 50 בגדוליהו דמו, וכל שכן יוצא מן שיצא מנה האיסור ממש. וברז הוא דהוה מצי למיפשט בעיין ממנתיא דרנתיא לעיל בסמוך. ואם אמר 'בשר' או 'עלי' אסור בו וברובטו בקופיו, אלא
 51 דמנתניהו בעי למיפשטה. **ת"ש** שאני אובל וכו' ר'א ביורא מן אסור. דאי יוצא מן מותר – דאי לבי' 'שאני אובל' 'שאני טעם' היא רבואת טפי שירוחא דירבא מן משרוחא
 52 דחלופיהו ובגדוליהו כרוביבטא לעיל. ומודר ליה דאן ה"ג אלא אלא דלא סביב רישא יוצא מן. משום דאיסורא דחלופיהו היא רבואת טפי – לא סביב רישא יוצא מן. **הא** קומא עמו
 53 רבי יוחנן רבא. אלא כי 'באל' לא קמבעיין לא דדוקא. ומתניתין היא. כי קמבעיין ב' 'שאני אובל' 'שאני טעם'. ודקא הוא. ומנתי' או לא קתני. או לא דוקא ודאי. **הא** קמל דאע"ג
 54 דאמר 'שאני טעם' אי אסור 'אלר' אין, ואי לא – לא. ואותנין למפשטה מוקמתי: ומותר בטריה טרופיהו בעינה. אלמא 'שאני טעם' לאו דוקא. **אמר** רבא וכבר יצא מן. לעולם 'שאני
 55 טעם' ממש. ודוקא. ואי יצא לרתי מן אן ה"ג דאסיר. וכן תי' דשריין – בשבכר יצא מן קודם נודר. **ולענין** הלכה. ב'אלר' פשיטא לן דוקא ודאי ואסור ביורא מן. בישאני טעם'
 56 מספקא לן לא אפשיטא בעיין. וכו' דלא אפשיטא משמע דקטנטן לתמרא. ואיכא מיד דחינו טעמא דאסור מן ביורא מן. ודוקא ודאי. ודוקא ודאי.

1 **גמ'** מן העדשים אסור באששים. בלחם שמעורב בו קמח של עדשים. דקסבר אששים
 2 בכלל עדשים הם. ורבי יוסי מותר. ודלא הוי בכלל עדשים. קשיא דרבי יוסי אדר' יוסי,
 3 קשיא דרבנן אורבין. ורבנן אסירי ורבא אמרי: אששים בכלל עדשים. ומתניתין שרו,
 4 דקאמרי: קומא לאו בכלל חלב הוא. ורבי נמי קשיא לרבי יוסי. ורבא מתיר משום
 5 דסבירא ליה דאששים לאו בכלל עדשים
 6 ובגמתי' קאסר דסבירא ליה קומא בכלל חלב
 7 היא קיימא. קומא חלבא. והואל הוה בכלל
 8 חלב – לרבי אסור. והבי נמי מתירא
 9 לברייתא. באתריה דרנא קמא קרו ליה אששים
 10 לפת של עדשים. ובאתריה דר' יוסי לא קרו
 11 אששים. הלכך שרין ר' יוסי. מותר בחבבשיל שיש
 12 בו טעם יין. שיהי' לא נדר טעמנו של יין.
 13 **מתני'** קום וייתן ועקביה על שאני מוקם.
 14 **הוא** דאמר 'טעם' – אסור בתון. ויובא מן.
 15 בשמן וביין. **גמ'** אלו דוקא. דמשום 'אלר' אסור
 16 בתון וברזא מן. או ירובטא ליה 'שאני טעם' דוקא.
 17 משום דאמר 'שאני טעם' אסור בתון ויובא
 18 מן. אי מ"ד אלו דוקא. רשאני טעם' לאו לחבי
 19 גנא. 'שאני טעם' למה ליה? ואך שמעין לן
 20 דאין? דאמר שאני מוקם או אמר אלו מותר. ברזא
 21 מן. לן. א"ל. דהבי נמי ואי הוה אמר: אי
 22 אסור? 'שאני טעם' דוקא ר'אלר' לאו דוקא.
 23 לנאי תנא 'אלר'. ודהוה מתרגמין: הא קמשמע
 24 לן. אע"ג דאמר 'אלר' או 'אלר' אי 'שאני טעם'
 25 מיחסר ברזא מן. או לא – לא. נאז פירות
 26 האלו. כיון דאמר 'אלר' אסור בחילופיהו
 27 ובגדוליהו. ודיקתין מנייהו דאי ביורא מן. כגון
 28 סחט משקה – מותר. ושמע מניה ד'אלר' לאו
 29 דוקא. תריץ' לא חתמא את ביורא מן מותר.
 30 אלא חזן אידך דאפי' יוצא מן אסור. דאי
 31 'אלר' קאמר. ר'אלר' דוקא. והא דלא נקט
 32 בהדיא אסור ברזא מן. הא עדיפא לאשמעין
 33 דחילופיהו. אע"ג דלא הוה עדיפיהו – כגדוליהו דמו.
 34 שאני אובל נקט. לא קתני בסופא 'יוצא מן'.
 35 טעם משמע דמירידהו נפשיהו קאמר. לפיכך
 36 מותר בחילופיהו ובגדוליהו. ודיקתין: הא ביורא
 37 מן אסור. דהא טעם מנופיהו קאמר. אלמא
 38 'רשאני טעם' דוקא. והא חזן דאפי' יוצא מן
 39 מותר אידי' ליה אנה בישאני יוצא מן מותר.
 40 דעדיפא ליה נקט. לא קתני בסופא 'יוצא מן'.
 41 מן שאסר בשר' או עלי. דהוי כבוד 'אלר' עלי.
 42 ושמ' 'אלר' דוקא. ויותר בשר. דהיינו ציר דירבא
 43 מן. אלמא 'רשאני טעם' לאו דוקא. אמר רבא.
 44 תריץ' את דקתני מותר – בעיור שבכר יצא מן
 45 קודם שנודר. ולחבי מותר. אבל אם לא נודר
 46 יצא מן. ושלם אימא לך דאסור. רשאני טעם' דוקא.
 47 **מתני'**

נדרים. הגדר מן המבושל – פרק ישיש דף נג עמוד א – מתוך מהדרות "אבן ישראל – רשטיגולץ"

קפא רש"י

1 כבול' האי לדיקא – משמע דרעתיה אבל מאי גופי' מעיניה. וכי תימא: תינח ב"שאני
 2 טועם, כיון דער גרדן וקאמער – אפשיש איסורא הוא. אבל "שאני אובל" מאי איבא למערי?
 3 דהא כיון דלא טעי ליה אמר "קונם פירות האלו" דאי רבי – משמע בן באבילין בן
 4 בהנאה, ואודו לא בעי למסיריהו אלא באבילת הלכך כי אמר "שאני אובל" – ליבא שום
 5 הוכחה למיסר אפילו בינאן מוהן איבא למערה.
 6 דכיון דהוה מיצי למערי "קונם פירות האלו
 7 באבילת עלי" וקאמרי "שאני אובל" – אף קרינא
 8 מוהן משמע. ואמרו לפי דהי, דרשבועה דלא מיצי
 9 למערי "באבילת עלי", דלשון נדר הוא, ועל
 10 כרחיקא את ליה למערי "שאני אובל" – לא מיתסר
 11 בינאן מוהן. ואמרינן אומרינן והוה דעת הרמב"ם
 12 דל ללא שאנ נדר ולא שאנ טבועה, דלא משום
 13 תיורא דלשנא הוא. אלא שהלשון בעצמו מוכיח
 14 כן, שאני אובל אובל אובל – משמע
 15 שאסור כל אבילת וטעמה בהאח מהם. **מתני'**
 16 הגדר מן התמרים וכו' תמרינות מותר
 17 תמרינות – ענבים שאינם מבושלים.
 18 ועומדים במי החורף. כל ששם תולדות קרייה
 19 עליו, כגון דבש תמרים וחומץ תמרינות.
 20 **ולחבבים** מתירים, בגמרא מתייבש היינו תיק,
 21 ואיבא למידק דאנא קמא עני לא ר' יוסי ולא רבנן,
 22 דהא אמרינן לעיל בפלוגתא דקום וחלב דכל
 23 היבא דקרו ליה קומא דחלבא – אסור אפילו
 24 לרבנן. והבש תמרים וחומץ תמרינות ליתיהו מותר
 25 טעמאן ויול' דלא דמי, דאילו בני קום דחלב –
 26 הקום לא נשתנה מצורה לעורה, דמעיקרא נמי
 27 שהיה מעורב בחלב – כיון דלשון צורה עצמה הוה
 28 אבל הבא – הרי נשתנה הנוף, הרשיבא ולי, ועוד.
 29 בדקום בן קרו ליה קומא דחלבא – מפני שעיין
 30 תורת חלב עליו קרו ליה, ולא לחריש בין זה
 31 לאחד, שאין נקרא קום אלא זה. אבל הבא, כי
 32 אמר בש תמרים וחומץ תמרינות – לא שהיא
 33 עניין תורת תמרים ותמרינות עליהן, אלא
 34 לחריש בין דבש תמרים לדבש אחר, כיון
 35 תמרינות לחומץ אחר. **גמ'** חבבים היינו תיק איבא בינייהו הא דהניא כלל אריש וכו' אלא
 36 ובינאן ממונ – אסור בו, וכל שאין דרכו לאבול וכו' אסור בינאן ממונ. כן גרסין בהלכות תרומין וכו'. והי' דברא פליגי תיק פליג ארשיבא בתרווייהו,
 37 דשביאי אלא לתנא קמא דבן דרכו לאבול בין אין ארכו לאבול – אסור בו. וכל שאין דרכו לאבול – אסור בשנית. והבן דרכו
 38 לאבול ודך הוציא ממונ לאבול – אסור בוציא ממונ. ולא בו, ובתא מפיך ליה לתיק למערי. ור' יהודה כן בתירא כפר ליה ר"ש בדרבו [לאבול] ודך הוציא ממונ לאבול – דאסור בשנית.
 39 ופליגי עליה בשאין דרכו לאבול ודך הוציא ממונ לאבול, דרבי יהודה כן בתירא לא שני ליה. ומיתסר נמי בתרווייהו. ולרשיבא שני ליה, ולא מיתסר אלא בינאן ממונ. והבן בתירא דמתני'
 40 דהיינו ר' משמע בן אלעזר, ויורחא דידדו קאי אפן אדן דרכו לאבול דשרי הוא נופיה. ומשמע לי, דמשום הכי משמע ממלתיהו דאחאי יונתא, מדרקתי טמאן וחבבים מתירים – דמשמע
 41 דאתרוייהו פליגי, ובמאי דרשו תיק ר' יהודה לאיסורא שרו אינהו. ומשה פשיטא דאתנוייהו קאי, דאיכא טעמא דליתרא תמשע שאן דרכו לאבול – איבא למערי דלא נתבון אלא
 42 לינאן מוהן, דאתמרינן דשוני נמי תרוייהו לאיסורא – ליבא למערי דשרו רבנן בתראי מן התמרים, דלישר בתמרים נופייהו ליבא טעמא דליתרא. **ולענין** הלכה קיימא לן בתנא קמא.
 43 דבין בתמרים בין בתמרינות איסור אלא בן אבילת כל דבש וחומץ שלהן. **מתני'** הגדר מן היין מותר בתמרים. דכיון שיש לו שם ליי – לא מיקריין בין סתם. **מותר** בקמלוטות
 44 דלא הוי בכלל כרישין. **מותר** בירקות השרדה, דסתם ירק לא משמע אלא ירק גינה. **אספרגוס**, מין כרוב הוא. **אסור** מן המקפה, תבשל עב על גרסיין, ואסור משום דקרו ליה
 45 מקפה גרסיין. **ר'** לית מותר. דבתירא קרו למקפה מקפה. ולגרסיין גרסיין. **אסור** בשום. משום דמקפה כולל כל דבר קפוי ועבד, ושוש נמי קרוי מקפה על שם שמתבון אוחו במעט מים
 46 ונאכל בכך. **מותר** לבוס דהים. שהבוס אינו כוסס אתה אלא במני עממה. אבל פת, כיון שדוא נוף אחז – דהוה מיקרי, והכי יתאז בירושלמי, גרסיין תמרינות, ואת מין בתן התמרי.
 47 אמר רבי יוסי: איתא דבר נשא מזמין פיתא – נקטה ומערי' 'ברוך דרא דהא חיתא'. **גמ'** מותר בשמן שומשמיין, דבאי' אינן מתתקפין כלל אלא למערי וית. **ספק** איסורא ליזומרא, וכיון
 48 דאיכא מיעוטא דמתתקפין מחזוא מינא – איכא לספוקי ולמא אפי' לאלו נתבון. **אסור** בירקות הגינה, דסתם ירק – של גינה משמע, ולא ירק שדו שיש לו שם ליה, מיהו אפיה' תנדר
 49 מן היין אסור בתמרים מבושלא. וכן בתרומין וכו'. ולא דמי לירקות השרדה, דהני מינא אדרינא נינהו. אבל תמרא ותמרא מבושלא – דמינא נינהו, והוה משנה שתבשל – לא הפסיד שמו.
 50 **כשביעית** אסור בירקות השרדה. וכן נדר כשביעית א"א לומר שתבון לירק גינה – דהא אין חורץ' ולא טועין כשביעית, אלא דהא לירק שדוהו שולח מאלו נתבון.

1 **מתני'** מן התמרינות היינו ענבים קשים, שמניחין בכרם כל ימי הסתיו, ועושין מן
 2 תמרי. כל ששם תולדותיו קרויה עליה. כגון חומץ זה שרצא ממונ – קרוי נמו על שם אמו,
 3 חומץ תמרינות, ולא חומץ סתם. נדר מפני **אסור** ביוצא כ"ו, והכי נמי כי נדר בתמרינות –
 4 אסור נמי בחומץ הוציא ממונ. וחבבים מתירין, וקא פריך בגמרא: היינו תנא קמא, דקתני –
 5 מותר בחומץ תמרינות. **גמ'** נדר בו, בתמרים.
 6 **אסור** ביוצא ממונ. דברש תמרים. כל שאין דרכו
 7 לאבול, כגון תמרינות, דרך הוציא ממונ לאבול
 8 ודך עצמן אין דרכן לאבול. תנא קמא ומתניתין,
 9 דאמר מותר בחומץ תמרינות – לית ליה דרבי
 10 שמעון בן אלעזר, אלא קסבר: נדר בו – אין
 11 אסור אלא בו, אע"ג שאין דרכו לאבול.
 12 והרבנים, תנא בתרא, אית ליה דרבי שמעון בן
 13 אלעזר. דקתני: וחבבים מתירים בו – בטופא,
 14 אבל בינאן ממונ – לא. דאין אסור אלא בינאן
 15 ממונ, והיינו כר' שמעון בן אלעזר, דאמר: לא
 16 נתבון חי בו. ורבי יהודה כן בתירא דהא אסור
 17 בו ובינאן היינו. **מתני'** מן השמן משמע ששם
 18 ויהי, והכי מותר בשמן שומשמיין. כרישין.
 19 קטנית מותר בירקות השרדה. והיינו שם לווי,
 20 ירק השרדה וכל ירק סתם. **גמ'** מותר בשמן
 21 שומשמיין. לפי שאין מצינו בא"י שמן שומשמיין
 22 אלא שם זית, ובאותו שמן נדר. מזה ומה.
 23 משמן זית ומשמן שומשמיין. ספק איסורא
 24 לחומרא. ומשמן שומשמיין בו נדר, בין רב
 25 מעט. **אסור** בירקות הגינה. גריסי' המורה'
 26 במסכתא זו: ומותר בירקות השרדה. שעליהן
 27 סומכין כשביעית, שהפקודו הגנות לעניים, ואין
 28 מתתקפין אלא בירקות השרדה.
 29 (גמ')

21 **מין הדיק בשאר שני שבוע** – **אסור** בירקות הגינה ומותר בירקות השרדה, ובשביעית – **אסור**
 22 **בירקות השרדה ומותר בירקות הגינה**. **אמר רבי אבהו** משום **רבי הנינא בן גמליאל**:
 23 **א**

אבל

92 (גמ') לא שנו. דשמיעית מותר בירקות הגינה. אלא במקום שאין מביאין דיק מחיל דכיון שאין מביאין – ודאי לא נדר אלא מאותם ששומתפקים שם. היינו מירקות השרה, ולהבי מותר בשל גינה. אבל במקום שמביאין בו אסור. אף בירקות הגינה. הואיל ורגילין לאכול שם בין ירקות השרה בין ירקות הגינה. ודאי ארענא דהבי נדר. בתנאי בו. לרעתא דמיר אין מביאין ירקות בו – לדידיה מותר בירקות גינה ואסור בירקות שדה. דכיון דאין מביאין – לאו עליה נדר. ולמיד מביאין – אסור אף בירקות גינה. משום ניש. שמו יע מעפר חרצה לארץ בעיקריהו, וטמא משום ספק מת. מתנאי אסור באיספרגוס. דהיינו בבבל כרוב. דמין כרוב ודא. מותר בכרוב. דאין ברוב בבבל איספרגוס. אסור בשום. שנתונים ממנו בקרדה.

93 דהיינו בבבל מקפה. מותר במקפה. דאין מקפה בבבל שום. אסור במקפה. של גריסין. מותר בגריסין. דיה. דאין גריסין בבבל מקפה. מן המקפה. של גריסין. ר' יוסי מריר. דקסבר אין מקפה בבבל גריסין. אסור בשום. של מקפה. אסור באשישם. בפת שמעורב בו קמח ערשם. דיש בבבל ערשם אשישם. וזן אשישם בו. דברי הכל היא. ר' יהודה אוסר קונם גרים או חטה שאני מועם מותר לביס. חטה גריס סתם. ולא אמר "חטה חטין" גריס גריסין. דקסבר ור"י גריס או חטה – מבושלים משמע, חזין לא משמע. ור' יהודה לא פליג עליה דתנא קמא. גמ' אסור לאפות. דארענא דהבי אמר חטה כדי לאפות. דחטה גריס א' משמע, ומגרדי לא קאמר. חטין. משמע חזין. גרים. משמע מבושל. גריסין. משמע נגד חזין.

1 לא שנו אלא במקום שאין מביאין ירק מחוצה לארץ
2 לארץ, אכל במקום שמביאין ירק מחוצה לארץ לארץ.
3 אסור. כתנאי: אין מביאין ירק מן חוצה לארץ לארץ.
4 רבי תננה בן גמליאל אומר: מביאין ירק מחוצה לארץ
5 לארץ. מ"ט דמאן האמר אין מביאין? אמר רבי ירמיה:
6 משום גוש. מתנאי מן הפרוב – אסור באיספרגוס,
7 מן האיספרגוס – מותר בכרוב. מן הגריסין – אסור
8 במקפה, ורבי יוסי מריר. מן המקפה – מותר בגריסין,
9 מן המקפה – אסור בשום, ור' יוסי מריר. מן השום
10 – מותר במקפה. מן הערשם – אסור באשישם, ר'

1 אבל במקום שמביאין ירק מחיל לארץ אסור.
2 כלומר אסור בשניהם. דהוי ליה מקום ששומתפקין
3 זה מזה. גוש. דהוששין להביא משום
4 חששא דגוש הנרכב בו. וגטא דארץ הנעים
5 טמא. כדאיתא בפי' דשבת (ף טו). חטה שאני
6 טעם אסור לאפות. דפת חטה מיקרי. דרדו גופא
7 נמי הוא. אבל חטים – משמע לבסו, מפני שאדם
8 בוסס חטים חלוקין ביחד.
הדרן עלך הנודר מן המבושל
11 יוסי מריר. מן האשישם – מותר בערשם.
12 בין הפת. גרים גריסין שאני מועם – אסור בהן, בין חזין בין מבושלין. רבי יהודה אומר:
13 קונם גרים או חטה שאני מועם – מותר לכוס חיים. גמ' תנאי, ר' שמעון בן גמליאל אומר:
14 "חטה שאני מועם" – אסור לאפות ומותר לכוס, "חטים שאני מועם" – אסור לכוס ומותר
15 לאפות, "חטה חטין שאני מועם" – אסור בין לכוס בין לאפות. "גרים שאני מועם" – אסור כבשל ומותר לכוס, "גריסין שאני מועם"
16 – אסור לכוס ומותר כבשל, "גרים גריסין שאני מועם" – אסור בין כבשל בין לכוס.

הדרן עלך הנודר מן המבושל

בעון קומי רבי אבונה: מפני מה פורשים מצואתו וממימי רגליו ארבע אמות? אמר לון: מפני שמחשבותיו רעות. אמרין ליה: ולא קטן הוא? אמר לון: ולא כתיב (בראשית ח) **פי יצר לב האדם רע מנעריו**. אמר רבי יודן: **מנעריו** כתיב, משעה שהוא ננער ויוצא לעולם.

רבי יוסי בר הנינא אמר: מרהיקין מגללי בהמה ארבע אמות. רבי שמואל בר רב יצחק אמר: ברפס, ובלבד בשל חמור. רבי חייא בר אבא אמר: בכא מן הדרה. לוי אמר: מרהיקין מצואת חזיר ארבע אמות. ותני ג: מרהיקין מצואת חזיר ארבע אמות. ומצואת הנמיה ארבע אמות. ומצואת התרנגולין ארבע אמות. רבי יוסי בר אבון בשם רבי הונא: ובלבד באדומים.

תני: מרהיקין מריח רע ארבע אמות. אמר רבי אמי: מסוף ריח רע – ארבע אמות. תדא דאמר: לאהריו. אכל לפניו – עד מקום שעניו רואות אותו.

בהדא רבי לייא והבריא הוו יתבין קומי פינדקיא ברמשא, אמרין: מהו מימר מיליא דאורייתא? אמר לון: מפניו דאילו הנה ביממא הוינן הקיין מה קומינן, ברם בדין – אסור.

תני: גרף אהד של רעי, ואהד של מים – צריד להרחיק ממנו ארבע אמות. ושלפני הפטה, נתן לתוכו מים כל שהוא – יקרא. ואם לאו – אל יקרא. רבי זבאי אמר: נתן לתוכו רביעית מים – יקרא. ואם לאו – אל יקרא.

ומהו בדי רביעית? רביעית בתוך רביעית. אהד בלי קטן ואהד בלי גדול.

רבן שמעון בן גמליאל אומר: של אחר המיטה – יקרא, ושלפני המיטה – לא יקרא. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אפילו מריקליו עשר על עשר – לא יקרא עד שיכפנו או עד שיניחנו תחת המיטה. רבי יעקב בר אהא בשם רבי חייא בר ווא: הורי רבי חנינה תרתיה בהדא דרבי שמעון בן אלעזר. רבי בנימין בר יפת בשם רבי יוחנן: צואה כל שהוא – מבטלה ברוק.

רבי זעירא, רבי יעקב בר זבדי הוו יתבין, חמוז ציאתה, קם רבי יעקב בר זבדי רקק עלה. אמר ליה רבי זעירא: מן ימא לטינגא.

תיבה שהיא מליאה ספרים – נותנה מראשותי המיטה, ואינו נותנה מרגלות המיטה. רבי אבון בשם רבי הונא: והוא שתהא המיטה גבוהה עשרה טפחים. ובלבד שלא יהו חבלי המיטה נוגעין בתיבה.

הורי רבי יסא במקומיה דרבי שמואל בר רב יצחק, בהדא דרבי הונא.

לא ישמש אדם מיטתו וספר תורה עמו בבית. רבי ירמיה בשם רבי אבהו: אם היה כרוך במטה, או שהיה נתון בחלון שהוא גבוהה עשרה טפחים – מותר.

רבי יהושע בן לוי: עושה לו

[דף כ"ח ע"א]

פיליון.

לא יושב אדם על גבי ספסל שספסר תורה נתון עליו.

מעשה ברבי אלעזר שהיה יושב על גבי ספסל שספסר תורה נתון עליו, והרתיע מלפניו כמרתיע מלפני הנחש.

אם היה נתון על גבי דבר אחר – מותר. עד היכן? רבי אבא בשם רבי הונא: טפח. רבי ירמיה בשם רבי זעירא: אפילו כל שהוא.

דיסקי שהיא מליאה ספרים, או שהיו בתוכה עצמות המת – הרי זה מפשילין מאחוריו ורוכב.

תפילין, תולה אותן מראשות המיטה ואינו תולה אותם מרגלות המיטה. רבי שמואל, רבי אבהו, רבי אלעזר בשם רבי חנינא: רבי היה תולה את התפילין במראשות המיטה.

רבי חזקיה בשם רבי אבהו: ובלבד דלא יעביד בהדין דייקלרא. אלא: תפילין מלמעלה, ורצועות מלמטן.

תנא רבי חלפתא בן שאול: העושט בתפילתו – סימן רע לו. הדיא דאת אמר: מלמטה. אכל מלמעלה – לא.

אתיא דמר רבי חנינא, אני ראיתי את רבי מפקח ומעטש ונותן ידיו על פיו. אכל לא רוקק. רבי יוחנן אמר: אפילו רוקק, כדי שיהא כוסו נקי. לפניו – אסור, לאחוריו – מותר. לימינו – אסור, לשמאלו – מותר. הדיא הוא דכתיב (תהלים צא): **יפל מצדך אלה**. כל עמא מודיי בההין דרקק איצטלין – דהוא אסור.

רבי יהושע בן לוי אמר: הרזק בבית הכנסת – פרזק בכבת עינו. רבי יונה רקק, ושייף.

רבי ירמיה, רבי שמואל בר חלפתא בשם רבי אדא בר אהוה: המתפלל אל ירוק – עד שיהלף ארבע אמות. אמר רבי יוסי בי רבי אבון: וכן הרזק אל יתפלל עד שיהלף ארבע אמות.

תני: המתפלל אל יפיל את המים עד שיהלף ארבע אמות. וכן המטיל מים אל יתפלל עד שיהלף ארבע אמות. אמר רבי יעקב בר אהא: לא סוף דבר עד שיהלף ארבע אמות, אלא אפילו שהא כדי הילוף ארבע אמות. אמר רבי אמי: אם אומר אתה: "עד שיהלף ארבע אמות יהא אסור" – אני אומר: אחר בא והטיל שם!

רבי אבא בשם רב: צואה – עד שתיכש בעצם. מים – כל זמן שהן מטפחין. גניבא אמר: מים – כל זמן שרישומן ניפר. שמואל אמר: עד שיקרמו פניה. שמעון בר ווא בשם רבי יוחנן: עד שיקרמו פניה.

רבי ירמיה, רבי זעירא בשם רב: צואה אפילו עשויה בעצם – אסורה. שמואל אמר: עד שיקרמו פניה. שמעון בר ווא אמר בשם רבי יוחנן: עד שיקרמו פניה.

אמר חזקיה: רבי אבא מחמיר במים יותר מן הצואה? אמר ליה רבי מנא: מן הדיא דגניבא!

אמר ליה: אפילו עשויה בעצם – אסורה, מפני שמשמשה קיים, מים – אין משמשה קיים.

הִלְכָה ו'

מתני' זב שראה קרי, ונדה שפלטתה שכבת זרע,

[דף כ"ח ע"ב]

והמשמשת שראתה נדה – צריכים טבילה. ורבי יהודה פוטר.

גמרא עד כדון זב שראה קרי. ואפילו קרי שראה זוב, מועיל הוא שהוא מובל? נשמענא מן הדא: המשמשת שראתה נדה – צריכה טבילה.

ורבי יהודה פוטר. מאי טעמא דרבי יהודה? משום מה מועיל הוא שהוא מובל? או שאין שם לטומאה קלה אצל טומאה המורה.

מה נפיק מביניהון? ראה קרי. אין תימר מה מועיל שהוא מובל – מועיל הוא! הוי: לית טעמא

[דף כ"ט ע"א]

דלא משום שאין שם לטומאה קלה אצל טומאה המורה.

עד כדון בשבאת לו טומאה קלה לבסוף. אפילו באת לו טומאה המורה לבסוף?

נשמענא מן הדא: והמשמשת שראתה נדה – צריכה טבילה. ורבי יהודה פוטר. הדא אמרה: היא הדא, היא הדא.

הדרן עצה מי שמתו

פֶּרֶק רְבִיעִי

הִלְכָה א'

מתני' תפילת השחר – עד הצות. רבי יהודה אומר: עד ארבע שעות. תפילת המנחה – עד הערב. רבי יהודה אומר: עד פלג המנחה.

תפילת הערב אין לה קבע. ושל מוספים – כל היום.

גמרא כתיב (דברים יא): לֹא־הִבֵּה אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם וּלְעַבְדוֹ כָּכָל לְבַבְכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם. וכי יש

[דף כ"ט ע"ב]

עבודה בלב? ואיזו? זו תפילתו וכן הוא אומר (דניאל ו): אֱלֹהֶיךָ דִּי אַנְתָּ פִּלַח לֵה בְּתַדִּירָא הוּא יִשְׁוִיבִינְךָ. וכי יש פולחן בכבל? ואיזו? זו תפילתו.

יכול יהא מתפלל שלשתן באחת? פירש בדניאל (סו): וּמְנִין תְּלַתָּה בְּיוֹמָא הוּא בְּרַךְ עַל בְּרֻכּוּהִי וְגו'.

יכול יהא מתפלל לכל רוח שירצה? תלמוד לומר (סו): וכוין פתיחן לה בעיליתה נגד ירושלם.

יכול משבאו לגולה בן? תלמוד לומר (סו): כָּל קָבֵל דִּי הוּא עָבַד מִן קֳדַמַת דְּנָה.

יכול יהא מתפלל שלשתן בכל שעה שיִרְצֶה? כבר פירש דוד (תהילים נה): **עָרַב וּבִקֵּר וְצַהֲרִים וְגו'.**
 יכול יהא מנבִּיחַ קולו ומתפלל? פירש בחנה (שמואל א, א) **וַחֲנָה הִיא מְדַבֶּרֶת עַל לִבָּהּ.** יכול יהא
 מְהַרְהֵר בְּלֵב? תלמוד לומר: **רַק שְׁפָתֶיהָ נְעוּת.** הא ביצד? מרחיש בשפתותיו.

אמר רבי יוסי בר חנינא: מן הפסוק הזה את למוד ארבעה דברים: **וַחֲנָה הִיא מְדַבֶּרֶת עַל לִבָּהּ**
 – מִכָּאן: שֶׁהַתְפִּילָה צְרִיכָה בְּוַנְהָ. **רַק שְׁפָתֶיהָ נְעוּת** – מִכָּאן: שֶׁהוּא צָרִיךְ לְהַרְחִישׁ בְּשִׁפְתוֹתָיו.
וְקוּלָּהּ לֹא יִשְׁמַע – מִכָּאן: שֶׁלֹּא יִגְבִּיחַ אָדָם אֶת קוּלוֹ וְיִתְפַּלֵּל. **וַיַּחֲשִׁבָה עָלַי לְשִׁפְחָה** – מִכָּאן:
 שֶׁהַשִּׁיבּוֹר אֲסוּר לְהַתְפַּלֵּל.

מילתיה דחנן בר אבא פליגא! דחנן בר אבא אמר לחבריא: גימר לכון מילתא טבתא דחמית לרב
 עביד, ואמרינתה קומי דשמואל וקם ונשקי על פומי. "ברוך אתה" – שוהה. בא להזכיר את השם –
 זוקף. שמואל אמר: **וַאֲנִי אֲמַרְיִת טַעְמָא, ה' זֻקַף בְּפוּפִים.**

אמר רבי אמי: לא מסתברא! דלא אמר אלא (מלאכי ב, ה): **מִפְּנֵי שְׁמֵי נִיחַת הוּא.** אמר רבי אבין:
 אלו תהו כתיב בשמי ניחת הוא – תהו יאות. לית כתיב אלא: **מִפְּנֵי שְׁמֵי נִיחַת הוּא,** קודם עד
 שלא הזכיר את השם – כבר ניחת הוא.

רבי אבא בר זבדי – מצלי בקלא. רבי יונה בד תהו מצלי בכנישתא – תהו מצלי בלחישתא. וכד תהו
 מצלי גו בייתיה – תהו מצלי בקלא עד דילפון בני בייתיה צלותיה מיניה. אמר רבי מנא: ובני
 בייתיה דאבא – ילפי צלותא מיניה.

ומאיכן למדו שלש תפילות? רבי שמואל בר נחמני אמר: כנגד ג' פעמים שהיום משתנה על
 הכריות.

בשהר צריך לאדם לומר: מודה אני לפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שהוצאתני מאפילה לאורה.

במנחה צריך אדם לומר: מודה אני לפניך ה' אלהי ואלהי אבותי בשם שזפיתני לראות החמה
 בפזורה, כד זכיתי לראות בפערב.

בערב צריך לומר: והי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי, בשם שהייתי באפילה והוצאתני לאורה,
 כד תוציאני מאפילה לאורה.

רבי יהושע בן לוי אמר: תפילות – מאבות למדום. תפילת השחר – מאברהם אבינו, (בראשית יט)
וַיִּשָּׁבֵם אַבְרָהָם בְּבִקְרֵי אֵל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר עָמַד שָׁם אֶת פָּנָיו ה'. ואין עמידה אלא תפילה, כמה
 דתימר (תהילים ק): **וַעֲמַד פִּינָחַס וַיִּפְלַל.**

תפילת המנחה – מיצחק אבינו, (בראשית כד) **וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוֹחַ בְּשָׂדֵהוּ.** ואין שיהא אלא תפילה,
 כמה דאת אמר (תהלים קב): **תַּפְּלָה לְעֵנִי כִי יַעֲטֵף וּלְפָנַי ה' יִשְׁפֹּךְ שִׁיחוֹ.**

תפילת הערב – מייעקב אבינו, (בראשית כח) **וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם וַיִּלֵּן שָׁם.** ואין פגיעה אלא תפילה, כמה
 דתימר (ירמיה כז): **יִפְגְּעוּ נָא בַּה' צְבָאוֹת.** ואומר (ירמיה ז): **אֵל תִּשָּׂא בְעַדְם רְנָה וְתַפְּלָה וְאֵל תִּפְגַּע**

ורבנן אמרי: תפילות – מתמידין גמרו. תפלת השחר – מתמיד של שחר, (במדבר כח) **את הכבש אחד תעשה בבקר.**

תפילת המנחה – מתמיד של בין הערבים, (שם) **ואת הכבש השני תעשה בין הערבים.**

תפילת הערב – לא מצאו במה לתלותה ושנו אותה סתם. הדין היא דתנינן: תפילת הערב – אין לה קבע. ושל מוספין – כל היום.

אמר רבי תנחומא: עוד היא קבעו אותה – כנגד איכול איכרים ופדרים שהיו מתאכלין על גבי המזבח כל הלילה.

מדברי תורה למד רבי יהודה. דתני רבי ישמעאל: **וחם השמש ונמס** (שמות טו) – בארבע שעות. אתה אומר

[דף ל' ע"א]

בארבע שעות, או אינו אלא בשש שעות? כשהוא אומר (בראשית יח): **כחם היום**, הרי שש שעות אמור. הא מה אני מקיים **וחם השמש ונמס**? בארבע שעות. ואת דריש (שמות טו) **בבקר בבקר.**

מה **בבוקר** שנאמר להן – בארבע שעות, אף **בבקר** שנאמר כאן – בארבע שעות.

בארבע שעות – שמשא חמין וטולא קריר. בשית שעות – שמשא חמין וטולא חמין. אמר רבי תנחומא: מהו **כחום היום**? בשעה שאין צל לכל ברייה.

רבי יסא מצלי בתלת שעות. רבי חייא בר ווא מצלי בתלת שעות. רבי ברכיה חמוניה קרי קרית שמע ומצלי בתר תלת שעות. והא תנינן: הקורא מיכן ואילך – לא הפסיד באדם שהוא קורא בתורהו נימר: כבר קיבל מלכות שמים בעונתה.

אי מעדות למד רבי יודה. דמר רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי: בימי מלכות יון היו משלשלין להן שתי קופות של זהב, והיו מעלין להן שני טליים. פעם אחת שילשלו להן שתי קופות של זהב והיו מעלין להן שני גדיים.

באותה שעה האיר הקדוש ברוך הוא עיניהם ומצאו שני טליים מבוקרים בלישפת הטלאים. על אותה שעה העיד רבי יודה בר בבא על תמיד של שחר – שקרב בארבע שעות.

אמר רבי לוי: אף בימי מלכות רשעה הזאת היו משלשלין להן שתי קופות של זהב והיו מעלין להם שני כבשים. ובסוף שלשלו להן שתי קופות של זהב והעלו להם שני חזירים. לא הספיקו להגיע לחצי הומה עד שנעץ החזיר בחומה ונודעוה החומה, וקפץ ארבעים פרסה מארץ ישראל. באותה שעה גרמו העונות ובטל התמיד והרב הבית.

מה טעמון דרבנן? **שנים ליום** – חלוק את היום. טעמא דרבי יהודה, **שנים ליום** – חובה ליום.

שנים ליום – שני פרקליטין ליום. **שנים ליום** – שתהא שהיטתן לשם היום.

שנים ליום – שתהא שהיטתן כנגד היום. הדיא היא דתנינן תפון: תמיד של שחר – הוה נשחט על קרן מערבית צפונית על טבעת שניה כנגד היום. ושל בין הערבים – הוה נשחט על קרן צפונית מזרחית על טבעת שניה, כנגד היום. והוא, שיהא יודע איזה מהן נשחט שחרית, ואיזה מהן נשחט ערבית.

רבי חייא בשם רבי יוחנן: תפלת המנחה ותפלת המוספין – תפלת המנחה קודמת. הוון בעוון מימר כשאין ביום כדי להתפלל שניהם. אבל אם יש ביום כדי להתפלל שניהם – תפלת מוסף קודמת.

רבי זעירא בשם רבי יוחנן: אפילו יש ביום כדי להתפלל שניהם – תפלת המנחה קודמת. רבי נתן בר טוביה בשם רבי יוחנן: אפילו יש ביום כדי להתפלל שניהם – תפלת המנחה קודמת.

[דף ל' ע"ב]

והתני: הקדים תפלת המנחה לתפלת המוספים – יצא. לשעבר. הא בתהילה – לא בדיא! פתר לה: בשלא הגיע זמן התפילה.

בהדיא דרבי יהושע בן לוי מפקד לתלמידיו: אין הוה לכוון אריסטון ומטא יומא לשית שעין עד דלא תסקון לאריסטון תיהוון מצלון דמנחתא עד דלא תפקון.

וכמה הוא פלג המנחה? אחת עשרה שעין חסר רביע.

תפון תנינן: תמיד – נשחט בשמנה ומחצה, וקרב בתשע ומחצה. ערב פסחים – נשחט בשבע ומחצה, וקרב בשמנה ומחצה. בין כהול בין בשבת.

רבי ירמיה בעי: הכא את עביד מנחה שתי שעות ומחצה, והכא את עביד מנחה שלש שעות ומחצה!

אמר רבי יוסי: לא הוקשה תפלת המנחה לתמיד של בין הערבים אלא לקמרת. מה טעם? **תבון תפלת קטרת לפניך משאת כפי מנחת ערב**. צא שעה אחת לעיסוקו, ואת עביד מנחה שתי שעות ומחצה.

רבי יוסי בן חנינא הוה מתפלל עם דמדומי חמה, כדי שיהא עליו מורא שמים כל היום.

אמר רבי יוסי בן חנינא: ויהא חלקי עם המתפללים עם דמדומי חמה. מה טעם? (תהלים לב) **על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצא**. מהו לעת מצא? לעת מצווין של יום.

אחוי דאימיה דרב אדא. הוה מצייר גולתיה דרב בצומא רבא. אמר ליה: פד תיחמי שמשא בריש דיקלי – תיהב ליה גולתי דנצלי דמנחתא.

ושמשא בריש דיקלי תפון. איממא הוא הכא. דמר רבי יוחנן: (ישעיה מד) **האמר לצולה חרבי** – זו ככל שהיא זומא של עולם.

אמר רבי יוחנן: למה נקרא שמה צולה? ששם צללו מיתי דור הפלוג. (ירמיה נא) **גם בבבל לנפל חללי ישראל, גם בבבל נפלו חללי כל הארץ**.

בתיב (בראשית יא): **וַיִּמְצְאוּ בַקְעָה בְּאֶרֶץ שְׁנַעַר וַיֵּשְׁבוּ שָׁם**. אמר ריש לקיש: למה נקרא שמה **שְׁנַעַר**? ששם נגערו מיתו דור המבול. דבר אחר: **שְׁנַעַר** – שהם מתים בתשנוק בלא נר ובלא כרתיז. דבר אחר: **שְׁנַעַר** – שהם מנוגעים מן המצות בלא תרוימה ובלא מעשר. דבר אחר: **שְׁנַעַר** – ששרייה מתים נערים. דבר אחר: **שְׁנַעַר** – שהעמידו שזנא וער להקדוש ברוך הוא, ואי זה? זה נבוכדנצר הרשע.

[דף ל"א ע"א]

רב – פרבי יהודה. אין תעבדינא פרבנן – לית רבי יהודה מודי. אין תעבדינא פרבי יהודה – אוף רבנן מודו.

מניין לנעילה? אמר רבי לוי: (ישעיה א) **גַם כִּי תִרְבוּ תַפְלָה**. מכאן שכל הפרכה בתפלה – נענה. מחלפא שיטתיה דרבי לוי: תמן אמר רבי אבא בריה דרב פפי, רבי יהושע דסקנין בשם רבי לוי: (משלי יד) **בְּכָל עֵצָב יִהְיֶה מוֹתֵר וּדְבַר שִׁפְתַיִם אֵף לְמַחְסוֹר**. הנה, על ידי שריפתה בתפלה – קצרה בומיו של שמואל, שאמרה (שמואל א, א): **וַיֵּשֶׁב שָׁם עַד עוֹלָם**. והלא אין עולמו של לוי אלא חמושים שנה, דכתיב (במדבר ח) **וּמִבְּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצֵּבָא הָעֲבָדָה**.

והוויין ליה חמושין ותרתין? אמר רבי יוסי בר רבי בון: שתים שגמלתו. וכא אמר חכין: אי אמרה פן – ליהידי, הן – לציבור.

רבי הייא בשם רבי יוחנן, רבי שמעון בן חלפתא בשם רבי מאיר: (שמואל א, א) **וְהָיָה כִּי הִרְבַּתָּה לְהַתְּפַלֵּל לְפָנַי ה'**. מכאן: שכל הפרכה בתפלה – נענה.

אימתי הוא נעילה? רבנן דקיסרין אמרין: איתפלגון רב ורבי יוחנן. רב אמר: בנעילת שערי שמים. ורבי יוחנן אמר: בנעילת שערי היכל.

אמר רבי יודן אנתורדיא: מתניתא מסייע לרבי יוחנן! בשלשה פרקים הפהנים נושאים את פניהם ארבעה פעמים ביום, בשחרית ובמסוף במנחה ובנעילת שערים: בתעניות, ובמעמדות, וביום הכיפורים. אית לך מימר נעילת שערי שמים ביום?

אחוי דאימא דרב אדא הוה צייר גולתיה דרב בצומא רבא. אמר ליה: פד תיחמי לשמשא בריש דיקלי תיהב לי גולתי דנצלי נעילת שערים.

מחלפא שיטתיה דרב! תמן הוא אמר: בנעילת שערי שמים! וכא אמר: בנעילת שערי היכל! אמר רב מתנה: על ידי דרב מאריף בצלותא סגין – הוה מביע לנעילת שערי שמים.

נעילה – מהו שתפטור את של ערב? רבי אבא ורב הונא בשם רב: נעילה – פוטרת את של ערב! אמר ליה רבי אבא לרב הונא: היאך הוא מזכיר של הבדלה?

אמר רבי יונה לרבי אבא: היאך יהא שבע פוטרת שמונה עשרה?

אמר ליה: ולא פבר איתתבת? אמר ליה: בגין דאיתתבת, תיפטל?

[דף ל"א ע"ב]

אמר רבי יוסי: מה דאקשי רבי אבא – קשי יאות. מה דאקשי רבי יונה – לא קשי יאות. קל תקילו עליו משום תעניתו שיהו שבע פומרות שמונה עשרה.

רבי אבא בר ממל אמר להכרייא: מריי! מן פולכון שמעית שאין נעילה פומרת של ערב. רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי: אין נעילה פומרת של ערב.

אמר רבי יוסי ברבי בון: ותני רבי חיאי: בכל יום אדם מתפלל שמונה עשרה. במוצאי שבת, ובמוצאי יום הכיפורים, ובמוצאי תענית ציבור.

רבי יצחק בר נחמן בשם רבי יהושע בן לוי: יום הכיפורים שחל להיות בשבת, אף על פי שאין נעילה בשבת – מזכיר של שבת בנעילה.

אוספין עליה ראש חודש שחל להיות בתענית ציבור, אף על פי שאין נעילה בראש חודש – מזכיר הוא של ראש חודש בנעילה.

רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי: שבת שחל להיות בהנופה, אף על פי שאין מוסף בהנופה – מזכיר של הנופה במוסף.

אוספין עליה ראש חודש שחל להיות בתוכה, אף על פי שאין מוסף בהנופה – מזכיר הוא של הנופה במוסף.

ראש חודש שחל להיות בתענית, הוד מזכיר הוא של ראש חודש? רבי זעירא אומר: בהודייה. רבי אבא בר ממל אמר: בעבודה.

רבי אבינא אמר: אומרה ברכה רביעית. אמר רבי אבא: מה מציינו בכל מקום אומרה ברכה רביעית – אף בן אן אומרה ברכה רביעית. וכן נפק עובדא בהדא דרבי אבא.

במה קורין? רבי יוסי אומר: קורין ברכות וקללות. אמר ליה רבי מנא: בגין מודעתין כי תענית? רביעין על מעיקה, ולא ידעין דהוא תעניתא?

[דף ל"ב ע"א]

אמר ליה: להודיעך שקורין ברכות וקללות.

רבי יודן קפודקאי אמר קומי רבי יוסי בשם רבי יודה בן פוי: קורין בראש חודש. קם רבי יוסי רבי יודה בן פוי, אמר ליה: את שמעת מאבוב הדא מילתא? אמר ליה: אבא לא הוה אמר בן, אלא בעין טוב על ידי דאינון ידעין דהוא ריש ירחא – קורין בראש חודש. הא שאר כל המקומות – קורין ברכות וקללות.

ירמיה ספרא שאל לרבי ירמיה: ראש חודש שחל להיות בשבת – במה קורין? אמר ליה: קורין בראש חודש.

אמר רבי חלבו קומי רבי אמי: ומתניתא אמרה בן: לכל מפסיקים, לראשי חדשים, ולחנופה, ולפורים.

יצחק סחורה שאל לרבי יצחק: ראש חודש שחל להיות בחנוכה – במה קורין? אמר ליה: קורין שלשה בראש חודש, ואחד בחנוכה. רבי פנחס ורבי סימון, רבי אבא בר זמינא, כמו בה בשם רבי אבדומי דמן חיפא: קורין שלשה בחנוכה, ואחד בראש חודש. להודיעך, שלא בא הרביעי אלא מחמת ראש חודש.

בר שלמינא ספרא שאל לרבי מנא: הגע עצמך, שחל ראש חודש של חנוכה, להיות בשבת, ולא שבעה אינו קורין, אית לך למימר שלא בא הרביעי אלא מחמת ראש חודש? אמר ליה: והדא שאילתא דספרא!

רבי מפקד לאבדן אמוריה, אכריו קומי ציבורא: מאן דמצלי – ליצלי דרמשא עד יומא קאים! רבי הויה בר ווה מפקד לאמוריה, אכריו קומי צבורא: מאן דמצלי – יצלי דרמשא עד יומא קאים.

אמר רבי חנינא: משכני רבי ישמעאל בי רבי יוסי אצל פונדק אחד, אמר לי: "באן נתפלל אבא של ליל שבת בערב שבת".

אמר רבי אמי: רבי יוחנן פליגי! ולא הוה צריך מפלגא על הדא, למה? שפן מוסיפין מחול על הקודש! ועוד דסקון הופרייא מן ערב לציפורין ואמרו: כבר שבת רבי חנינא בן דוסא בעירו!

וידא אמרה דא? דאמר רבי הויה: משכני רבי ישמעאל בירבי יוסי אצל פונדק אחד, אמר לי: "באן נתפלל אבא של מוצאי שבת בשבת". ואפילו אף עלה לא הוה צריך מפלגא, דרבי מפקד לאבדן אמוריה: אכריו קומי ציבורא, מאן דמצלי – יצלי דרמשא עד יומא קאים. רבי הויה בר ווה מפקד לאמוריה: אכריו קומי ציבורא, מאן דמצלי – יצלי דרמשא עד יומא קאים.

דבית רבי ינאי אמרו:

[דף ל"ב ע"ב]

עלה אדם על מיטתו – אין מטריחין אותו לירד.

אמר רבי זעירא: כל מאן דהוינא עבד בן – הוינא מפחד בלייא. לית לך אלא כהדא דרבי מפקד לאבדן אמוריה, אכריו קומי ציבורא, מאן דמצלי – יצלי דרמשא עד יומא קאים. רבי הויה בר ווה מפקד לאמוריה, מאן דמצלי – יצלי דרמשא עד יומא קאים.

אמר רבי יעקב בר אחא: תנא תמן: תפילת הערב מהו? רבן גמליאל אמר: חוכה, רבי יהושע אומר: רשות. אמר רבי חנינא: אתיין אילין פלגותא באינון פלגותא. מאן דאמר חוכה – אין נעילה פוטרת של ערב, ומאן דאמר רשות – נעילה פוטרת של ערב.

ומעשה בתלמיד אחד שבא ושאל את רבי יהושע: תפלת הערב מהו? אמר ליה: רשות. בא ושאל את רבן גמליאל: תפלת הערב מהו? אמר ליה: חוכה. אמר ליה: והא רבי יהושע אמר לי רשות! אמר ליה: למחר בשאפנס לבית הועד, עמוד ושאל את החלכה הזאת.

למחר עמד אותו תלמיד ושאל את רבן גמליאל: תפלת הערב מהו? אמר ליה: חובה. אמר ליה: והא רבי יהושע אמר לי רשות! אמר רבן גמליאל לרבי יהושע: אתה הוא אומר רשות? אמר ליה: לאו. אמר ליה: עמוד על רגליך ויעידו בך!

והיה רבן גמליאל יושב ודורש, ורבי יהושע עומד על רגליו, עד שרינגו כל העם ואמרו לרבי הוצפת המתורגמן: הפטר את העם. אמרו לרבי זינן החזן: אמור התחיל. ואמר. התחילו כל העם ועמדו על רגליהם, ואמרו לו (נחום ג): **כי על מי לא עברה רעתך תמיד.**

הלכו ומינו את רבי אלעזר בן עזריה בשייבה בן שש עשרה שנה, ונתמלא כל ראשו שיבות.

והיה רבי עקיבא יושב ומצטער, ואמר: לא שהוא בן תורה יותר מפני, אלא שהוא בן גדולים יותר מפני. אשרי אדם שזכו לו אבותיו. אשרי אדם שיש לו יתד כמי להיתלות בה.

וכי מה היתה היתדותו של רבי אלעזר בן עזריה? שהיה דור עשירי לעזרא.

וכמה ספסליו היו שם? רבי יעקב בר סיסי אמר: שמונים ספסליו היו שם של תלמידי חכמים חוץ מן העומדים לאחורי הגדר.

רבי יוסי בירבי אבון אמר: שלש מאות היו שם חוץ מן העומדים לאחורי הגדר. כפי

[דף ל"ג ע"א]

דתנינן תמן: כיום שהושיבו את רבי אלעזר בן עזריה בשייבה.

תמן תנינן: זה מדרש דרש רבי אלעזר בן עזריה לפני חכמים בכרם בביבנה. וכי כרם היה שם? אלא אלו תלמידי חכמים שהיו עשויין שורות שורות בכרם.

מיד הלך לו רבן גמליאל אצל כל אחד ואחד לפייסו בביתו. אול גבי רבי יהושע. אשכחיה יתיב עביד מהטין. אמר ליה: אילין אתה חיי? אמר ליה: ועד גדון אתה בעי מודעי? אוי לו לדור שאתה פרנסו! אמר לו: נענית לך.

ושלחון גבי רבי אלעזר בן עזריה חד קצר. ואית דמרינן רבי עקיבא תרה. אמר ליה: מי שהוא מזה בן מזה – יזה. מי שאינו לא מזה ולא בן מזה – יימר למזה בן מזה "מימך מי מערה ואפרך אפר מקלה"! אמר לו: נתרצית! אני ואתם נשפים לפתחו של רבן גמליאל. אף על פי כן לא הורידוהו מגדולתו אלא מינו אותו אב בית דין.

הלכה ב'

מתני' רבי נחוניא בן הקנה היה מתפלל בכניסתו לבית המדרש וביציאתו תפלה קצרה. אמרו לו: מזה טיבה של תפלה זו? אמר להן: בכניסתי – אני מתפלל שלא תאדע תקלה על ידי. וביציאתי – אני נותן הודיה על חלקי.

גמרא בכניסתו מהו אומר? יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי, שלא אקפיד כנגד חבירי, ולא חבירי יקפידו כנגדי. שלא נטמא את הטהור ולא נטהר את הטמא. שלא נאסור את המותר ולא נתיר את האסור, ונמצאתי מתבייש לעולם הזה ולעולם הבא.

וביציאתו מהו אומר? מודה אני לפניך ה' אלהי ואלהי אבותי, שנתת חלקי מיושבי בית המדרש ובתי כנסיות, ולא נתת חלקי בבתי תרמיות ובבתי קרקסיות. שאני עמל והן עמלים. אני שוקד והן שוקדים. אני עמל – לירש גן עדן, והן עמלים – לבאר שחת. שנאמר: **כי לא תעזב נפשי לשאול לא תתן חסידך לראות שחת.**

רבי פדת בשם רבי יעקב בר אידי: רבי אליעזר היה מתפלל שלש תפילות לאחר תפילתו. מהו אומר? יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי, שלא תעלה שנאתינו על לב אדם ולא שנאת אדם תעלה על לבנו. ולא תעלה קנאתינו על לב אדם ולא קנאת אדם תעלה על לבנו. ותהא תורתך מלאכתנו כל ימי חיינו, ויהיו דברינו תחנונים לפניך.

רבי חייא בר אבא מוסיף: ותייחד לכבינו ליראה את שמך, ותרחקנו מפל מוח ששנאת, ותקרבנו לכל מה שאהבת, ותעשה עמנו צדקה למען שמך.

דבית רבי ינאי אמרין: הנוער משנתו – צריך לומר: ברוך אתה ה' מחיה המתים. רבנן, הטאתי לך. יהי רצון מלפניך ה' אלהי, שתתן לי לב טוב, חלק טוב, יצר טוב, חבר טוב, שם טוב, עין טובה, ונפש טוב, ונפש שפלה, ורוח נמוכה. אל יתחלל שמך בנו. ואל תעשינו שיחה בפי כל חכריות, ואל תהי אחתיתינו להכרית, ולא תקוותנו למפח נפש, ואל תצריכנו לידי מתנת בשר ודם, ואל תמסור מזונותינו בידי בשר ודם, שמתנתם מעוטה וחרפתם מרובה. ותן חלקנו בתורתך עם עושי רצונך. בנה ביתך היכלך עירך ומקדשך במהרה בימינו.

רבי חייא בר ווא מצלי, יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותינו, שתתן בלבנו לעשות תשובה שלימה לפניך, שלא נבוש מאבותינו לעולם הבא. רבי יודן בי רבי ישמעאל קבע ליה לאמוריה דיימר ברת פרשתיה בן.

רבי תנחום בר איסבלוסטיקא מצלי, ויהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי, שתשבור ותשבית עולו של יצר הרע מלבנו, שפך בראתנו לעשות רצונך ואנו חייבים לעשות רצונך. את חפיו, ואנו חפצים. ומי מעכב, שאור שבעיסה. גלוי וידוע לפניך שאין בנו כח לעמוד בו, אלא יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי, שתשפיתנו מעלינו, ותכניענו, ונעשה רצונך פרצוננו בלבב שלם.

רבי יוחנן תהו מצלי, יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי, שתשפן כפוניינו אהבה ואתה שלום ורעות, ותצליח ספינו אחרית ותקוה, ותרבה גבולנו בתלמידים, ונשיש בחלקינו בגן עדן. ותקנינו לב טוב, וחבר טוב, ונשפים ונמצא ייחול לכבינו, ותבא לפניך קורת נפשינו לטובה.

וביציאתי אני נותן הודייה על חלקי. אמר רבי אבון: לאל שחלק לי דעה ומעשה טוב.

מתני' רבן גמליאל אומר: בכל יום מתפלל אדם שמונה עשרה. ורבי יהושע אומר: מעין שמונה עשרה. רבי עקיבא אומר: אם שגורה תפלתו בפיו – יתפלל שמונה עשרה. ואם לאו – מעין שמונה עשרה.

[דף ל"ג ע"ב]

גמרא ולמה שמונה עשרה? אמר רבי יהושע בן לוי: כנגד שמונה עשרה מזמורים שכתוב מראשו של תילים עד יענף ה' ביום צרה. אם יאמר לך אדם: תשע עשרה הן! אומר לו: למה רגשו גוים לית הוא מינהון.

מכאן אמר: המתפלל ולא נענה – צריך תענית. אמר רבי מנא: רמז לתלמיד חכם, שאדם צריך לומר לרבו: "תשמע תפלתך".

אמר רבי סימון: כנגד שמונה עשרה הוליות שבשדרה, שבשעה שאדם עומד ומתפלל – צריך לשוח בכיולן. מה טעם? (תהילים לח) **כל עצמתי תאמרנה ה' מי כמוך**.

אמר רבי לוי: כנגד שמונה עשרה אנדרות שכתוב (תהילים כט) **בהבו לה' בני אלים**.

אמר רבי הונא: אם יאמר לך אדם שבע עשרה אינן! אומר לו, של מינים – כבר קבעו חכמים ביבנה.

התיב רבי אלעזר בירבי יוסי קומי רבי יוסי: והא כתיב: **אל הכבוד הרעים!** אמר ליה: והתני: כולל של מינים ושל פושעים במכניע ודים, ושל זקנים ושל גרים במבטח לצדיקים, ושל דוד כבונה ירושלים: אית לך מספקא לכל תדא ותדא מנהון אדכרה.

רבי חנינא בשם רבי פנחס: כנגד שמונה עשרה פעמים שאבות כתובים בתורה, אברהם יצחק יעקב. אם יאמר לך אדם: תשע עשרה הם! אומר לו: **והנה ה' נצב עליו** (בראשית כח) – לית הוא מינהון. אם יאמר לך אדם: שבע עשרה הם! אומר לו, **ויקרא בהם שמי ושם אבתי אברהם ויצחק** (בראשית מח) – מינהון.

רבי שמואל בר נחמני בשם רבי יוחנן: כנגד שמונה עשרה ציווין שכתוב בפרשת משפן שני. אמר רבי הניא בר ווא: ובלבד מן ואתו אהליאב בן אחיסמך למטה דן עד ספיה דסיפרא.

שבע של שבת מניין? אמר רבי יצחק: כנגד שבעה קולות שכתוב **בהבו לה' בני אלים** (תהילים כט). אמר רבי יודן אנתוריא: כנגד שבעה אנדרות שכתוב **במזמור שיר ליום השבת** (תהילים צב).

תשע של ראש השנה מניין? אמר רבי אבא קרטוגנא: כנגד תשע אנדרות שכתוב בפרשת חנה, וכתוב בסופה (שמואל א, ח) **ה' ידין אפסי ארץ**.

עשרים וארבעה של תעניות מניין? רבי חלבו ורבי שמואל בר רב נחמן, תרוויהון אמרין: כנגד עשרים וארבעה פעמים שכתוב בפרשה של שלמה "רינה, ותפילה, ותהינה".

רבי זעירא בשם רבי ירמיה: יחיד בתענית ציבור – צריך להזכיר מעין המאורע. איכן הוא אומר? בין גואל ישראל לרופא חולים.

ומה אומר? ענינו ה' ענינו בעת ובקונה הזאת, כי בצרה גדולה אנהנו, אל תסתיר פניך מפנינו, ואל תתעלם מתחנוניתנו, כי אתה ה' עונה בעת צרה, פודה ומציל בכל עת צרה וצוקה, ויצעקו אל ה' בצר להם ממצוקותיהם יוציאם, ברוך אתה ה' העונה בעת צרה. רבי ינאי בשם רבי ישמעאל בשם בית רבי ינאי: אומר בשמוע תפלה.

רבי יונה בשם רב: אפילו יחיד שגזר על עצמו תענית – צריך להזכיר מעין המאורע. איכן הוא אומר? רבי זעירא בשם רב הונא:

[דף ל"ד ע"א]

פלילי של שבת וכיומו. אמר רבי מנא: אגא דלא בדתה, אין בדהא דרבי ירמיה, אין בדהא דרבי ינאי בשם רבי ישמעאל, סלקית לסידרה, ושמעית רב הונה בשם רב: אפילו יחיד שגזר על עצמו תענית – צריך להזכיר מעין המאורע.

התיב רבי יוסי: והא מתניתא פליגא! בכל יום אדם מתפלל שמונה עשרה, במוצאי שבת ובמוצאי יום הכיפורים ובמוצאי תענית צבור! מן מה דמר רבי יוסי, מתניתא פליגא! הוי בן איתתבת, בין גואל ישראל לרופא חולים.

אמר רבי אחא בר יצחק בשם רבי חייה דציפורין: יחיד במוצאי צריך להזכיר מעין המאורע. מהו אומר? רחם ה' אלהינו ברחמיך הרבים ובחסידיך הנאמנים עלינו, ועל עמך ישראל, ועל ירושלים עירך ועל ציון משכן כבודך ועל העיר האבילה והחריבה וההרוסה והשוממה, הנתונה ביד זרים, הרמוסה ביד עריצים, וירשוה לגיונות ויחללוה עובדי פסילים, ולישראל עמך נתתה נחלה, ולנרע ושורון ירושה הורשתה, כי באש היצתה, ובאש אתה עתיד לבנותה, כאמור ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב, ולכבוד אהיה בתוכה.

רבי אבדימא דציפורין בעי קומי רבי מנא: איכן אומר? אמר ליה: ועדיין אין את לוז? כל דבר שהוא לבא – אומרה בעבודה. וכל דבר שהוא לשעבר – אומרה בהודאה. ומתניתא אומרה בן: ונותן הודאה לשעבר וצועק לעתיד לבא.

איזהו שבע מעין שמונה עשרה? רב אמר: סוף כל ברכה וברכה. ושמואל אמר: ראש כל ברכה וברכה.

אית תניי תניי: שבע מעין שמונה עשרה. ואית תניי תניי: שמונה עשרה מעין שמונה עשרה. מאן דמר שבע מעין שמונה עשרה – מסייע לשמואל. ומאן דמר שמונה עשרה מעין שמונה עשרה – מסייע לרב.

רבי זעירא שלח לרבי נחום גבי רבי ינאי בי רבי ישמעאל, אומר ליה: איזהו מעין שבע מעין שמונה עשרה דשמואל? אמר ליה: הכיננו, רצה תשובתנו, סלח לנו, גואלנו, רפא חלינו, ברוך שנותנינו.

אמר רבי חגי: אם היו גשמים אומרים גשמי ברכה. אם היו טללים אומרים בטללי ברכה.

כי מפוזרים אתה מקבץ, ותועין עליך לשפוט, ועל הרשעים תשית ידך, וישמחו כל חוסי כף בכנין עירך ובהודוהו בית מקדשך ובצמח דוד עבדך, כי טרם נקרא אתה תענה, באמור והיה טרם יקראו ואני אענה עוד הם מדברים ואני אשמע, ברוך אתה ה' שומע תפילה. ואומר שלש ברכות ראשונות ושלש ברכות אחרונות. ואומר: ברוך ה' כי שמע קול תחנוני.

הלכה ד'

מתני' רבי אלעזר אומר: העושה תפילתו קבע – אין תפלתו תחנונים. רבי יהושע אומר: המהלך במקום סכנה – מתפלל תפלה קצרה מעין שמונה עשרה. אומר: הושיעה השם את עמך את ישראל, ככל פרשת העבור יהיו צרכיהם לפניך. ברוך אתה ה' שומע תפלה ותחנונים.

גמרא רבי אבהו בשם רבי אלעזר: ובלבד שלא יהא פקורא

[דף ל"ד ע"ב]

באיגרת. רבי אחא בשם רבי יוסי: צריך לחדש בה דבר בכל יום.

אחיתופל היה מתפלל שלש תפלות חדשות בכל יום. אמר רבי זעירא: כל זמן דהוינא עבדי בן, הוינא טעיי. לית לך אלא בני דמר רבי אבהו בשם רבי אלעזר: ובלבד שלא יהא פקורא באיגרת.

רבי אלעזר היה מתפלל תפלה חדשה בכל יום. רבי אבהו היה מברך ברכה חדשה בכל יום.

רבי יוסי ציידניא בשם רבי יוחנן: לפני תפלתו הוא אומר: ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך. ולאחר תפלתו הוא אומר: יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי. רבי יודן אמר תרווייהון קומי צלותיה.

היה עומד בתפלה ונזכר שהתפלל – רב אמר: הויתך. ושמואל אמר: אינו הויתך.

שמעון בר ווא אומר בשם רבי יוחנן: ולוואי שיתפלל אדם כל הימים? למה? שאין תפילה מפסדת!

רבי זעירא בעי קומי רבי יוסי: לית מיילתיה דרבי יוחנן אמר: ספק התפלל ספק לא התפלל – אל יתפלל! ולא אגביה. אתא רבי אבהו בשם רבי יוחנן: ספק נתפלל ספק לא נתפלל – אל יתפלל. רבי חנינא לא אמר בן. אלא בעיין קומי רבי יוחנן: ספק נתפלל ספק לא נתפלל? אמר לון: ולוואי שמתפללין כל הימים! למה? שאין תפלה מפסדת!

היה עומד ומתפלל בשבת, ושכח של שבת והזכיר של חול – רבי הונא אמר: איתפלגון רב נחמן בר יעקב ורב ששת. חד אמר: הויתך את הברכה. וחרנא אמר: גומר את הברכה.

הכל מודים בהונן הדעת – שהוא גומרה. והא – ברבי, דרבי אמר: תמה אני, היאך בטלו הונן הדעת בשבת? אם אין דיעה – תפלה מניין?

אמר רבי זחק: גדולה היא הדיעה שהיא ממוצע בין שתי אנכרות, שנאמר (שמואל א. ח): **כי אל דעות ה'.** אית דבעי משמעניה מן הדא (משלי ח): **אז תבין יראת ה' ודעת אלקים תמצא.**

רבי שמעון בר אבא בשם רבי חנינא: כל הדרכים בהזקת ספנה.

רבי יונה, כד הוה נפיק לאכסניא – הוה מפקד גו ביתיה.

רבי מנא, כד הוה אויל משהי בפרוזן שהיא גיסוקת – הוה מפקד גו ביתיה.

רבי חנינא בריה דרבי אבוחי, רבי שמעון בר אבא בשם רבי יהושע בן לוי: כל החולי בהזקת הספנה.

רבי אחא בשם רבי אסא: כל מזה ששליח צבור עובר לפני התיבה ותובע צרכי עמך לפניך.

רבי פינחס, רבי לוי, רבי יוחנן בשם מנחם דגלייא: זה שעובר לפני התיבה – אין אומר לו: "בוא והתפלל", אלא "בוא וקרב"! עשה קרבנינו, עשה צרכינו, עשה מלחמותינו, פייס בעדינו.

אחרים אמרי: צרכי עמך ישראל מרובין ודעתן קצרה. אלא יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו, שתתן לכל בריה ובריה צרכיה, ולכל גויה וגויה די מחסורה. ברוך ה' כי שמעת קול תחנוני, ברוך אתה ה' שומע תפלה.

רב הסדא אמר: הלכה באחרים.

רב הסדא אמר: שלש ברכות הראשונות ושלש האחרונות.

אית תניי תני: מתפלל ואחר כך תובע צרכיו. ואית תניי תני: תובע צרכיו ואחר כך מתפלל.

מאן דמר מתפלל ואחר כך תובע צרכיו – (תהילים קב) תפלה לעני כי יעטף ואחר כך ולפני ה' ישפך שיחו.

ומאן דמר תובע צרכיו ואחר כך מתפלל – (מלכים א, ח) לשמע אל הרינה, ואחר כך אל התפילה; דברי

[דף ל"ה ע"א]

הכמים. רבי זעירא בשם רב הונא: יהיד תובע צרכיו בשומע תפילה.

רבי אבא, רבי הניא בשם רבי יוחנן: צריך אדם להתפלל במקום שהוא מיוחד לתפילה. ומה טעם? (שמות כ) בכל המקום אשר אזכיר את שמי. אשר תזכיר את שמי אין כתב כאן, אלא בכל המקום אשר אזכיר.

אמר רבי תנחום בר חנינא: צריך אדם לייחד לו מקום בבית הכנסת להתפלל. ומה טעם? (שמואל ב, טו) ויהי דוד בא עד הראש אשר השתחוה שם לאלהים – אין פתיב כאן, אלא אשר "ישתחוה" שם לאלהים.

רבי יסא, רבי חלב, רבי ברכיה, רבי חלב, מטיי בה בשם רבי אבדומה דמון חיפא: צריך אדם להסב פניו לכותל להתפלל. מה טעם? (מלכים ב, כ) ויסב חזקיהו פניו אל הקיר.

מִסְכַּת יְבָמוֹת פֶּרֶק תְּשִׁיעִי

א. בת ישראל שנשאת לכהן, והכניסה לו עבדי מלוג ועבדי צאן ברזל. עבדי מלוג – אוכלין משלה, ועבדי צאן ברזל – אוכלין משלו. אלו הן עבדי מלוג: אם פחתו או הותירו – הרי הן שלה. ואלו הן עבדי צאן ברזל: אם פחתו או הותירו – הרי הן שלו. הכניסתן בדם – נוטלתן בדם. ילדים – נוטלתן נערים. נערים – נוטלתן זקנים. אלו ואלו – פרותיהן לבעל. אלו ואלו – הבעל חייב במזונותיהן, וזה וזה – אין יכולין למכור. האיש אין יכול למכור – מפני שמשעבדים לאשה, ואשה אינה יכולה למכור – מפני שפירותיהן לבעל.

ב. מת, והניחה כמו שהיא, עבדי מלוג – אינן אוכלין, כדרך שאינה אוכלת, עבדי צאן ברזל – אוכלין, מפני שהן בחזקת היושרין, עד שעה שינתנו לה. הניח לה בנים – אלו ואלו אוכלין. הניחה מעברת – אלו ואלו אין אוכלין. הניח לה בנים והניחה מעברת, עבדי מלוג – אוכלין כדרך שהיא אוכלת, עבדי צאן ברזל – לא יאכלו מפני חלקו של עבר בהן; דברי רבי יהודה. רבי ישמעאל בן רבי יוסי אומר משום אבי: הבת מאכלת ואין הבן מאכיל. רבי שמעון בן יוחאי אומר: כלם לא יאכלו, שמא יהא עבר זכר, ואין לבנות במקום כלם.

ג. בת כהן שנשאת לישראל והכניסה לו עבדי מלוג ועבדי צאן ברזל, מת, והניחה כמו שהיא, עבדי מלוג – אין אוכלין, כדרך שאינה אוכלת. עבדי צאן ברזל – אוכלין, מפני שהן בחזקת היושרין, עד שעה שינתנו לה.

ד. חרש שוטה וקטן שקנו עבדים – אין אוכלין בתרומה, אבל אם קנו להן בית דין, או שמנו בית דין להן אפוטרופין, או שנפלו להם בירושה ממקום אחר – הרי אלו אוכלין בתרומה.

ה. כהן שקנה עבד ולישראל, אפלו אחד ממאה בו – אינו אוכל בתרומה. אשת כהן שקנתה עבדים, ועבדיה שקנו עבדים – הרי אלו אוכלין בתרומה. עבד כהן שברח, ואשת כהן שמרדה – הרי אלו אוכלין בתרומה. לא יצא הרוצח מחוץ לגבול עיר מקלטו – בחזקת שכהן גדול קים.

ו. העבר והיכם והארוסין והחרש, וכן תשע שנים יום אחד – פוסלין ולא מאכלין. אמר רבי שמעון: בזו מדת הדין לוקה, שאם יש מעשה לפסל – יש מעשה להאכיל, אם אין מעשה להאכיל – לא יהא מעשה לפסל. בתו פקחת הנשואה לאחיו חרש – צרתה פטורה מן החליצה ומן היבום, מקל וחמר, אם נשואי בתה נשואין – נשואי צרתה נשואין, אין נשואי בתה נשואין – לא יהו של צרתה נשואין?

ז. בתו החרשת הנשואה לאחיו פקח – צרתה חולצת ולא מתיבמת, חרשת שהשיאה אביה – הרי היא כפקחת לכל דבר. בת ישראל פקחת שנשאת לכהן חרש – אין אוכלת בתרומה, עברה – לא תאכל, ילדה – תאכל. נתחתף העבר במעיה – תאכל. בת ישראל חרשת שנשאת לכהן פקח – אינה אוכלת בתרומה. עברה – לא תאכל. ילדה – תאכל.

ח. בת כהן פקחת שנשאת לישראל שוטה – טובלת מחיק בעלה ואוכלת בתרומה לערב. עברה – לא תאכל. ילדה – לא תאכל, כל שיש לה זרע מכהן, בין זכרים בין נקבות, אפלו זרע מזרע – הרי זו אוכלת בתרומה.

ט. היתה בתה מישראל נשואה לכהן – אינה אוכלת בתרומה, עד שיהא לה זרע מכהן תחלה. כהנת שמת עברה בתוך מעיה – הרי זו אוכלת בתרומה. האשה שמקשה לילד – מחתכין את העבר במעיה, ואפלו בשבת, ומוציאין אותו אברים אברים, מפני שחייקה קודמין לו. יצא ראשו, אפלו ביום השני – אין נוגעין בו, שאין דוחין נפש מפני נפש.

מִסְכַּת יְבָמוֹת פֶּרֶק עֲשִׂירִי

א. בת ישראל פקחת, שנתארסה לכהן פקח, ולא הספיק לכנסה עד שנתחרש - אינה אוכלת בתרומה. מת והניחה לפני יבם, אפלו חרש - אוכלת. יפה כח היבם להאכיל מנח הבעל. בת ישראל פקחת שנתארסה לכהן פקח, ולא הספיק לכנסה עד שנתחרשה - אינה אוכלת בתרומה. מת והניחה לפני יבם, אפלו חרש - אוכלת. יפה כח היבם להאכיל מנח הבעל, בת ישראל פקחת שנשאת לכהן חרש - אין אוכלת. מת והניחה לפני יבם פקח - אוכלת. חרש - אינה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחפה לשם נשואין, ותבעל לשם אשות. בת ישראל חרש שנשאת לכהן פקח - אין אוכלת בתרומה. מת והניחה לפני פקח - אין אוכלת. בת ישראל פקחת שנתארסה לכהן פקח ונכנסה לחפה לשם נשואין, ולא הספיק לובעלה עד שנעשה פצוע דכא וכרות שפכה - הרי זו אוכלת בתרומה, הואיל ובאת לכלל התר אפלו שעה אחת. עודה ארוסה ונעשה פצוע דכא וכרות שפכה - הרי זו אינה אוכלת. אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט שנכנסה לחפה לשם נשואין, ולא הספיק לובעלה עד שמת - הרי זו כשרה לכהנה וכשרה לאכל בתרומה. בא עליה - פסלה מן הכהונה, ופסלה מלאכל בתרומה.

ב. טמטום - אין אוכל בתרומה, אשתו ועבדיו - אוכלין, משוך ומי שנולד כשהוא מהול - הרי אלו אוכלין בתרומה. אנדרוגינוס - אוכל בתרומה, אבל לא בקדשים. טמטום - אינו אוכל לא בתרומה ולא בקדשים. מי שחציו עבד וחציו בן חורין - אינו אוכל לא בתרומה, ולא בקדשים. אמר רבי אלעזר: שמעתי באנדרוגינוס שחביבין על משכבו סקילה כזכר. במה דברים אמורים? בזמן שבא עליו דרך הזכרות, לא בא עליו דרך הזכרות - פטור.

ג. איזה הוא פצוע דכא? כל שנפצעו הבצים שלו, שנמקו, שנקבו, ושחטרו. אמר רבי ישמעאל בן רבי יוחנן בן ברוקה: שמעתי בכרם ביבנה, מי שאין לו אלא ביצה אחת - זהו סריס חמה, וכשר. אמר רבי יוסי: מעשה באחד בכפר מגדון, שעלה לראש הזית, ונפל, ונפצעו אחת מביציו, ובא ובעל את אשתו, ומת, ובאו ושאלו את רבי יוחנן בן נורי: אשתו, מה היא שתתיבם? אמר להן: עד שאתם שואלין אותי 'מה היא שתתיבם', שאלוני: 'מהו שתאכל בתרומה?' שנפסלה מן הכהונה ופסולה מלאכל בתרומה.

ד. איזהו כרות שפכה? כל שנכרת הגיד, מן העטרה ולפנים. אם נשתיר מן עטרה לפנים, אפלו כחוט השערה סמוך לראש ומקיף את בלה - כשר. נקב מלמטה - פסול, מפני שהוא שופך. נסתם - כשר, מפני שהוא מוליד, וזהו פסול שחוזר להכשרו. מעוף וכתות, נתוק וכרות - כלם בביצים; דברי רבי יהודה. רבי אלעזר בן יעקב אומר: כלם בגיד. רבי יוסי אומר: מעוף וכתות - בביצים, נתוק וכרות - בגיד.

ה. איזה הוא סריס חמה? כל ששהה עשרים שנה ולא הביא שתי שערות, אף על פי שהביא לאחר מכאן - הרי הוא כסריס לכל דבריו. ואלו הן סימניו: כל שאין לו זקן, ושערו לקוי, ובשרו מחליק. רבי שמעון בן גמליאל אומר משום רבי יהודה בן יאיר: כל שאין מימיו מעלין רתיחות, ויש אומרים כל שמטיל מים ואינו עושה כפה, ויש אומרים: כל ששכבת זרע דוחה. ויש אומרים: כל שאין מי רגליו מחמיצים. אחרים אומרים: כל שרוחץ בימות הגשמים ואין בשרו מעלה הבל. רבי שמעון בן אלעזר אומר: כל שקולו לקוי, ואין גפר בין אשה לאיש.

ו. ואיזו היא אילונית? כל שהיא בת עשרים שנה ולא הביאה שתי שערות, ואפילו הביאה לאחר מכאן - הרי היא כאילונית לכל דבריה. אלו הן סימניה: כל שאין לה

דדים, ומתקשה בשעת תשמיש. רבי שמעון בן גמליאל אומר: כל שאין לה שפולי מעים כנשים. רבי שמעון בן אלעזר אומר: כל שקולה עבה, ואין נפרת בין אשה לאיש.

מִסְכַּת יְבָמוֹת פֶּרֶק אֶחָד עָשָׂר

יא. טומטום שקדש - קדושיו קדושין. נתקדש - קדושיו קדושין. חולץ וחולצין לאשתו. אם יש שם אחים - אין חולץ ואין מיבם, אבל מיבמין את אשתו. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: לא חולץ וחולצין לאשתו, מיבם ולא מיבמין את אשתו, שמא יקרע וימצא סריס חמה.

ב. סריס חמה, ואנדורגינוס, ואח מאם, וגר, ועבד משחרר - לא חולצין ולא מיבמין. כיצד? מתו והניחו נשים, ולהם אחים, באו אחים ועשו מאמר, נתנו גט וחלצו - לא עשו כלום. בעלו - פסלו מן הכהונה, וחיבין בקרבן. מתו אחים והניחו נשים, ולהם אחים, באו הם ועשו מאמר, נתנו גט או חלצו - לא עשו כלום, ואם בעלו - פסלו מן הכהונה וחיבין בקרבן.

ג. פצוע דכא, וכרות שפכה, וסריס אדם, וזקן - או חולצין או מיבמין. כיצד? מתו והניחו נשים, ולהם אחים, באו אחים ועשו מאמר, נתנו גט או חלצו - מה שעשו - עשוי. אם בעלו - קנו ופטרנו את הצרות. מתו אחים והניחו נשים, ולהם אחים, באו הם ועשו מאמר, נתנו גט או חלצו - מה שעשו עשוי, אם בעלו - קנו ופטרנו את הצרות, ואסורים לקים, שנאמר (דברים כג, ב): "לא יבא פצוע דכא וגו'".

ד. וזה וזה אינו זכאי בירושתה. רבי אליעזר אומר: הראשון זכאי בירושתה.

ה. האשה שהלך בעלה למדינת הים, ובאו ואמרו לה: 'מת בעליך', והורוה בית דין להנשא, הלכה ונשאת אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט - חייבת קרבן על כל ביאה וביאה; דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרים: קרבן אחד על הכל,

מודים חכמים לרבי אליעזר, שאם נשאת לחמשה בני אדם, שחייבת קרבן על כל אחד ואחד. רבי שמעון אומר: אם עשו בית דין הורוהו כדון, איש באשה, נשאת על פי עדים כשגגת איש באשה.

ו. האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים, באתה ואמרה: 'מת בעלי', נשאת על פי עצמה, הלכה לה למדינת הים, באה ואמרה: 'מת בעלי', נשאת על פי עצמה, והרי בלן ממשכין ובאין - תצא מבלן ומתרת לראשון. ביאתה וחליצתה מאחין של הראשון - פוטרת צרותיה. מן השני ומן השלישי - אין פוטרת צרותיה, אם בא עליה שני לשם אישות לאחר מיתת הראשון - ביאתה או חליצתה מאחיו של שני - פוטרת צרותיה. מן השלישי מן הרביעי - אין פוטרת צרותיה.

ז. האשה שהלך בעלה ובנה למדינת הים, באו ואמרו לה: 'מת בנך ואחר כך מת בעליך, ונתיבמה, ואחר כך אמרו לה: חלופך הדברים, לא שהיתה ראויה להתיבם אלא להנשא. כל ולדות שילדה - הרי אלו ממזרים. אמרו לה: 'מת בעליך ואחר כך מת בנך', ונשאת, ואחר כך אמרו לה: 'חלופך הדברים, לא שהיתה ראויה לנשא אלא להתיבם', כל ולדות שילדה בחיי יבמה - הרי אלו ממזרים; דברי רבי מאיר שאמר משום רבי עקיבה. וחכמים אומרים: אין ממזר ביבמה. אמרו לה: 'מת בעליך, ונשאת, ואחר כך אמרו לה: 'קיים היה ומת' - הרי זו יוצאת בגט. כל ולדות שילדה בחיי בעלה - הרי אלו ממזרים, לאחר מיתת בעלה - פשרים. אמרו לה: 'מת בעליך, ונתקדשה, ואחר כך אמרו לה: 'קיים היה ומת'; הרי זו יוצאה בגט וחליצה, וכל ולדות שילדה בחיי בעלה - ממזרים, לאחר מיתת בעלה - פשרים. אמרו לה: 'מת יבמיך, ונשאת, ואחר כך אמרו לה: 'קיים היה ומת', לא שהיתה ראויה להנשא אלא להתיבם - הרי זו יוצאה בגט, וכל ולדות שילדה בחיי יבמה - ממזרים; דברי רבי

מאיר שאמר משום רבי עקיבה. וחקמים אומרים: אין ממזרים מיבמה.

ח. מי שהלכה אשתו למדינת הים, באו ואמרו לו: 'מתה אשתך', ונשא את אחותה, ואחר כך אמרו לו: 'קמת היתה ומתה' - הרי זה יקום, והולד הראשון ממזר והאחרון אינו ממזר. רבי יוסי אומר: כל שפוסל על ידי אחרים - פוסל על ידי עצמו, וכל שאין פוסל על ידי אחרים - אין פוסל על ידי עצמו. אמרו לו: 'מתה אשתך', ונשא את אחותה, והלכה למדינת הים, ואמרו לו: 'מתה אשתך', ונשא את אחותה, והלכה לה למדינת הים, ואמרו לו: 'מתה אשתך', ונשא את אחותה, והלכה לה למדינת הים, והרי כלן ממשמשות ובאות, הראשונה אשתו, ופוטרת צרתה, והשאר כלן אינן נשיו. ואם בא על השנייה לשם אישות, לאחר מיתת הראשונה - שניה אשתו, פוטרת צרותיה, והשאר כלן אינן נשיו. אמרו לו: 'בתך מתה תחלה, ואחר כך מת אחיך', עמד ויבם את צרתה, ואחר כך אמרו לו: 'חלוף היו הדברים, לא שהיתה ראויה להתיבם'. כל ולדות שילדה - הרי אלו ממזרים. אמרו לו: 'אחיך מת תחלה, ואחר כך מתה בתך', הלכה צרתה, ונשאת לאחר, ואחר כך אמרו לו: 'חלוף היו הדברים, לא שהיתה ראויה להנשא אלא להתיבם'. כל ולדות שילדה בחיי יבמה - הרי אלו ממזרים; דברי רבי מאיר שאמר משום רבי עקיבא, וחקמים אומרים: אין ממזרים ביבמה.

ט. חרש שנחליץ, וחרשת שחלצה, והחולצת מן השוטה, וכן שוטה שחלצה, וחולצת מן הקטן - תצא היא ושלשה עשר דברים בה; דברי רבי מאיר שאמר משום רבי עקיבא, וחקמים אומרים אין ממזרים ביבמה.

י. בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו ומת - חולצת ולא מתיבמת, שביאת בן תשע שנים ויום אחד כמאמר בגדול. רבי שמעון אומר: או חולצת או מתיבמת, שאם

ביאתו ביאה - תתיבם, שהיא אשתו של ראשון. אין ביאתו ביאה - תתיבם, שהיא אשתו של שני.

יא. בן תשע שנים ויום אחד, שבא על יבמתו - פוסל על ידי אחין בדבר אחד, והאחין פוסלין על ידו בארבעה דברים. הוא פוסל על ידי אחין בביאה, והאחין פוסלין על ידו: בביאה, בגט, במאמר ובחליצה. וכשם שהוא אין פוסל על ידי אחין - במאמר, בגט, ובחליצה, כך האחין לא יפסלו זה על ידי זה - בביאה, ובגט, ובמאמר, ובחליצה. כיצד? שני אחים בני תשע שנים ויום אחד, בא זה ועשה מאמר, ובא זה ועשה מאמר, בא זה ונתן גט, בא זה ונתן גט, בא זה וחליץ, בא זה וחליץ - לא עשה כלום. רבי מאיר אומר: חולצת מן הקטן, נפסלה מזה ומזה, בא זה ובעל, בא זה ובעל - נפסלה משניהם. רבי שמעון אומר: הראשון יקום והשני יוציא. אם ביאת הראשון ביאה - אין ביאת השני ביאה, שאין ביאה אחר ביאה, ואם ביאת הראשון ביאה - אין ביאת השני ביאה.

יב. בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו, וחזר ובא על צרתה - פוסל על ידי עצמו. רבי שמעון אומר: לא פסל, שאם ביאתו על הראשונה ביאה - אין ביאתו על השנייה ביאה, שאין ביאה אחר ביאה. אין ביאתו על הראשונה ביאה - אין ביאתו על השנייה ביאה. כמה דברים אומרים? בביאת בן תשע שנים ויום אחד, אבל חרש שוטה וקטן שבעלו - קנו ופטרו את הצרות.

יג. שוטה וקטן שנשא נשים ומתו, נשיהם פטורות מן החליצה. זה הכלל, כל ביאה שצריכה דעת - אינה ביאה, שאין צריכה דעת - הרי זו ביאה.

מסכת יבמות פרק שנים עשר

א. רבי יהודה אוסר באנוסת אביו ומפתת אביו, שנאמר (ויקרא יח, ז): 'ערות אשת אביך לא תגלה' וגו'. ולהלן הוא אומר

הקדשים. אבל אוכלין במורם מקדשים קלים, שעבדי כהנים אוכלין מהם, שניהם יוצאין לגרן ונוטלין חלק אחד, שאין נותנין לעבד אלא אם כן היה רבו עמו. רבי יוסי אומר: יכול לומר לו: 'אם ברשות רבי כהן אני - תן לי ברשות רבי! ואם לאו - תן לי ברשות עצמי'. הגדילו התערובות ושחררו זה את זה - אינן אוכלין בתרומה מקדשים קלים, שאין הזרים אוכלין מהן. רבי יהודה אומר: מוכר את התרומה ולוקח בדמיה חלין; שפל שאינו אוכל קדשי אחרים - אינו אוכל קדשי עצמו.

ה. מי שלא שהה אחר בעלה שלשה חדשים, ונשאת וילדה, ואין ידוע אם בחזקת הראשון הוא - הרי הוא בנו של ראשון. ואם בחזקת השני הוא - הרי הוא בנו של השני. ספק בן תשעה לראשון ספק בן שבעה לאחרון, הכה את זה וחרז והכה את זה, קלל את זה וחרז וקלל את זה - הרי זה פטור. הכה שניהם כאחד, קלל שניהם כאחד - חייב. רבי יהודה אומר: המכה את אביו ואת אחר כאחת - פטור. המקלל את אביו ואת אחר כאחת - חייב. היו לה בנים מן הראשון ובנים מן השני - הן לא חולצין ולא מיבמין, וכן הוא להן - לא חולץ ולא מיבם. היו לו אחין מן הראשון, ואחין מן השני שלא מאותה האם - הוא להן חולץ ומיבם, והן לו - אלו חולצין ואלו מיבמין.

ו. האשה שיצא עליה שם רע - ולדות כשרין, מפני שהן בחזקת הבעל. רבי יהודה אומר: שניהן מבית אב אחד - נוטלין חלק אחד.

ז. מצות חליצה בשלשה, שיהו יודעין לקרות כעין דינים. רבי יהודה אומר: בחמשה. אמר רבי אלעזר ברבי שמעון: מעשה וחליצה לפני רבי שמעאל ביחידי בעילה.

(דברים כג, א): "לא יקח איש את אשת אביו ולא יגלה כנף אביו", ואומר (שם כב, יט): "ולו תהיה לאשה" וגו'. הגיורת שנתגירו בניה עמה - לא חולצין ולא מיבמין, היתה הורתן שלא בקדשה ולדתן שלא בקדשה, ולא חולצין ולא מיבמין, ואין חייבין משום אשת אח. היתה הורתן שלא בקדשה ולדתן בקדשה - או חולצין או מיבמין, אבל חייבין משום אשת אח. היתה הורתן ולדתן בקדשה - הרי הם כישראל לכל דבר.

ב. חמש נשים שנתערבו ולדותיהן והגדילו התערובות, ונשאו נשים ומתו. מקצתן אחין ומקצתן אין אחין - האחין חולצין. שאין אחין - מיבמין. מקצתן כהנים ומקצתן אין כהנים. הכהנים - חולצין. ושאינם כהנים - מיבמין. מקצתן אחין ומקצתן כהנים - חולצין ולא מיבמין. ספק שהיא אמו ספק שהיא בתו, ספק שהיא אחותו - חולצין ולא מיבמין. זה הפלל, כל הספקות ביבמה - חולצין ולא מיבמין.

ג. כיצד חולץ אדם לאמו מספק? אמו ואשה אחרת, להן שני זכרים, וחרזו וילדו שני זכרים במחבא, ובא בנה של זו ונשא אמה של זה, ומת בלא בנים - זה חולץ לשתייהן וזה חולץ לשתייהן, נמצא כל אחד ואחד חולץ לאמו מספק. כיצד חולץ אדם לאחותו מספק? אמו ואשה אחרת שילדו שתי נקבות, חזרו וילדו שתי נקבות במחבא, ובא אחיהם שלא מאותה האם ונשאו ומתו בלא בנים - זה חולץ לשתייהן, וזה חולץ לשתייהן, נמצא, אדם זה חולץ לאחותו מספק. כיצד חולץ אדם לבתו מספק? אשתו ואשה אחרת שילדו שתי נקבות במחבא, ובא אחיהם ונשאו, ומתו בלא בנים - חולץ לשתייהן, נמצא אדם זה חולץ לבתו מספק, וזה חולץ לבתו מספק.

ד. כהנת שנתערבו ולדה בולד שפחתה - אין אוכלין במורם מקדשי הקדשים, שאין עבדי כהנים אוכלין במורם מקדשי

וְלֹא קָרְאָהּ - חֲלִיצָתָהּ כְּשֶׁרָהּ. אִם רָצָה לְהַחזִיר - לֹא יִחזִיר. רָקֵקָה וְלֹא קָרְאָהּ וְלֹא חֲלָצָהּ - חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה. קָרְאָהּ אָבֵל לֹא רָקֵקָה וְלֹא חֲלָצָהּ - לֹא עָשָׂה כְּלוּם, וְיִכּוּל לְחַזֵּר.

י. חֲלִיצָה מְטַעַת - כְּשֶׁרָהּ. חֲלִץ לָהּ, הוּא מִתְכַּוֵּן וְהִיא אֵינָה מִתְכַּוֵּנָת. הִיא מִתְכַּוֵּנָת וְהוּא אֵין מִתְכַּוֵּן - חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה. חֲלִיצָה מְעֻשִׂית, בְּבֵית דִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל - כְּשֶׁרָהּ. בְּבֵית דִּין שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים - פְּסוּלָה. בְּעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים הֵיוּ חוֹבְטִין אוֹתוֹ, וְאוֹמְרִים לוֹ: 'עָשָׂה מִה שֶׁרָבִי פְּלוֹנִי אוֹמֵר לְךָ'.

יא. חוֹלְצִין לְאִשָּׁה אֶף עַל פִּי שְׂאִין מְכִירִין אוֹתָהּ, מִמְּאֲנִין לְאִשָּׁה אֶף עַל פִּי שְׂאִין מְכִירִין אוֹתָהּ, לְפִיכָךְ הָאִשָּׁה שְׂאֵמְרָהּ: 'חֲלָצְתִי' - תְּבִיא רְאִיָּה לְדַבְּרֶיהָ. 'מְאֲנִיתִי' - תְּבִיא רְאִיָּה לְדַבְּרֶיהָ.

יב. בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ כּוֹתְבִין שֶׁטֶר חֲלִיצָה: קָרְבַת לְקַדְמָנָא וְשֶׁרֶת סִינְיָה מְרַגְלִיָּה דִּימִינָא,⁷ וְרִקְתָּ קַדְמָנָא רַק דְּמִתְחַזְיָא, וְאִמְרָתָּ¹⁰ (דְּבָרִים כה, ט): "כִּכָּה יַעֲשֶׂה" וְגו'. רְבִי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר מִשּׁוּם רְבִי עֲקִיבָה: חֲלִיצָה מְעַכְבֶּת וְאֵין רְקִיקָה מְעַכְבֶּת. רְבִי שְׁמַעוֹן בֵּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: הוּאִיל וְלֹא רָצָה לְהִקָּים לְאֶחָיו שֶׁם בִּישְׂרָאֵל, יָבֵא וְיִטֵּל לוֹ הַשֵּׁם תַּחַת הַשֵּׁם (דְּבָרִים כה, י): "וְנִקְרָא שְׁמוֹ בִּישְׂרָאֵל" וְגו'.

יג. מִצְוָה בְּדִינִים וְלֹא מִצְוָה בְּתַלְמִידִים. רְבִי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִצְוָה עַל כָּל הַעוֹמְדִין לומר -

⁶ נָעַל שֶׁל לְבַד, וְהוּא קָשָׁה וּמוֹגֵן.
⁷ תְּחִיבוֹת הַעֵץ הַתְּקִיפוֹת בְּדִי לְהַשִּׁים בְּהֵן אֵת פְּאֵתֵי רִגְלָיו וְלִסְמְכוֹן - חֲלִיצָתוֹ כְּשֶׁרָהּ.
⁸ הֵינּוּ שֶׁהַנֶּעַל הֵיטָה שֶׁל בְּגָד אֶךְ הֵיטָה מְכַסֶּה וּמְחַפֶּה בְּשָׁל עוֹר.
⁹ קָרְבַת לְפָנֵינוּ, וְהִתִּירָה נֶעַל הַיְמִנִית מֵעַל רִגְלוֹ.
¹⁰ וְרִקְקָה לְפָנֵינוּ רַק שֶׁנִּרְאָה, וְאִמְרָה.

ח. חֲלָצָה בְּסַנְדֵּל שֶׁנִּפְחַת¹ וּמִקְבַּל אֵת רַב הֶרְגֵּל, הֶרְגֵּל, בְּמַנְעֵל שֶׁנִּפְרַס² וְחוֹפֶה אֵת רַב הֶרְגֵּל, בְּסַנְדֵּל שֶׁל שַׁעֲמִי³, בְּסַנְדֵּל שֶׁל סִיב⁴, וּבִקְבַב הַקֶּטֶע⁵, בְּמוֹק⁶, וּבִסְמִיכַת הֶרְגֵּלִים⁷, בְּאַנְפְּלִיָּא שֶׁל עוֹר. וְהַחוֹלְצַת מִן הַגְּדוּל - בֵּין עוֹמֵד בֵּין יוֹשֵׁב, בֵּין מְטָה. וְהַחוֹלְצַת מִן הַסּוּמָא - חֲלִיצָתָהּ כְּשֶׁרָהּ. אָבֵל בְּמַנְעֵל הַנִּפְרָס, וְאֵינוֹ חוֹפֶה אֵת רַב הֶרְגֵּל, בְּסַנְדֵּל שֶׁנִּפְחַת וְאֵינוֹ מִקְבֵּל רַב הֶרְגֵּל, וּבִסְמִיכוֹת הַיְדִים, וּבְאַנְפְּלִיָּא שֶׁל בְּגָד⁸, וְחוֹלְצַת מִן הַקֶּטֶע - חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה. אָמַר רְבִי יְהוּדָה: אֵילוֹ רָאָה רְבִי אֶלְעָזָר בְּסַנְדֵּל שֶׁל עֵץ, עֲכָשׁוּ הָיָה אוֹמֵר עָלָיו: 'הָרִי הוּא כְּסַנְדֵּל לְכָל דְּבָר'. אָמַר רְבִי יוֹסִי: מְצֵאתִי זֶקֶן אֶחָד מְנַצִּיבִין, נִמְתִּי לוֹ: 'כְּלוּם אֵתָה בְּקִי בְּרַבִּי יְהוּדָה בֵּן בִּתְרִיָּה? אָמַר לִי: 'הֵן! וְעַל שֶׁלְחָנִי הָיָה תְּדִיר. אָמַרְתִּי לוֹ: יָדַיִת כְּשֶׁהוּא חוֹלֵץ מִימִיד⁹? גַּם לִי: 'הֵן! נִמְתִּי לוֹ: 'בְּמָה רְאִיתוֹ, בְּמַנְעֵל אוֹ בְּסַנְדֵּל? גַּם לִי: 'זְכִי חוֹלְצִין בְּמַנְעֵל? אָמַרְתִּי לוֹ: 'אִם כֵּן, מָה רָאָה רְבִי מֵאִיר לומר: חֲלָצָה בְּמַנְעֵל - חֲלִיצָתָהּ כְּשֶׁרָהּ? רְבִי יַעֲקֹב אוֹמֵר מִשּׁוּם: מוֹדָה הָיָה רְבִי מֵאִיר, שֶׁחוֹלְצִין בְּמַנְעֵל לְכַתְּחֵלָה.

ט. קִטְנָה שֶׁחֲלָצָה - תַּחֲלִץ מִשְׁתַּגְּדִיל. אִם לֹא חֲלָצָה - חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה; דְּבָרֵי רְבִי אֶלְעָזָר. וְחֻקִּים אוֹמְרִים: אִם לֹא חֲלָצָה - חֲלִיצָתָהּ כְּשֶׁרָהּ. נִשְׁמְטוּ לוֹ רְצוּעוֹת מִנְעַל וְסַנְדֵּל, אוֹ שֶׁנִּשְׁמַט רֹב הֶרְגֵּל - חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה. אִם רָצָה לְחַזֵּר - לֹא יִחזִיר. חֲלָצָה וְלֹא רָקֵקָה,

¹ מִן הַסַּנְדֵּל אָבֵל עוֹדְנֵנוּ מִקְבַּל אֵת רַב הֶרְגֵּל.
² שֶׁנִּקְרַע קָצֵת.
³ קְלִיפֵי עֵץ הַנִּקְרָא גְּמָא.
⁴ עֶקֶר וְיִשְׂרָשׁ.
⁵ אֶדָם שֶׁנִּקְטְעוּ רִגְלָיו, וְהוּא הוֹלֵךְ עַל יְדָיו, וּמִשִּׁים אֵת יְדָיו וּפְאֵתֵי רִגְלָיו בְּבֵתִים שֶׁל עוֹר, בְּתֵיבוֹת עֵץ חֲקוּפוֹת כְּמוֹ קָב.
⁶ מִן הַקֶּטֶע שֶׁל עוֹר.
⁷ מִן הַקֶּטֶע שֶׁל עוֹר.
⁸ מִן הַקֶּטֶע שֶׁל עוֹר.
⁹ מִן הַקֶּטֶע שֶׁל עוֹר.
¹⁰ מִן הַקֶּטֶע שֶׁל עוֹר.

"חלוץ הנעל"; שלש פעמים! אמר רבי יהודה: מעשה והיינו יושבין לפני רבי טרפון, ואמר לנו: 'ענו כלכם - חלוץ הנעל, חלוץ הנעל, חלוץ הנעל'.

מִסְכַּת יְבָמוֹת פֶּרֶק שְׁלֹשָׁה עָשָׂר

יג, א בראשונה היו כותבין שטרין מאון: לא שפיה ליה¹¹, ולא רעיה ליה¹², ולית היא צביא לאיתנסבא ליה¹³. בית הלל אומרים: בבית דין ושללא בבית דין, ובלבד שיהו שלשה. רבי יוסי ברבי יהודה ורבי אלעזר ברבי שמעון אומרים: אפלו בשנים. כיצד מצות מאון? אומרת: 'אי אפשי בפלוני בעלי, אי אפשי בקדושין שקדשני אמא או אחי'. אפלו היא יושבת באפריון והלכה אצל מי שנתקדשה, ואמרה בפניו: 'אי אפשי בפלוני בעלי זה' - אין מאון גדול מזה! רבי יהודה אומר: אפלו נכנסה לטול חפץ מחנוני, ואמרה בפניו: 'אי אפשי בפלוני בעלי' - אין מאון גדול מזה! יתר על כן אמר רבי יהודה: אפלו אורחין מסבין, ואמרה בפניהם: 'אי אפשי בפלוני בעלי' - אין מאון גדול מזה! קטנה שקדשה את עצמה, והשיאה את עצמה בחיי אביה - אין קדושיה קדושין, ואין נשואיה נשואין.

ב. הממאנת באיש - אין לה כתבה. נתן לה גט - יש לה כתבה. רבי אלעזר אומר: אין מעשה הקטנה כלום. אין בעלה זכאי - לא במציאתה, ולא במעשה ידיה, ובהפרת נדריה, ויורשה, ומטמא לה. כללו של דבר: הרי היא כאשתו לכל דבר, אלא שיוצאה הימנו במאון. רבי יהושע אומר: בעלה זכאי במציאתה, ובמעשה ידיה, ובהפרת נדריה, ויורשה, ומטמא לה; כללו של דבר: הרי היא כאשתו לכל דבר, אלא שיוצאת ממנו במאון. אמר רבי ישמעאל: חזרתי על כל מדת חכמים, ולא מצאתי אדם שמדתו שוה

בקטנות, חוץ מרבי אלעזר, ורואה אני את דברי רבי אלעזר מדברי רבי יהושע, שרבי אלעזר השנה את מדותיו, ורבי יהושע חלק.

ג. הממאנת באיש, והחזירה אליו ומת - או חולצת או מתיבמת. גרשה והחזירה לו - או חולצת או מתיבמת. רבי אלעזר אומר: חולצת ולא מתיבמת, מפני שנאסרה עליו שעה אחת. מודים חכמים לרבי אלעזר, בקטנה שהשיאה אביה, וגרשה, והחזירה אליו ומת - שחולצת ולא מתיבמת, מפני שנאסרה עליו שעה אחת, מפני שגרשה גרושין גמורים, ואין חזרתה חזרה גמורה. כמה דברים אמורים? בזמן שגרשה קטנה והחזירה קטנה, אבל גרשה קטנה והחזירה גדולה, או גרשה קטנה והחזירה קטנה, וגדלה תחתיו ומת, או חולצת או מתיבמת, משום רבי אלעזר אמרו: חולצת ולא מתיבמת, מפני שנאסרה עליו שעה אחת.

ד. זה הפלל: גט אחר מאון - אסורה לחזור לו, מאון אחר גט - מתרת לחזור לו. רבי שמעון בן גמליאל, ורבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה, ורבי יהושע בן קרחה אומרים: בין כך ובין כך, הואיל ויצאתה הימנו בגט - אסורה לחזור לו. מעשה באחת שנשאת יתומה, וגרשה, והחזירה אליו, ומאנה בו ונשאת לאחר, ומת. וכאו ושאלו את רבי יהודה בן בבא: מהו שתחזור לראשון? ואמר להן: בין כך ובין כך, הואיל ויצאתה הימנו בגט - אסורה לחזור לו.

ה. רבי שמעון בן גמליאל אומר: אם מאנה - מאנה, אם לאו - תמתין עד שתגדיל ותחליץ, ותצא הלזו משום אחות אשה. שני אחין נשואין שתי יתומות, קטנה וחרשת, מת בעלה של קטנה - חרשת יוצאה בגט, וקטנה תמתין עד שתגדיל, ותחליץ. מת

¹³ ואין היא רוצה להנשא לו.

¹¹ לא שקט לו.

¹² ולא רצון בו.

בעלה של חרשת – קטנה יוצאה בגט, וחרשת אסורה לעולם. ואם בא עליה – יוצאה בגט והותרה.

ו. מי שהיה נשוי שתי יתומות קטנות ומת. בא יבם על הראשונה, וחזר בא על השנייה – נאסרו שתיהן עליו. וכן שתי חרשות, קטנה וחרשת, בא יבם על הקטנה, וחזר ובא על החרשת, או שבא אחיו על החרשת – נאסרו שתיהן עליו. חרשת יוצאה בגט, וקטנה יוצאה בגט וחליצה.

ז. פקחת וחרשת. בא יבם על פקחת וחזר ובא על חרשת, או שבא אחיו על חרשת – נאסרו שתיהן עליו. חרשת יוצאה בגט, פקחת יוצאה בגט וחליצה. גדולה וקטנה, בא יבם על הגדולה וחזר ובא על הקטנה, או שבא אחיו על הקטנה – נאסרו שתיהן עליו. קטנה יוצאה בגט, גדולה יוצאה בגט וחליצה. רבי אליעזר אומר: בכלן מלמדין את הקטנה שתמאן בו.

ח. יבמה שאמרה בתוך שלשים יום: 'לא נבעלתי', בין שאמר: 'בעלתי', בין שאמר: 'לא בעלתי' – כופין אותו שיחלץ לה. אחר שלשים יום – מבקשים הימנו שיחלץ לה. היא אומרת: 'נבעלתי', והוא אומר: 'לא בעלתי' – הרי זה יוצאה בגט. הוא אומר: 'בעלתי', והיא אומרת: 'לא נבעלתי', אף על פי שחזר ואמר: 'לא בעלתי' – הרי זו יוצאה בגט. רבי יהודה אומר: נדרה שלא תתיבם, אפלו בחיי בעלה – מבקשים הימנו שיחלץ לה.

ט. כיצד מוציא ברמיזה? רמז ונתן לה גטה, פקחת לפקח ולו אח פקח, פקחת לחרש ולו אח פקח – או חולץ או מיבם. פקחת לפקח ולו אח חרש – כונס ואינו מוציא לעולם. פקחת לחרש, ולו אח חרש, חרשת לפקח ולו אח פקח, חרשת לפקח ולו אח חרש, חרשת לחרש ולו אח פקח, חרשת לחרש ולו אח חרש – כונס. אם רצה להוציא – יוציא. אם רצה לקים – יקים.

י. שני אחים חרשים נשואין שתי אחיות פקחות, או שתי אחיות חרשות, או שתי אחיות, אחת פקחת ואחת חרשת. וכן שתי אחיות חרשות נשואות לשני אחין פקחין, או לשני אחין חרשין, או לשני אחין: אחד פקח ואחד חרש. וכן שני אחין: אחד פקח ואחד חרש נשואין שתי אחיות, אחת פקחת ואחת חרשת, פקחת לפקח וחרשת לחרש – אין כאן לא חליצה ולא יבום, אלא אשתו עמו והלזו תצא משום אחות אשה. אם היו נכריות – פנסו. אם רצה להוציאה – יוציא, ואם רצה לקים – יקים.

מִסְכַּת יְבָמוֹת פֶּרֶק אַרְבָּעָה עָשָׂר

א. האשה שאמרה: 'גרשני בעלי, חלץ לי יבמי, נתיבמתי ליבמי, ומת' – הרי זו אינה נאמנת. כל אלו שאינן נאמנות להעידן – אף היא אינה נאמנת להעידן.

ב. עד אומר 'מת', ועד אומר 'לא מת'. אשה אומרת 'מת' ואשה אומרת 'לא מת' – הרי זו לא תנשא. רבי מנחם ברבי יוסי אומר: עד אומר 'מת' ועד אומר 'לא מת' ונשאת, ובא אחר ואמר 'לא מת' – הרי זו לא תצא, אבל בתחלה, עד אומר 'מת' ועד אומר 'לא מת', אשה אומרת 'מת' ואשה אומרת 'לא מת', אף על פי שנשאת – תצא, אחת אומרת 'מת' ושתיים אומרות 'לא מת' – הרי שתי נשים כאיש אחד. רבי נחמיה אומר: כל מקום שהכשירו חכמים עד אחד – הלך אחר רב דעות, ועשו שתי נשים לאשה אחת כשני אנשים לאיש אחד. שנים אומרים 'מת' ומאה אומרים 'לא מת' – הרי מאה כשני עדים.

ג. קדש אחת מחמש נשים, ואין ידוע איזו קדש, וכל אחת ואחת אומרת: 'אותי קדש'. לקח אחד מחמשה, ואין ידוע מאיזה מהם לקח, וכל אחד ואחד אומר: 'ממני לקח'. רבי שמעון בן אלעזר אומר: לא נחלקו רבי טרפון ורבי עקיבה, על שקדש אחת מחמש נשים ואינו ידוע איזו מהן קדש – שמניח דמי כתבה ביניהם ומסתלק. על מה נחלקו?

על שבעל. ולא נחלקו על שלקח מקח מחמשה בני אדם, ואין ידוע מאיזה מהם לקח - שמניח דמי מקח ביניהם ומסתלק, על מה נחלקו? על שגזל; שרבי טרפון אומר: מניח גזלה ביניהם ומסתלק. ורבי עקיבא אומר עד שישלם גזלה לכל אחד ואחד. ומורה רבי טרפון, באומר לשנים: גזלתי את אחד מכס מנה, ואין ידוע איזהו, או אביו של אחד מכס הפקיד אצלי מנה, ואין ידוע איזה - נותן לזה מנה ולזה מנה; שהודה מפי עצמו.

ד. האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים, ובאה ואמרה: 'מת בעלי' - היא מתרת, וצרתה אסורה. רבי אליעזר אומר: הואיל והתרו ליבמין - התרו לכל אדם. האשה שהלך בעלה למדינת הים, ובאו ואמרו לה: 'מת בעליך', והיה לו אח, ויבמה ומת, ואחר כך בא בעלה - אסור בה ומת בצרתה. אסור בה ומת באשת אחיו.

ה. האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים, ובאה ואמרה: 'מת בעלי' - היא מתרת וצרתה אסורה. רבי אליעזר אומר: הואיל והתרו ליבמין - התרו לכל אדם.

ו. שתי נשים, לזו עדים ובנים, ולזו אין עדים ובנים - שתיהן מתרות. נפל לבור אריות - אין מעדין עליו. לתוך כבשן האש - מעדין עליו. מעדין על המגיד, ואין מעדין על צלוב. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אף על המגיד אין מעדין, מפני שיכול לכוות ולחיות.

ז. נפל לגוב אריות - אין מעדין. בור שמלא נחשים ועקרבים - מעדין עליו. רבי יהודה בן בתירה אומר: אין מעדין עליו, שמא חבר הוא. נפל לתוך כבשן האש - מעדין עליו. ליורה מלאה יין ושמן - מעדין עליו. משום רבי אחא אמרו: של שמן - מעדין עליו, מפני שהוא מבעיר, ושל יין אין

מעדין עליו - מפני שהוא מכבה. אומר לו: תחלתו מכבה וסופו מבעיר. אליעזר בן מהבאי אומר: מעדין על השומא. מת פלוני, אבד פלוני, נהרג פלוני, אין פלוני בעולם, אין ממנו כלום, הנשא אשתו - אין מעדין עליו.

ח. נפל למים, בין שיש להם סוף בין שאין להם סוף - אשתו אסורה; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: מים שיש להם סוף - אשתו מתרת. מים שאין להם סוף - אשתו אסורה. שמא גל טורד אותו ומעלה אותו ליבשה. אומר רבי עקיבא: כשהייתי בא בים, ראיתי ספינה שטבעה בים, והייתי מצטער על תלמיד חכם שבתוכה. וכשבאתי למדינות קפוטקיא, וראיתי, בא וישב ודן לפני בהלכה, נמתי לו: 'בני! היאך עלית מן הים?' גם לי: 'טרדני גל לחברו, וחברו לחברו, עד שהגעתי ליבשה'. אמרתי: 'כמה גדולים דברי חכמים! שאמרו: מים שיש להם סוף - אשתו מתרת, מים שאין להם סוף - אשתו אסורה'.

ט. אומר רבי, מעשה בשני בני אדם מכמרים מכמורין¹⁴ בירדן, ונכנס אחד מהם למחילה של דגים, ושקעה חמה ולא ראה פתחה של מחילה, ושקה חברו עליו כדי שתצא נפשו, ובא והודיע בתוך ביתו. לשחרית זרחה חמה, והכיר פתחה של מחילה, ובא ומצא הספד קשור בתוך ביתו. אומר רבי מאיר: מעשה באחד שנפל לבור גדול, ועלה לאחר שלשה ימים. אמרו לו: אין מזכירין מעשה נסים.

י. אפלו שמע קול מקוננת שמזכרתו בין המתים - אין עדות גדולה מזו. שמע בית דין של ישראל, שהיו אומרים: 'פלוני בן פלוני מת' או 'נהרג' - תנשא אשתו. שמע בקונטרסין¹⁵ של מלכים, שהיו אומרים: 'פלוני בן פלוני מת', או 'נהרג' - לא תנשא

¹⁵ הממנים להרג אצל מלכי הגוים.

¹⁴ פורסין מוצודות לצוד דגים.

אשתו¹⁶. משיאים על פי בת קול. מעשה שעמד אחד על ראש הָהָר, ואמר: 'איש פלוני בן פלוני, נשכו נחש ומת! הִלְכוּ וּמָצְאוּ שֶׁתַּפְּחוּ עֵינָיו, וְהִשְׂיאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ. וּבַעֲבוּד כּוֹכְבִים, אִם הִיָּה מִתְכַּוֵּן לְהַעֲדִיד – אֵין עֲדוּתוֹ עֲדוּת. אֲבָא יוֹדֵן אִישׁ צִידוֹן אוֹמֵר: מַעֲשֵׂה בִישְׂרָאֵל וְכוּתִי אֶחָד, שֶׁהָיוּ מִהֲלִכִין בְּדֶרֶךְ, וְכָא כּוּתִי וְאָמַר: 'חֻבַּל עַל אוֹתוֹ יְהוּדֵי שְׁהִיָּה עִמִּי בְּדֶרֶךְ, וּמֵת בְּדֶרֶךְ, וּקְבֻרוֹהוּ! וְהִשְׂיאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: מַעֲשֵׂה בְקוֹלָר שֶׁל בְּנֵי אָדָם¹⁷ שֶׁהִלְכוּ לְאַנְטוֹכְיָא¹⁸, וּבַחֲזוּרְתָן אָמְרוּ: 'נִהְרַג מִמֶּנּוּ אִישׁ פְּלוֹנֵי יְהוּדִי, וְכָא מַעֲשֵׂה לְפָנֵי חֲכָמִים וְהִשְׂיאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ. וְשׁוֹב מַעֲשֵׂה בְשָׂשִׁים בְּנֵי אָדָם שִׁיָּרְדוּ לְכַרְכּוֹם בֵּיתֵר¹⁹, וְלֹא עָלָה אֶחָד מֵהֶם, וְכָא מַעֲשֵׂה לְפָנֵי חֲכָמִים, וְהִשְׂיאוּ אֶת נְשִׂיהֶם.

יא. אֵין מַעֲדִידִין עֲלֵיו, עַד שֶׁיְהִי מְזַכְרִין שָׁמוּ וְשֵׁם אָבִיו, שָׁמוּ וְשֵׁם עִירוֹ. אָבַל אִם אָמַר: 'אֶחָד יֵצֵא מֵעִיר פְּלוֹנִי' – מִפְּשָׁשִׁין²⁰ בְּאוֹתָהּ הָעִיר. אִם לֹא יֵצֵא מִשֵּׁם אֱלֹא הוּא – תִּנְשָׂא אִשְׁתּוֹ. מַעֲשֵׂה בְשָׁנִים שֶׁהָיוּ רָצִים אַחַר הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים, וְנִתְלָה אֶחָד בּוֹיָת, וּפְשָׁחוּ²¹, וְרָדַף אֶת הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים. וְאָמַר לוֹ חֲבֵרוֹ: 'יִישֵׁר כַּחַף אַרְיָה! אָמַר לוֹ: 'מִנֵּין אֲתָה מְפִיר בִּי שְׂאֲרִיָּה שְׁמִי? כֶּף אֲנִי נִקְרָא בְּעִירִי – יוֹחָנָן בֶּן יוֹנָתָן אַרְיָה דְּמַכְפָּר שִׁיחִיא'. לְיָמִים חָלָה וּמָת, וְהִשְׂיַא רַבִּי טְרַפּוֹן אֶת אִשְׁתּוֹ.

יב. אֵין בּוֹדְקִין עַדֵי נָשִׁים בְּדַרְיָשָׁה וּבַחֲקִירָה; דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי טְרַפּוֹן אוֹמֵר: בּוֹדְקִין לְעַדֵי נָשִׁים בְּדַרְיָשָׁה

וּבַחֲקִירָה. מַעֲשֵׂה בְּאֶחָד שֶׁבָא לְפָנֵי רַבִּי טְרַפּוֹן לְהַעֲדִיד עֲדוּת אִשָּׁה. אָמַר לוֹ: 'בְּנֵי! הִיאֲךָ אֲתָה יוֹדֵעַ לְאִשָּׁה זֹו עֲדוּת זֹו? אָמַר לוֹ: 'אֲנִי וְהוּא הִיָּינוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ, וְרָדַף אַחֲרֵינוּ גִּיס, וְנִתְלָה בִּיחּוּר תַּאֲנָה וּפְשָׁחוּ, וְהַחֲזִיר אֶת הַגִּיס לְאַחֲרָיו. אָמַרְתִּי לוֹ: 'מִשְׁבַּחָךְ אֲנִי אַרְיָה! אָמַר לִי: יִפָּה אֲמַרְתָּ, כּוֹנֵת לְשָׁמַי, שֶׁכֶּף קוֹרְאִים אוֹתִי בְּעִירִי – 'יוֹחָנָן בֶּן יוֹנָתָן אַרְיָה דְּמַכְפָּר שִׁיחִיא'. לְיָמִים חָלָה וּמָת, אָמַר לוֹ: 'כֶּף אֲמַרְתָּ לִי יוֹחָנָן בֶּן יוֹנָתָן מַכְפָּר שִׁיחִיא'. אָמַר לִיה: 'לֹא, אֱלֹא כֶּף אֲמַרְתִּי לָךְ. אָמַר לִי: לָאוּ רַבִּי יוֹנָתָן בֶּן יוֹחָנָן אַרְיָה דְּמַכְפָּר שִׁחֲרָא, אֱלֹא יוֹחָנָן בֶּן יוֹנָתָן אַרְיָה דְּמַכְפָּר שִׁיחִיא'. בְּדַק רַבִּי טְרַפּוֹן לְעֲדוּתוֹ שְׁלֶשָׁה פְּעָמִים וְנִמְצָאת מְכַנֵּת, וְהִשְׂיַא אֶת אִשְׁתּוֹ. מִכָּאן וְאֵילָף הִנְהִיגוּ, שִׁיָּהוּ בּוֹדְקִים לְעַדֵי הַנְּשִׂים בְּדַרְיָשָׁה וּבַחֲקִירָה. אָמַר לְהֶם רַבִּי עֲקִיבָא: לְכַשְׁתְּהָא פּוֹנְדְקִית²² – תְּהָא נְאֻמְתָּ.

מִסְכַּת כְּתוּבוֹת פְּרָק רֵאשׁוֹן

א מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ: 'בְּתוּלָה נִשְׂאת לְיוֹם הַרְבִּיעִי? שָׂאֵם הִיָּה לוֹ טַעֲנַת בְּתוּלִים, הִיָּה מְשָׁפִים לְבֵית דִּין. אִם כֵּן, תִּנְשָׂא בְּאֶחָד בְּשַׁבָּת? אֱלֹא כְּדֵי שִׁיתַקֵּן צְרָכָיו כֹּל יְמוֹת הַשַּׁבָּת, הַתְקִינוּ שִׁיָּהָא נוֹשָׂא אוֹתָהּ בְּרַבִּיעִי, וּמִסְכְּנָה וְהֵילָךְ, נִהְגוּ הָעָם לְכַנוֹס בְּשְׁלִישִׁי, וְלֹא מַחוּ בִּידֵם חֲכָמִים. רָצָה לְכַנוֹס בְּשַׁנִּי – אֵין שׁוּמְעִין לוֹ, אִם מִפְּנֵי הָאֲנָס – מְתָר. וּמִפְּרִישִׁין אֶת הַחֲתָן מִן הַכֶּלֶה לִילֵי שַׁבָּת חֲתוּלָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה חֲבוּרָה. מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ: 'אֲלַמְנָה נִשְׂאת בְּחִמִּישִׁי? שָׂאֵם נוֹשָׂא אוֹתָהּ בְּאֶחָד מִכֹּל יְמוֹת הַשַּׁבָּת –

²⁰ בּוֹדְקִים וּמְחַפְּשִׁים.
²¹ נִתַּק אֶת עֵץ הַחַיִּת, כְּדֵי לְרַדֵּף בּוֹ אֶת הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים.
²² הֵינוּ שִׁתְהִיָּה מְסִיחָה לְפִי תַפּוּהָ כְּמוֹ פּוֹנְדְקִית.

¹⁶ כִּי יֵשׁ בָּהֶם שְׁמוֹקְבָלִים שֶׁחָד וּמְנִיחִים אוֹתוֹ בְּחַיִּים.
¹⁷ חֲבוּרַת אֲנָשִׁים.
¹⁸ וְהָיוּ בִּינֵיהֶם יְהוּדִים וְגוֹיִם בִּיחָד.
¹⁹ בְּאֲשֶׁר הָעִיר בֵּיתֵר הִיָּתָה בְּמוֹצוֹר.

מניחה והולך למלאכתו. התקינו שיהא נושא אותה בחמישי, שיהא בטל שלשה ימים: חמישי, וערב שבת ושבת – שלשה ימי בטלה, נמצא שמח עמה שלשה ימים.

ב. גדול הבא על הקטנה, וקטן שבא על הגדולה, ומכת עץ – כתבתה מאתים. משום רבי יהודה בן אגרא אמרו: איזו קטנה ואיזה קטן? קטן פחות מכן תשע שנים ויום אחד, קטנה פחותה מבת שלש שנים ויום אחד. הרוצה לעשות כדרך שהכהנים עושים, כגון בת ישראל לכהן, ובת כהן לישראל – עושין. הנושא ונותן בכהונה, והנותן בה תקנה שהתקינו בית דין, בת ישראל לכהן בת כהן לישראל – נותן ארבע מאות זוז.

ג. פקח שנשא חרשת, או שוטה – כתבתן מאתים, מפני שרוצה להחזיק להם את הנכסים. חרש ושוטה שנשאו פקחות, אף על פי שחזר חרש ונתפקח, שוטה ונשתפה – אין להם כתבה. רצו לקים – נותנין כתבה מנה. עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל, אף על פי שחזר העובד כוכבים ונתגיר, העבד ונשתחרר – אין להן כתבה. רצו לקים – נותנין כתבה מנה. ישראל הבא על השפחה ועל בת עובד כוכבים, אף על פי שחזרה השפחה ונשתחררה, בת עובדי כוכבים ונתגירה – אין להם כתבה. רצה לקים – נותן כתבה מנה.

ד. בוגרת ואילונית – כתבתן מאתים. נשאת בחזקת שהיא כשרה, ונמצאת אילונית – אין לה כתבה. רצה לקים – נותן כתבה מנה.

ה. הבא על החרשת, ועל השוטה, ועל הבוגרת, ומכת עץ – אין להן טענת בתולין. סומא ואילונית – יש להן טענת בתולין. סומכוס אמר משום רבי מאיר: סומא – אין לה טענת בתולין.

ו. אמר רבי יהודה: ביהודה, בראשונה היו מפשפשיני²³ את החתן ואת הכלה שלשה

ימים קדם פניסתן לחפה, ובגליל לא נהגו כן. ביהודה, בראשונה, היו מיחדים את החתן ואת הכלה שעה אחת קדם לחפה – כדי שיהא לבו גס בה. ובגליל לא נהגו כן. ביהודה, בראשונה, היו מעמידין שני שושבינין, אחד משל בית חתן, ואחד משל בית כלה. ואף על פי כן לא היו מעמידין אלא לנשואין, ובגליל לא היו נוהגין כן. ביהודה, בראשונה, היו שושבינין ישנין במקום שחתן וכלה ישנין. ובגליל לא היו נוהגין כן. וכל שלא נהג פמנהג זה – אינו יכול לטען טענת בתולין.

ז. כנסה ראשון לשם נשואין, ויש לה עדים שלא נסתרה, או אפלו נסתרה, ויש לה עדים שלא נתיחדה עמו כדי ביאה – אין השני יכול לטעון טענת בתולין. לפיכך, אין כתבתה אלא מנה. טענת בתולין כל שלשים יום; דברי רבי מאיר. רבי יוסי אמר: אם נסתרה מיד, לא נסתרה אפלו לאחר שלשים.

ח. המוציא שם רע ונמצאו עדיו זוממין – הוא לוקה ונותן ארבע מאות זוז. והזוממין מקדימין לבית הסקילה. ואם היתה יתומה – הוא לוקה וכתבתה קימת. ונותן ארבע מאות זוז. והזוממין מקדימין לבית הסקילה, לא אמר לעדים שיעידו, אלא שהם באו מאליהן והעידו – הוא אין לוקה ואין נותן ארבע מאות זוז, והזוממין מקדימין לבית הסקילה. ונתה כשהיא נערה, ומשבגרה הוציא עליה שם רע – הוא אין לוקה, ואין נותן ארבע מאות זוז, והיא וזוממין מקדימין לבית הסקילה.

ט. היתה מעברת, ואמרו לה: 'מה טיבו של עבר זה?' – 'מאיש פלוני, כהן הוא!' רבן גמליאל ורבי אליעזר אומרים: נאמנת; שזו עדות שהאשה כשרה לה. רבי יהושע אומר: אינה נאמנת. אמר להם רבי יהושע: אי אתם מודים בשבויה, ויש לה עדים שנשבת,

²³ בודקים.

הַשְּׁלָם

תּוֹסֵפֶתָא

וְהִיא אֹמֶרֶת: 'טְהוּרָה אָנִי' שְׂאִינָה נֶאֱמָנָת? אָמְרוּ לוֹ: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בְּשִׁבּוּיָהּ שְׁנִשְׁבִּית לְבִין הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, שֵׁשׁ לָהּ עֵדִים, תֹּאמַר בְּזוֹ שְׂאִין לָהּ עֵדִים? אָמַר לָהֶם: וְכִי מָה עֵדוֹת גְּדוּלָהּ מִזֶּה, שֶׁהָרִי כָרְסָה בֵּין שְׁנֵיהֶם?! אָמְרוּ לוֹ: מִפְּנֵי שָׂרֵב כּוֹתִים פְּרוּצִים בְּעֵרִיוֹת. אָמַר לָהֶם: אֵין אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס לְעֵרִיוֹת. בְּמָה דְבָרִים אָמוּרִים? בְּעֵדוֹת אִשָּׁה בְּגוֹפָהּ, אֲבָל עֵדוֹת אִשָּׁה בְּבִתָּהּ - דְּבָרֵי הַכֹּל שֶׁהוּלָד שְׁתוּקִי.

<p>11</p>	<p>ראשון Sunday</p>	<p>יז 17</p>	<p>עלות השחר _____ 5:57 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:53 סו"ז תפלה - מג"א _____ 9:51 שקיעה _____ 4:28 בבלי: נדרים מז • ירושלמי: ברכות כח • תוספתא: יבמות ט נ"ך: ירמיה לו-לז • רמב"ם: מלוה ולוה ג</p>
<p>12</p>	<p>שני Monday</p>	<p>יח 18</p>	<p>עלות השחר _____ 5:58 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:53 סו"ז תפלה - מג"א _____ 9:52 שקיעה _____ 4:28 בבלי: נדרים מח • ירושלמי: ברכות כט • תוספתא: יבמות י נ"ך: ירמיה לח-לט • רמב"ם: מלוה ולוה ד</p>
<p>13</p>	<p>שלישי Tuesday</p>	<p>יט 19</p>	<p>עלות השחר _____ 5:59 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:54 סו"ז תפלה - מג"א _____ 9:53 שקיעה _____ 4:28 בבלי: נדרים מט • ירושלמי: ברכות ל • תוספתא: יבמות יא נ"ך: ירמיה מ-מא • רמב"ם: מלוה ולוה ה</p>
<p>14</p>	<p>רביעי Wednesday</p>	<p>כ 20</p>	<p>עלות השחר _____ 5:59 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:55 סו"ז תפלה - מג"א _____ 9:53 שקיעה _____ 4:29 בבלי: נדרים נ • ירושלמי: ברכות לא • תוספתא: יבמות יב נ"ך: ירמיה מב-מג • רמב"ם: מלוה ולוה ו</p>
<p>15</p>	<p>חמישי Thursday</p>	<p>כא 21</p>	<p>עלות השחר _____ 6:00 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:55 סו"ז תפלה - מג"א _____ 9:54 שקיעה _____ 4:29 בבלי: נדרים נא • ירושלמי: ברכות לב • תוספתא: יבמות יג נ"ך: ירמיה מד-מה • רמב"ם: מלוה ולוה ז</p>
<p>16</p>	<p>ששי Friday</p>	<p>כב 22</p>	<p>עלות השחר _____ 6:01 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:56 סו"ז תפלה - מג"א _____ 9:54 שקיעה _____ 4:29 בבלי: נדרים נב • ירושלמי: ברכות לג • תוספתא: יבמות יד נ"ך: ירמיה מו-מז • רמב"ם: מלוה ולוה ח</p>
<p>17</p>	<p>שב"ק Shabbos</p>	<p>כג 23</p>	<p>עלות השחר _____ 6:01 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:56 סו"ז תפלה - מג"א _____ 9:55 שקיעה _____ 4:30 בבלי: נדרים נג • ירושלמי: ברכות לד • תוספתא: כתובות א נ"ך: ירמיה מז-מט • רמב"ם: מלוה ולוה ט</p>

מברכים חודש טבת המולד: פרייטאג אינדערפרי 12 מינוט און 9 חלקים נאך 11

דוּרְךָ דַעַם וְזֹאס אַ אַיד אַיז מְקַיִים מְצוֹת מַעֲשִׂיּוֹת, וְזַעַט עַר אָנְהוּיֵבן צו גַעְדַענְקֶען און מָעַר נִישְׁט פֿאַרְגַעסן.

(סְפָר הַמְדוּת און זְכִירָה סִימָן ו')